Veerkracht in ons onderwijs

JAARVERSLAG 2016

Stichting ROC West-Brabant

rocwb.nl

Veerkracht in ons onderwijs

Jaarverslag 2016
Stichting ROC West-Brabant

Trivium 74
4873 LP Etten-Leur

Postbus 699
4870 AR Etten-Leur
T 076 504 8000
E info@rocwb.nl
www.rocwb.nl

Brinnummers

03 AM	Stedelijk Gymnasium
19 XV	Prisma College
02 HI	Markiezaat vmbo
15 NY	Praktijkschool Breda
21 CY	Prinsentuin College
25 LX	ROC West-Brabant

Opgesteld door Raad van Bestuur, 21 juni 2017
Vastgesteld door Raad van Toezicht, 21 juni 2017

Onze scholen

VO

Graaf Engelbrecht
Breda

Rector:
Carin Janssen

mavo havo vwo
796 leerlingen

Stedelijk Gymnasium
Breda

Rector:
Pieter Breuer

vwo
970 leerlingen

VMBO

De Rotonde
Breda

Directeur:
Mak Nobelen

vmbo k-b-g/t
396 leerlingen

Effent
Oosterhout

Directeur:
Conny Janus

vmbo g/t
799 leerlingen

Pomona
Bergen op Zoom

Directeur:
Patrick van der Pijl

vmbo k-b
159 leerlingen

Praktijkschool Breda
Breda

Directeur:
Jaap Oomen

314 leerlingen

Prinsentuin Andel
Andel

Directeur:
Ellen Messing

vmbo k-b-g/t
721 leerlingen

Prinsentuin Oudenbosch
Oudenbosch

Directeur:
Ruud Engelse

vmbo k-b-g/t
443 leerlingen

Prinsentuin van Cooth
Breda

Directeur:
Peter Luyten
vmbo k-b-g/t
821 leerlingen

Scala
Teteringen

Directeur:
Kees van Steen

vmbo k-b-g/t
912 leerlingen

Steenspil
Halsteren

Directeur:
Patrick van der Pijl

vmbo k-b-g/t
537 leerlingen

Internationale Schakelklas (ISK)
Breda en Bergen op Zoom

Directeur:
Jaap Oomen

419 leerlingen

MBO

Cingel College
Breda

Directeur:
André van Veen

Sector Economie
1010 studenten

Florijn College
Breda

Waarnemend Directeur:
Anton Ram

Sector Economie
1726 studenten

Kellebeek College
Roosendaal

Directeur:
Joost de Jongh

Sector Zorg en Welzijn
2055 studenten

Markiezaat College
Bergen op Zoom

Directeur:
Jeroen van den Oord

Sector Techniek
2120 studenten

Prinsentuin College
Breda

Directeur:
Liesbeth Hagenaars

Sector Groen
1123 studenten

Radius College
Breda

Directeur:
Lisan van Beurden

Sector Techniek
2853 studenten

Vitalis College
Breda

Directeur:
Marc van Campenhout

Sector Zorg en Welzijn
2806 studenten

Zoomvliet College
Roosendaal

Directeur:
Petra Selten-Bos

Sector Economie
1981 studenten

De aantallen leerlingen en studenten komen voort uit het overzicht in paragraaf 4.2, teldatum 1-10-2016.
De genoemde directeuren zijn de directeuren werkzaam op 31-12-2016.

Leeswijzer

Voor u ligt het Jaarverslag 2016 van de Stichting ROC West-Brabant (hierna ROC West-Brabant genoemd). Het eerste deel, het bestuursverslag en bijlagen, bestaat uit de volgende onderdelen:

- In hoofdstuk 1 beschrijft de Raad van Bestuur - in samenhang - de belangrijkste ontwikkelingen, besluiten en resultaten ten aanzien van ons onderwijs en onze bedrijfsvoering.
- In hoofdstuk 2 beschrijft de Raad van Toezicht de werkzaamheden en de bevindingen van wat men heeft gezien aan ontwikkelingen bij ROC West-Brabant.

De verdere hoofdstukken geven steeds een toelichting op een specifiek onderwerp:

- Hoofdstuk 3 Organisatie beschrijft de inrichting van ROC West-Brabant en recente wijzigingen daarin;
- Hoofdstuk 4 Onderwijs is geheel gewijd aan de primaire taak van ROC West-Brabant;
- Hoofdstuk 5 Personeel beschrijft de ontwikkelingen in het domein van HR;
- Hoofdstuk 6 Bedrijfsvoering, huisvesting en financiën gaat in op de wijze waarop we onze bedrijfsvoering verbeteren, onze financiële huishouding op orde houden, onze huisvesting optimaliseren en het informatiemanagement verder professionaliseren;
- Hoofdstuk 7 Medezeggenschap en dialoog laat zien op welke wijze invulling gegeven wordt aan inspraak, tegenspraak en verrijking door informatie-uitwisseling;
- Hoofdstuk 8 Continuïteit schetst de voorziene ontwikkelingen en risico's in de komende vijf jaar.

In de diverse hoofdstukken wordt verwezen naar bijlagen, aan het eind van het Bestuursverslag.

Het tweede deel in dit jaarverslag betreft de (door de accountant gecontroleerde) jaarrekening en bijlagen.

Leestip: De lezer met beperkte tijd kan hoofdstuk 1 en hoofdstuk 8 lezen voor de belangrijkste ontwikkelingen.

Inhoud

Onze scholen 2

Leeswijzer 5

Voorwoord 9

Bestuursverslag

1. Raad van Bestuur 10
1.1. Ons motto verklaard 10
1.2 Onderwijs 10
1.2.1 Wat ging goed in 2016? 10
1.2.2 Wat vroeg aandacht? 11
1.2.3 Kanteling 13
1.3 Bedrijfsvoering 13
1.4 Financiën 13
1.5 Relaties met onze omgeving 14
1.6 Strategie 14
1.7 Recente veranderingen in de Raad van Bestuur 15
1.8 Cultuurverandering 15

2. Raad van Toezicht 18
2.1 Besturen bij ROC West-Brabant 18
2.2 Wat doet de Raad van Toezicht 18
2.3 Overige activiteiten 20
2.4 Beoordeling Raad van Bestuur 20
2.5 Zelfevaluatie 20
2.6 Vooruitblik 21
2.7 Samenstelling Raad van Toezicht 22

3. Organisatie 24
3.1 Organisatiestructuur 24
3.2 Onderwijs 26
3.3 Ondersteuning 26
3.4 Deelnemingen 26
3.5 Stichtingen en coöperaties 26
3.6 Samenwerkingsverbanden 27

4. Onderwijs 28
4.1 Onderwijsprestaties 28
4.1.1 Vo/vmbo 28
4.1.2 Mbo 29
4.1.3 Educatie 29

4.2	Aantallen studenten verdeeld over de onderwijsvormen	29
	4.2.1 Vmbo	30
	4.2.2 Mbo	31
	4.2.3 Educatie	32
4.3	Organisatie en beleid	33
4.4	Stakeholdersonderzoeken: JOB Monitor	34
4.5	Klachtenafhandeling	34
4.6	Passend onderwijs	34
	4.6.1 Passend onderwijs in het vo/vmbo	34
	4.6.2 Passend onderwijs in het mbo	35
4.7	Voortijdig Schoolverlaten (vsv)	36
4.8	Onderwijsinnovatie	36
4.9	Internationalisering	37
5.	**Personeel**	**38**
5.1	HR-organisatie en -beleid	38
	5.1.1 Integraal personeelsbeleid	38
5.2	Personeelsbezetting	39
5.3	Personeelsontwikkeling	42
	5.3.1 Resultaatverantwoordelijke teams	42
	5.3.2 Leiderschapsprogramma	42
	5.3.3 ROC Academie	42
5.4	Personeelszorg	42
	5.4.1 Taakbeleid	43
	5.4.2 Ontwikkeling ziekteverzuim	43
	5.4.3 Nieuw arbobeleid	44
	5.4.4 Externe Vertrouwenspersoon	44
	5.4.5 Interne geschillencommissie	45
5.5	Sluitende aanpak Participatiewet	45
6.	**Bedrijfsvoering, huisvesting en financiën**	**46**
6.1	Bedrijfsvoering	46
6.2	Huisvesting	46
6.3	Informatisering	48
6.4	Financieel beleid	48
	6.4.1. kaders en risicobeleid	48
	6.4.2 Financieel resultaat 2016	49
	6.4.3 Toestand op balansdatum	50
	6.4.4 Kengetallen	52
7.	**Medezeggenschap en dialoog**	**54**
7.1	Leerlingen- en Studentenraad	54
7.2	Ouderraad	54
7.3	Ondernemingsraad	55
7.4	Dialoog	55

8. Continuïteit 56
8.1 Meerjarenperspectief 56
8.2 Verwachte ontwikkelingen 57
8.2.1 Meerjarenbegroting en balans 57
8.2.2 Ontwikkelingen in financiële kengetallen 60
8.2.3 Ontwikkelingen in leerlingen- en studentenaantallen 61
8.2.4 Ontwikkelingen in formatie 62
8.2.5 Ontwikkelingen op gebied van huisvesting 63
8.2.6 Conclusie 64
8.3 Beleidsmatige aspecten 64
8.3.1 Personeelsbeleid 64
8.3.2 Huisvestingsbeleid 64
8.3.3 Organisatie en besturing 65
8.4 Risicomanagement 65
8.5 Raad van Toezicht 69

Bijlagen bij het jaarverslag 70
Bijlage 1 De inspectie van het onderwijs 70
Bijlage 2 Helderheid 74
Thema 1: uitbesteding 74
Thema 2: investeren van publieke middelen in private activiteiten 74
Thema 3: het verlenen van vrijstellingen 76
Thema 4: les- en cursusgeld niet betaald door de deelnemer zelf 76
Thema 5: in- en uitschrijving van studenten in meer dan één opleiding tegelijk 76
Thema 6: de deelnemer volgt een andere opleiding dan waarvoor hij is ingeschreven 76
Thema 7: bekostiging van maatwerktrajecten ten behoeve van bedrijven 77
Thema 8: buitenlandse studenten en onderwijs in het buitenland 77
Aanvullend thema: Samenwerkingsverbanden 77
Bijlage 3 Geoormerkte gelden 80
3.1 Plusvoorzieningen RMC regio 34 80
3.2 Schoolmaatschappelijk werk (SMW) in het mbo 82
3.3 Meerjaren investeringsprogramma's (MIP) in het groene onderwijs 82
Bijlage 4 84
JOB Monitor resultatenoverzicht per thema en per mbo- college 84

Jaarrekening 86

Overige gegevens 137

Overige bijlagen 141

Voorwoord

Beste lezer,

Graag nodigen we u uit om mee te lezen hoe de Stichting ROC West-Brabant - hierna ROC West-Brabant genoemd - zich verantwoordt over het gevoerde beleid, de bereikte onderwijsresultaten en de exploitatieresultaten van het afgelopen jaar.

We doen dat deels in het bestuursverslag, waar we de ruimte nemen voor toelichting, uitleg, bespiegeling, reflectie en de 'samenhang der dingen'. En deels doen we dat in de jaarrekening, waarmee we inzicht geven in ons huishoudboekje en onze spaarpot.

Het jaarverslag kreeg een goedkeurende verklaring van de accountant. Daarom durven we te beweren dat onze verantwoording volledig en actueel is en dat we een realistisch beeld schetsen van 2016.

Dat is een jaar geweest waar we met flinke vraagstukken te maken kregen en zijn aangesproken op de wijze waarop we onze zaken geregeld hebben. Dat was confronterend, maar bracht ook bezinning en focus. Dat hebben we, vooral in het bestuursverslag, geprobeerd te verwoorden.

Het beschrijven van de hoofdlijnen in dit jaarverslag, doet geen recht aan alle pareltjes van activiteiten die op onze scholen en colleges plaatsvinden. We kunnen ze echter niet allemaal vermelden, het zou teveel worden.
We willen graag al onze medewerkers bedanken dat ze iedere dag weer gaan voor die pareltjes, voor hun leerlingen en studenten. Dankjewel voor het kansrijk en wendbaar maken van zoveel jongeren in onze regio.

Mr. A. Heikens, voorzitter Raad van Toezicht
Dr. R. Neutelings, voorzitter Raad van Bestuur a.i.

Juni 2017

HOOFDSTUK 1 RAAD VAN BESTUUR

1.1. Ons motto verklaard

ROC West-Brabant is al enkele jaren onderweg om zich steeds meer als een samenwerkingsorganisatie te presenteren onder het motto 'van ik naar wij'. Daarmee doelen we op een grotere mate van efficiënte en effectieve samenwerking tussen de scholen en colleges, met oog voor de eigenheid van scholen en colleges en het belang van leerlingen en studenten.

De beoordeling door de Inspectie van het Onderwijs – hierna Inspectie genoemd - in de Staat van de Instelling, najaar 2015, bracht focus. De Inspectie was niet mild in het oordeel: de kwaliteitsborging in het mbo was niet op orde. Dit leidde direct tot de start van een Kwaliteitsprogramma voor de jaren 2016-2017.

In 2016 is vooral vanuit gezamenlijkheid gewerkt aan de kwaliteitsborging in het mbo. Alle 80 onderwijsteams in het mbo zijn uitgedaagd om hun onderwijskwaliteit systematisch te borgen. Vanuit het Kwaliteitsprogramma werd dit proces centraal aangestuurd en ondersteund.

De investering in de ontwikkeling van resultaatverantwoordelijke onderwijsteams werd direct gekoppeld aan de maatregelen om de onderwijskwaliteit te borgen. Verbeterplannen waren in de meeste teams al aanwezig, de focus werd nu gelegd op duurzame implementatie.
Dat heeft veel gevraagd van de medewerkers en inmiddels ook veel opgeleverd: van de 395 mbo-opleidingen zijn er nu drie met een onvoldoende beoordeling. Deze zullen in 2017 opnieuw beoordeeld worden. Bij de vmbo-scholen en de vo-scholen zijn alle opleidingen inmiddels met een voldoende beoordeeld.

Wij zien hierin de veerkracht die aanwezig is in onze onderwijsteams en de grote bereidheid van de organisatie om, waar mogelijk, te helpen.

De goede wil en de expertise om geborgd kwaliteitsonderwijs te leveren is er. Het leervermogen om op een andere manier te werken is aangeboord, doordat het kwaliteitsaspect meer aandacht krijgt. Dát was de opdracht aan het management op alle niveaus binnen het ROC: leiderschap en voorbeeldgedrag tonen, aanspreken en aandacht geven. Het gaat daarmee ook om cultuur, om ons eigen gedrag.

De Inspectie sprak in maart 2016 uit een cultuurverandering te zien binnen het ROC. Dat proces beschreef de Inspectie als 'zichtbaar, maar pril'. Dat was een positieve terugkoppeling en voor ons een aanmoediging op die weg door te gaan. We zagen dat beloond toen eind 2016 nagenoeg alle nadere inspectieonderzoeken positief werden afgesloten, met veel waardering voor de verbeteringen in bijvoorbeeld onderwijsprocessen en examinering.

We sluiten 2016 daarom in redelijke tevredenheid af, wetende dat er nog veel moet gebeuren.

1.2 Onderwijs

1.2.1 Wat ging goed in 2016?

Veel gaat goed binnen ROC West-Brabant. Interne en externe onderzoeken tonen dat aan:

- onze leerlingen en studenten zijn redelijk tevreden over hun onderwijs - getuige de resultaten van de JOB Monitor die eind 2015 plaatsvond - evenals over het vinden van

4 FEBRUARI 2016

Medewerkers kinderopvang halen in half jaar taaltoets bij Zoomvliet College

De medewerkers van alle organisaties voor kinderdagopvang in Etten-Leur werden in een half jaar geschoold voor de verplichte taaltoets Nederlands. Maar liefst 92% rondde dit traject met goed gevolg af. In totaal mochten 130 medewerkers het certificaat feestelijk in ontvangst nemen.

stageplekken en leerbedrijven;
- de uitstroomcijfers zijn positief;
- het voortijdig schoolverlaten neemt steeds verder af;
- al onze vmbo- en vo-scholen hebben inmiddels een basisarrangement door de Inspectie toegekend gekregen;
- de onderwijskwaliteit in het mbo is in het algemeen voldoende.

Ook een aantal majeure aanpassingen in ons onderwijs zijn voorspoedig verlopen:

- De herziening van de kwalificatiestructuur in het mbo kende een goede aanloop en is voorspoedig geïmplementeerd voor aanvang van schooljaar 2016-2017.
- Datzelfde gold voor de invoering van de vernieuwde bovenbouw met beroepsgerichte profielen in het vmbo.
- Het portfoliobeleid speelt een steeds grotere rol in de samenstelling van het ROC-opleidingsaanbod, waarbij de criteria doelmatigheid, arbeidsmarkt- én doorstroomrelevantie tot meer afstemming en samenwerking tussen de colleges leidt.

Het opleidingsaanbod waarbij wordt samengewerkt met partijen buiten het ROC krijgt steeds meer vorm en omvang:

- in de Associate Degree (AD)-trajecten die vanaf 2017 aangeboden worden, in samenwerking met Scalda, Avans Hogeschool en Hogeschool Zeeland;
- in inmiddels vijf grote projecten in het kader van het Regionale Investeringsfonds (RIF), waarin wordt samengewerkt met regionale instellingen, bedrijven en andere onderwijsinstellingen.

Alle grote en kleine initiatieven, projecten, innovaties en dagelijkse activiteiten die plaatsvinden in onze vmbo-scholen, vo-scholen en mbo-colleges tonen aan dat er hard wordt gewerkt met hart voor de leerlingen en studenten. Dat is iets waarop we trots zijn.

1.2.2 Wat vroeg aandacht?

Onderwijskwaliteit

Ten opzichte van het vmbo en het vo kreeg het mbo in 2016 veel aandacht. Bij aanvang van 2016 startten we met het Kwaliteitsprogramma.
Bij enkele opleidingen werden reparaties verricht om geconstateerde tekortkomingen op te lossen; ROC-breed is versneld en duurzaam gewerkt aan de invoering van een borgingssystematiek. De methode die hiervoor werd gekozen betrof investeren in de ontwikkeling van resultaatverantwoordelijke onderwijsteams *in samenhang* met het realiseren van verbeterplannen en werken volgens een kwaliteitszorgsysteem.

De opdracht lag bij alle 80 teams in het mbo, aangestuurd en ondersteund vanuit het centrale Kwaliteitsprogramma. Teams zijn dagelijks bezig met de student; daar ligt de sleutel om dat naar tevredenheid van de student en volgens de kwaliteitsnormen te doen. Alle teams volgden een training op het gebied van kwaliteitszorg en kwaliteitsborging. Inmiddels is er ook per team een scan uitgevoerd die aangeeft waar het team in zijn ontwikkeling staat; dit vormt het uitgangspunt voor de vervolgstappen per team.

Andere activiteiten uit onze aanpak:
- De stafeenheid Onderwijs (gevormd in 2015) heeft zijn positie verder ingevuld. De eenheid is verantwoordelijk

voor een juiste uitvoering van wet- en regelgeving ten aanzien van het onderwijs binnen het hele ROC. Onder regie van deze eenheid is een aantal kenniskringen actief om bijvoorbeeld de beroepspraktijkvorming en de intake te verbeteren, uniform en standaard voor het hele ROC.
- De examenorganisatie is versterkt en op orde gebracht, uniform en standaard voor het hele ROC. Hiermee is een belangrijke tekortkoming rondom onze borging aangepakt.
- In 2015 was al een beweging ingezet om gezamenlijk meer vanuit een portfolioaanpak over colleges en branches heen het totale opleidingsaanbod te bepalen. Dat is in 2016 verder uitgebouwd. Ook wordt samengewerkt met AOC's in bijvoorbeeld de groene metropool, en wordt binnen het ROC nagedacht over nieuwe cross-over opleidingen zoals 'agri & food'.

De winst van afgelopen jaar is dat onderwijskwaliteit écht een zaak van iedereen is geworden:

- Het uitgangspunt is eigenaarschap in de onderwijsteams en een grote mate van resultaatverantwoordelijkheid voor de ontwikkeling van verbeterplannen. De implementatie daarvan wordt gecontroleerd.
- Onderwijskwaliteit is ieders taak en daarmee ook ieders verantwoordelijkheid. Binnen de colleges geldt dat voor de directeuren met hun managementteams, binnen afdelingen de afdelingsmanagers met hun medewerkers. Op ROC-niveau is dat elke directeur als lid van het ROC-directieteam en binnen de Raad van Bestuur is dat elk lid dat daarin zijn eigen taken heeft.

Colleges vormen een belangrijke eenheid binnen ROC West-Brabant: met een eigen naam en een eigen werkgebied zijn ze herkenbaar voor studenten en bedrijfsleven. Het onderwijs wordt verzorgd door onderwijsteams: zij staan centraal in onze organisatie. De collegedirecteuren zijn verantwoordelijk voor sturing, ondersteuning en borging van de onderwijskwaliteit volgens ROC-normen.

Een mooi voorbeeld dat deze aanpak werkt is het Prinsentuin College, waar in anderhalf jaar tijd veel is verbeterd. Een nieuw management maakte heldere keuzes, bracht structuur aan, gaf aandacht en sprak aan op gemaakte afspraken. Er is een andere cultuur ontstaan. Niet puur gericht op oplossingen, wel gericht op analyse van de situatie. Niet voor de Inspectie, maar omdat men het zelf goed wil doen voor de studenten. Ook de Inspectie heeft dat gezien en er waardering voor uitgesproken.

De inspanningen die in ons ROC zijn verricht, zijn een groot compliment waard; het getuigt van groot leervermogen en veerkracht.

Maatwerk
Medio 2016 bleek uit intern onderzoek dat in een aantal maatwerktrajecten niet volledig werd voldaan aan de wettelijke vereisten. In het najaar is veel werk verzet om adequate maatregelen te treffen ten aanzien van lopende opleidingstrajecten. Ook worden nieuwe kaders en procedures vastgesteld, die medio 2017 geïmplementeerd zullen zijn.

1.2.3 Kanteling

De opdracht die een ROC heeft, is veelzijdig: de student heeft recht op goed onderwijs, het regionale bedrijfsleven moet goed bediend worden, we werken met publiek geld, we moeten ondernemend zijn naast onze publieke taak. Daarnaast willen we graag de professionele ruimte behouden voor onze medewerkers, omdat daar voor de individuele student het verschil wordt gemaakt. Deze complexe opdracht vergt heldere organisatiekeuzes en een goede balans tussen vertrouwen en controle binnen onze organisatie.

Het vertrouwen in elkaar was en is groot, de controle echter op teveel punten inadequaat. We hebben in 2016 diverse stappen gezet om de 'checks & balances' te intensiveren. De belangrijkste organisatiekeuze, voortkomend uit ons Kwaliteitsprogramma, was dat onze onderwijsteams centraal zijn gesteld. Zij zijn cruciaal in het realiseren van onderwijskwaliteit.

1.3 Bedrijfsvoering

Net als in het onderwijs is in onze bedrijfsvoering op verschillende fronten gewerkt aan meer professionaliteit en kwaliteit in processen en dienstverlening. Enkele voorbeelden hiervan:

- In 2016 is besloten tot en gestart met enkele aanscherpingen in de control- en auditorganisatie die moeten leiden tot betere 'checks & balances'. Hierbij wordt aansluiting gezocht bij het model 'three lines of defence'. In 2017 gaan we hiermee verder.
- ROC Diensten heeft afgelopen jaar gewerkt aan een verbeterplan, op de kortere termijn gericht op 'compliance & operational excellence'. Een van de resultaten is dat de afdeling er het afgelopen jaar in is geslaagd om betere kwalitatieve informatie uit de personeels- en financiële administratie te ontsluiten in de vorm van toegankelijke en actuele managementinformatie.
- Voor een zuiverder taakverdeling tussen het ROC en de IT-Workz BV, hebben we de organisatie van onze ICT-dienstverlening ingrijpend veranderd. De verantwoordelijkheid voor de IT-dienstverlening is van IT-Workz BV overgenomen – het ROC voert nu zelf de regie. IT-Workz detacheert hiertoe medewerkers naar het ROC. Dit is van grote invloed op IT-Workz; zij kunnen hun focus daardoor meer gaan richten op andere klanten. De IT-dienstverlening is gedurende deze operatie nauwelijks beïnvloed. Belangrijk, omdat deze dienstverlening voorwaardelijk is voor goed functionerende scholen en colleges.
- Er is in 2016 een keuze gemaakt voor een nieuwe applicatie voor de studentenadministratie. Omdat de hele diplomering hierin wordt vastgelegd en de financiering door het ministerie ermee samenhangt, was dit een cruciaal traject. Mét een deadline: op 1 januari 2017 moest een koppeling met nieuwe software van DUO mogelijk zijn. De doorlooptijd van een jaar - van aanbesteden tot implementeren - was kort, maar de koppeling is tijdig gerealiseerd. Wel leidde het te korte voorbereidingstraject tot veel herstelwerkzaamheden na de implementatie.
- In 2016 werd het Facilitair Bedrijf gevormd, dat inmiddels werkt als de facilitaire regieorganisatie in ons ROC. Er is één operationeel dienstverleningsmodel geïmplementeerd dat rekening houdt met lokale verschillen. De volgende stap is de ontwikkeling van een nieuwe vorm van facilitaire dienstverlening, ondersteund door een gebruiksvriendelijk online-meldingsinstrument. Het nieuwe dienstverleningsmodel is, rekening houdend met lokale verschillen, ROC-breed geïmplementeerd.
- In 2016 werd besloten tot reorganisatie van de marketingcommunicatiefunctie binnen het ROC. Deze wordt in 2017 uitgevoerd. Het doel is een meer marketinggedreven inzet te realiseren, 'data-driven' en geautomatiseerd.

1.4 Financiën

We sluiten 2016 positief af met 1.885.000 euro. Dat stemt tevreden, ook omdat we zien dat de kwaliteit van budgettoepassing en de rapportages toeneemt.
Voor 2017 moeten we een exploitatietekort begroten. De optelsom van diverse landelijke bezuinigingsmaatregelen

én een aantal incidentele projecten als bijvoorbeeld de inzet op Verbetering Onderwijskwaliteit en de Verbetering BPV bleek voor ons niet budgetneutraal in een jaar uitvoerbaar, ook omdat we het lopende schooljaar niet radicaal willen verstoren. Aankomende jaren 2018 en 2019 worden wel positief begroot. Dit zal echter bij scholen en ondersteuning gedurende 2017 nog lastige keuzes met zich meebrengen.

1.5 Relaties met onze omgeving

ROC West-Brabant is goed geworteld in de samenleving. Een aantal scholen en colleges werkt intensief samen met werkveld, onderwijs en overheden, andere kunnen daar nog extra in investeren.

- Voortkomend uit onze strategie gaan we in 2017 extra inspanningen verrichten om een groter aantal werkveld-adviesraden te initiëren. De eerste stappen daartoe zijn gezet. We vinden dit belangrijk omdat we korte communicatielijnen willen onderhouden over de wensen van het bedrijfsleven.
- Zowel met het toeleidende als afnemende onderwijs is zeer regelmatig contact over de doorstroom van leerlingen en studenten.
- Met de ROC's werkzaam in de verzorgingsgebieden ten westen en oosten van West-Brabant is eveneens regelmatig contact, onder andere in het kader van macrodoelmatigheid en samenwerkingsverbanden tussen onderwijs en bedrijfsleven.

1.6 Strategie

In 2015 stelden we onze strategie vast voor de periode 2015-2020. De strategie kwam tot stand door 'van buiten naar binnen' te kijken. De gesprekken met belangrijke stakeholders in onze regio (lokale en regionale bestuurders, toeleidende scholen, branchevertegenwoordigers, vertegenwoordigers van instellingen en bedrijven) brachten ons tot een beschrijving van onze ambities. Ook eigenaarschap in de basis van onze scholen en colleges (de teams) werd benoemd.

In 2016 voegden we een motto toe aan de strategie: Kansrijk en Wendbaar. De ultieme ambitie achter onze strategie is: onze leerlingen en studenten voorbereiden op de flexibele arbeidsmarkt van de toekomst.

- Goed en toekomstgericht beroepsonderwijs moet onze leerlingen en studenten toerusten voor een steeds sneller veranderende wereld van werk. We maken hen blijvend kansrijk en wendbaar in veranderende omstandigheden.
- De keuze voor 'loopbaanleren' biedt daarvoor de onderwijsvisie. Drie programmalijnen - leren, ontwikkelen, samenwerken - brengen focus in de ROC-brede activiteiten. Onderwijskwaliteit heeft de absolute prioriteit.
- Dat sluit aan bij onze kernwaarden:
  - de mens centraal: we stellen de leerling en student voorop bij keuzes die we maken;
  - ondernemendheid: we leren hen met ondernemendheid, wendbaar, in te spelen op veranderingen;
  - duurzaam: zo worden ze beroepskrachten van de toekomst en zijn ze kansrijk in hun loopbaan.

14 MAART

Student VeVa (Vitalis College) treedt levensreddend op

Tijdens een VeVa-patrouillebivak werd Rogier in het zonnetje gezet voor een levensreddende actie. Rogier werkte in de supermarkt toen hij zag dat een klant niet goed werd en hij overging tot reanimatie. Uit handen van de commandant van het Mariniers Opleidingscentrum (MOC), luitenant-kolonel der mariniers Olivier Loos, ontving Rogier de MOC-coin.

Gedurende 2016 is de strategie-uitvoering op diverse punten bijgesteld, als gevolg van ons Kwaliteitsprogramma. Het op orde brengen van ons primaire proces op het gebied van kwaliteit en borging kreeg voorrang. De ambitie is nog steeds om te sturen op de realisatie van de strategie, zodat onze leerlingen en studenten kansrijk en wendbaar de steeds sneller veranderende arbeidsmarkt betreden.
De aanpak om dit te realiseren vraagt extra inzet. Daarom is eind 2016 de draad weer opgepakt: in de jaarplannen voor 2017 en daarna vormen loopbaanleren en de drie programmalijnen van leren, ontwikkelen en samenwerken de rode draad. Het onderwerp 'loopbaanleren' staat inmiddels in de schijnwerpers: de gewenste opbrengsten ervan worden beschreven en er wordt een start gemaakt om ons ROC zodanig te veranderen dat we uitvoering geven aan loopbaangericht leren.

1.7 Recente veranderingen in de Raad van Bestuur

Op 10 april 2017 kondigde Arjan Kastelein, tot dat moment bestuursvoorzitter, zijn vertrek uit de Raad van Bestuur aan. Vanaf dat moment wordt het voorzitterschap waargenomen door Rob Neutelings en is Arjan Kastelein tot zijn vertrek op 15 juli 2017, lid Raad van Bestuur. Najaar 2017 besluit de Raad van Toezicht op welke wijze de Raad van Bestuur nieuwe gestalte krijgt.

1.8 Cultuurverandering

Kwaliteit: dat is het woord dat moet en mag blijven hangen als wij terugkijken op 2016. Iedereen wil kwaliteit: leerlingen, studenten maar ook wijzelf. Voor een leerling, een student, een ouder mag het nooit een vraag zijn of een diploma wel waarde heeft.

Kwaliteit mag geen toevalstreffer zijn. Daarom hebben we afgelopen jaar zaken anders gedaan dan we eerder deden: we hebben, ROC-breed en zonder uitzondering, teams gefaciliteerd. Daarbij zijn teamontwikkeling en borgingssystematiek integraal aangepakt. De wijze waarop de teams dit hebben opgepakt, getuigt van doorzettingsvermogen en veerkracht. We zagen dat terug bij alle audits en inspectiemomenten.

Kwaliteit heeft ook alles te maken met cultuur. We hebben met elkaar de lat hoog gelegd door te willen werken in een **professionele cultuur**, samengevat in **GAAFF:**

- focus op de Gemeenschappelijkheid;
- Analytisch sterk;
- gericht op Afspraken (maken én nakomen);
- waar Feedback normaal is;
- en waar Fouten maken mag.

Wij zien GAAFF terug in het (voorbeeld)gedrag van iedereen: we zien meer samenwerking op alle fronten, we zien betere verbeterplannen, we zien betere resultaten, we zien een opener, kritischer en meer lerende houding.

We zijn daar erg blij mee, ook trots op, en betuigen al onze medewerkers dank voor ieders persoonlijke bijdrage aan dit veranderproces. In 2017 gaat dit proces verder. Met één doel voor ogen: voor onze leerlingen en studenten kan het altijd nóg beter.

Rob Neutelings (voorzitter a.i.)
Andrea Kaim
Arjan Kastelein

Juni 2017

Portefeuilleverdeling Raad van Bestuur op 31-12-2016		
	Functioneel	Entiteiten en staven
Arjan Kastelein, voorzitter *Voorzitter Raad van Bestuur sinds 1-4-2012, werkzaam bij ROC West-Brabant sinds 1-8-2010* *Op 10 april 2017 kondigde Arjan Kastelein zijn vertrek aan m.i.v. 15-7-2017. Vanaf 10 april 2017 wordt het voorzitterschap waargenomen door Rob Neutelings en is Arjan Kastelein tot zijn vertrek lid Raad van Bestuur. In april 2017 werden de portefeuilles opnieuw verdeeld onder de zittende bestuursleden.*	Externe representatie Strategie Algemeen Bestuurlijke Zaken Communicatie en PR Concern Control Facilitair, Inkoop & Huisvesting	Markiezaat College Vmbo OVO-scholen AMTS BV Facilitair Bedrijf
Rob Neutelings, lid *Werkzaam bij ROC West-Brabant als lid Raad van Bestuur sinds 1-9-2015*	Financiën en control Informatiebeleid Internationalisering Contractonderwijs HRM	Florijn College Cingel College Radius College IT-Workz BV Financiën en Control ROC Diensten Marketing & Communicatie Informatiemanagement Bedrijfsopleidingen
Andrea Kaim, lid *Werkzaam bij ROC West-Brabant als lid Raad van Bestuur sinds 1-9-2016*	Onderwijs Kwaliteitszorg Innovatie Leerlingenzorg	Prinsentuin College Kellebeek College Vitalis College Zoomvliet College Eenheid Onderwijs Service Centrum Studie & Beroep
Beloningsbedragen, conform de normering volgens de Wet Normering Topinkomens (WNT) worden genoemd en toegelicht in de jaarrekening, onder referentie 20. *Op rocwb.nl staat de meest actuele portefeuilleverdeling.*		

Nevenfuncties Raad van Bestuursleden op 31-12-2016	
Rob Neutelings	• Lid Raad van Commissarissen Woningbedrijf Velsen, bezoldigd • Voorzitter bestuur Coöperatie Zuidwest Delta UA, per 1-2-2017, onbezoldigd *
Andrea Kaim	• Plaatsvervangend lid van het College voor Toetsen en Examens, vanaf 1-12-2016, bezoldigd*
Arjan Kastelein *NB. Vanwege het aangekondigde vertrek worden de nevenfuncties van de heer Kastelein opnieuw bezien of belegd bij de zittende bestuursleden*	• Lid bestuur MBO Raad, bezoldigd* • Lid bestuur World Class Maintenance, tot 15-12-2016, onbezoldigd* • Lid bestuur Coöperatie onderwijshuisvesting Breda e.o. U.A. (Building Breda), bezoldigd* • Lid bestuur Coöperatie Zuidwest Delta UA, van 1-2-2016 tot 30-1-2017, onbezoldigd * • Vicevoorzitter Stichting Bentinck Fonds, onbezoldigd

De criteria op basis waarvan de Raad van Toezicht goedkeuring verleent of onthoudt ten aanzien van bezoldigde of onbezoldigde nevenfuncties van de bestuursleden, zijn de volgende:

- *geen verstrengeling van belangen tussen hoofdfunctie en nevenfunctie;*
- *de nevenfuncties mogen samen niet leiden tot zodanig tijdsbeslag dat daardoor de hoofdfunctie in gedrang komt;*
- *het doel of de aard van de nevenfunctie of de instelling waarbij de nevenfunctie wordt uitgevoerd mag geen associaties oproepen die schadelijk kunnen zijn voor de stichting.*

** Werk-gerelateerd. Eventuele bezoldiging wordt overgedragen aan ROC West-Brabant. Met bezoldigd wordt bedoeld: een vergoeding op basis van vacatie en/of onkosten.*

HOOFDSTUK 2 RAAD VAN TOEZICHT

De Raad van Toezicht houdt integraal en onafhankelijk toezicht op de instelling, in het bijzonder op de Raad van Bestuur, en houdt daarbij rekening met het ROC-belang en het publieke belang. In dit hoofdstuk doet de Raad van Toezicht verslag over het gevoerde interne toezicht in 2016.

2.1 Besturen bij ROC West-Brabant

Bij ROC West-Brabant wordt bestuurd conform de 'Branchecode goed bestuur in het mbo', de governance code voor de mbo sector in Nederland. De code is bij ROC West-Brabant ook van toepassing ten aanzien van het vo/vmbo.

Een van de kernelementen van de code is scheiding tussen toezicht en bestuur:

- De Raad van Bestuur is verantwoordelijk voor de beleidsvorming en –realisatie en de dagelijkse gang van zaken.
- De Raad van Toezicht houdt toezicht op het functioneren van de Raad van Bestuur, het behoud van een gezonde financiële basis en de aanwezigheid van een strategische visie op het functioneren van het ROC.

In 2015 realiseerde de Raad van Toezicht een uitbreiding van de Raad van Bestuur van twee naar drie personen. Eind 2015 is evenwel afscheid genomen van bestuurslid Ilona Dulfer. Per september 2016 is Andrea Kaim aangesteld met de onderwijsportefeuille als belangrijkste aandachtsgebied. De continuïteit van de borging van de onderwijskwaliteit werd gedurende 2016 zeker gesteld door een zware invulling van een programmadirectie Kwaliteit.

De Raad van Toezicht nam eind 2016 afscheid van twee leden als gevolg van de statutaire benoemingstermijn. Dit betrof de heren Guust Verpaalen en Cees Daleboudt. Tegelijkertijd werden op 1 januari 2017 drie nieuwe leden benoemd: mevrouw Saskia Boelema, mevrouw Mary Groenewoud en de heer Guy Buck. De Raad van Toezicht bestaat met ingang van 2017 derhalve uit zes in plaats van vijf leden.

2.2 Wat doet de Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht kwam gedurende het jaar enkele malen bijeen in themasessies over:

- het Inspectiewaarderingskader (februari);
- de 'good practice' van het onderwijsteam Sociaal Cultureel Werk van Vitalis College, waar de ontwikkeling van kwaliteitszorg en de ontwikkeling van resultaatverantwoordelijke teams onlosmakelijk met elkaar zijn verbonden (mei);
- het 'future proof control'- concept, toegelicht door dr. Wagensveld RA, lector Financial Control aan de Faculteit Economie & Management van de Hogeschool Arnhem en Nijmegen.

In 2016 vond zes maal een reguliere vergadering plaats, in aanwezigheid van de Raad van Bestuur. Onder andere de volgende onderwerpen stonden op de agenda:

Jaarlijks terugkerende onderwerpen die de Raad van Bestuur voorlegt aan de Raad van Toezicht:

- De jaarrekening en het bestuursverslag van het

voorgaande jaar en de managementletter.
- De begroting 2017.
- Het strategisch meerjarenplan, de financiële meerjarenraming, het intern risicomanagement en de rapportage met betrekking tot huisvestingsontwikkelingen.
- De huisvestingsnota 2030.
- De ontwikkelingen van IT Workz BV (als gevolg van een veranderende dienstverlening aan het ROC, die moest leiden tot een zuiverder taakverdeling tussen het ROC en IT Workz).
- De voortgang in de ontwikkelingen binnen de ondersteunende diensten onder de noemer ROC Service en Advies (RSA), die in 2016 leidden tot de realisatie van een nieuw ingericht Facilitair Bedrijf en de voorbereidingen voor een reorganisatie in het domein van Communicatie en Marketing.
- De visiebrief van de minister van Onderwijs.

Verantwoordingsdocumenten van de Raad van Bestuur over de belangrijkste beleidsterreinen:
- De voortgang van Inspectieonderzoeken.
- De voortgang van de implementatie van het kwaliteitssysteem.
- Rapportages met betrekking tot voortijdig schoolverlaten.
- De managementrapportages.
- Diverse periodieke onderzoeken (diverse Mbo Benchmarks en stakeholdersonderzoeken).
- De bestuurskwaliteit.
- De aanpak en voortgang van Focus op Vakmanschap.

Documenten waarop de Raad van Toezicht goedkeuring heeft verleend:
- De portefeuilleverdeling binnen de Raad van Bestuur, als gevolg van de veranderingen binnen de Raad.
- Het Kwaliteitsprogramma 2016.
- De aanschaf van een nieuw studenteninformatiesysteem voor het mbo.

2.3 Overige activiteiten

De Raad van Toezicht streeft naar intensiever contact met scholen en colleges, om een meer integraal inzicht in de dagelijkse onderwijspraktijk te verkrijgen. De reguliere werkbezoeken zijn in 2016 dan ook vervangen door dagprogramma's op de onderwijslocaties, waarbij steeds een vmbo-school en een mbo-college wordt bezocht. Zodoende

werden vier scholen bezocht:
- Scala en Florijn College,
- Praktijkschool Breda en Cingel College.

Er werden lessen bijgewoond en aan thematafels is gesproken met zowel leerlingen en studenten als medewerkers. Dat bood een overzichtelijk beeld van de wijze waarop leerlingen en studenten hun onderwijs beleven en waar zij verbeterpunten zien. Ook vanuit de hoek van de medewerkers ontstond inzicht in verschillende onderwerpen: van de wijze waarop op locatie de centrale ondersteuning wordt beleefd, tot hoe men op een school omgaat met de ontwikkelingen in het domein of de regio waarvoor wordt opgeleid. Van de mogelijkheden die men ziet om de eigen professionaliteit te verbeteren tot de kansen die men wil pakken om intensiever samen te werken met de andere scholen en colleges in het ROC. Naast nog veel meer onderwerpen kwam ook de (aanspreek)cultuur in het ROC aan de orde, evenals de waarneming dat de contacten met het bedrijfsleven veel intensiever zouden kunnen zijn. De Raad heeft de openheid van de diverse gesprekspartners erg gewaardeerd. Het bezoeken van lessen was een zeer plezierige ervaring.

Andere bijeenkomsten, naast het reguliere overleg, waren:
- een bijeenkomst met de Ondernemingsraad,
- een bijeenkomst met vertegenwoordigers van de Centrale Leerlingen- en Studentenraad en de Centrale Ouderraad.

Overige overlegmomenten waren:
- bilateraal overleg tussen leden van de Raad van Toezicht en een lid van de Raad van Bestuur over tal van onderwerpen;
- congresdeelname;
- beoordelingsgesprekken met de leden Raad van Bestuur;
- selectiecommissies in het kader van de werving van een nieuw lid Raad van Bestuur en drie nieuwe leden Raad van Toezicht;
- deelname aan het landelijk Platform Raden van Toezicht;
- separaat constructief overleg met de Onderwijsinspectie, betreffende de verbetering van de onderwijskwaliteit en de continuïteit van de borging daarvan.

2.4 Beoordeling Raad van Bestuur

Bij de beoordeling van de Raad van Bestuur is dezelfde werkwijze gevolgd als voorgaande jaren: in gesprekken werd teruggeblikt, vooruit gekeken en gereflecteerd op het gevoerde beleid en de daarmee samenhangende resultaten en het persoonlijke optreden en functioneren. Tevens werden aandachtspunten vastgesteld voor de (nabije) toekomst.De bezoldiging van de Raad van Bestuur vindt plaats op basis van het 'Beloningsclassificatiesysteem bestuurders MBO instellingen 2013'. De directeur Financiën en Control draagt zorg voor een onderbouwing op grond van de formele rekenregels waarna de Raad van Toezicht de bezoldiging vaststelt binnen de uitkomst van de schaalbreedte. De bedragen uit de Wet Normering Topinkomens (WNT 2) werden als norm gehanteerd. De beloningsbedragen worden genoemd en toegelicht in de Jaarrekening, onder referentie 20.

2.5 Zelfevaluatie

In het najaar van 2016 heeft Bureau Berenschot de zelfevaluatie van de Raad van Toezicht voor de tweede maal begeleid en uitgevoerd. De centrale vraagstelling was wat de Raad van Toezicht had kunnen en moeten weten met betrekking tot de kwaliteit(sborging) van het onderwijs, toegespitst op de kennis- en informatiepositie van de raad. Doel was het achterhalen van de leerpunten voor de toekomst.

Het bestaande Toezichtskader (stammend uit 2015) is naar aanleiding van de gevoerde discussies en evaluaties verder aangescherpt. De zelfevaluatie heeft er mede aan bijgedragen dat naast de reeds bestaande remuneratiecommissie en auditcommissie ook een onderwijscommissie is ingesteld. Met de benoeming van deze commissie wordt expliciet en verdiepend aandacht gegeven aan aspecten van onderwijs, mede in het kader van de van belang zijnde borging van de onderwijskwaliteit.

De conclusies omtrent de zelfevaluatie en de aanpassingen in het Toezichtskader zijn besproken in een gezamenlijke sessie van de Raad van Toezicht en de Raad van Bestuur onder leiding van Bureau Berenschot. Voor alle partijen vormde deze herevaluatie een zeer zinvolle exercitie, waarin aspecten zijn benoemd die voor de komende periode van belang zijn, bijvoorbeeld:

- de verdieping omtrent de waardepropositie van ROC West Brabant;
- het evalueren van de bestuursondersteuning en het bestuurssecretariaat;
- evaluatie van het functioneren van cruciale functies;
- het voeren van verdiepende gesprekken met de verschillende lagen van de organisatie.

14 APRIL

Conferentie voor studenten- en leerlingenraden

Ruim 80 leerlingen en studenten van alle raden van colleges en scholen gingen in gesprek met de directeuren en Raad van Bestuur. Het doel was om samen te kijken of de rol van de raden verbeterd kan worden en of het ROC goed luistert naar de leerlingen en studenten.

2.6 Vooruitblik

In de achter ons liggende jaren was sprake van onvoldoende aandacht voor het datgene waar het echt om gaat: de kwaliteit van het onderwijs. Zo bleek uit de Staat van de Instelling in november 2015. In maart 2017 heeft de Inspectie van het Onderwijs een onderzoek uitgevoerd naar het Bestuurlijk Handelen binnen ROC West-Brabant. Er wordt tot voorzichtige tevredenheid van de Raad van Toezicht geconstateerd door de Inspectie dat binnen de meeste colleges concrete resultaten in verbetering van kwaliteit, kwaliteitsborging en cultuurverandering worden gezien en dat een vertrouwen in de doorontwikkeling wordt uitgesproken. Aandacht is noodzakelijk voor de verduurzaming en verankering van deze ontwikkeling op ROC-niveau.
Om dit te bereiken heeft de organisatie in 2016 zich tot het uiterste ingespannen om het Kwaliteitsprogramma voor het onderwijs uit te voeren conform de daartoe gestelde doelen. Dit heeft geleid tot een sterke verbetering van het onderwijsproces en de borging van de kwaliteit van het onderwijs. De Raad van Toezicht heeft vastgesteld dat bestuur, diensten en colleges hier de handen ineen hebben geslagen om deze doelstellingen te realiseren.
Voor 2017 en volgende jaren zal de Raad zich vooral ten doel stellen de voortgang van de ingezette verbeteringen op het gebied van de (borging van de) kwaliteit van het onderwijs te bewaken. Het spreekt voor zich dat op dit gebied de ingezette verduurzaming gestand zal moeten worden gedaan. Daarbij is met name van belang dat ook efficiëntie kan worden gezocht door gebruik te maken van de voordelen van de omvang van de organisatie, waarin kennis kan worden gedeeld.

Bij de bezoeken van de Raad van Toezicht aan de colleges wordt aan de ene kant vaak vastgesteld in de vele gesprekken dat er geweldige mogelijkheden voor de colleges tot samenwerking, kennisdeling en capaciteitsdeling liggen; aan de andere kant, zo lijkt het, komen die niet tot wasdom door een door de Raad van Toezicht in het algemeen gepercipieerde focus op het eigen college.

Willen we de voordelen van het zijn van een grote organisatie realiseren dan moet er over de grenzen van de colleges heen samengewerkt worden maar daarnaast ook eendrachtig samengewerkt worden met de centrale diensten die in de ogen van de Raad van Toezicht steeds beter functioneren - al is ook daar nog een wereld te winnen.
De voordelen die we door onze omvang kunnen behalen moeten we realiseren. Vanzelfsprekend zijn de centrale diensten de ‘kosten’ voor de organisatie, maar als we het goed doen zijn die kosten lager dan ze decentraal zouden zijn en realiseren we een hogere kwaliteit voor ondersteuning en informatie aan de colleges.

De raad zal de aandacht in 2017 onverminderd richten op door de Onderwijsinspectie aangegeven attentiepunten waar het gaat om de kwaliteit van het onderwijs en de daartoe te stellen randvoorwaarden.
Voor het uitbrengen van dit verslag is bekend geworden dat voorzitter van de Raad van Bestuur, Arjan Kastelein, heeft aangekondigd zijn functie als voorzitter ter beschikking te stellen en na een zorgvuldige periode van overdracht van zijn activiteiten onze organisatie te verlaten. De Raad van Toezicht zal zich de komende periode beraden omtrent de omvang en vorming van de Raad van Bestuur.

De Raad van Toezicht hecht eraan te vermelden dat in 2016 op het gebied van de interne en administratieve organisatie grote vooruitgang is geconstateerd waar het de kwaliteit betreft. Ook op het vlak van de managementinformatie en beheersing hebben wij een goede voortuitgang mogen constateren.
Het door de Raad van Bestuur gevoerde beleid en de voorgenomen acties om te kunnen voldoen aan de door de Onderwijsinspectie gestelde eisen worden door de Raad van Toezicht volledig onderschreven. De in 2016 getoonde inzet en de op basis daarvan bereikte resultaten geven de Raad van Toezicht het vertrouwen dat de uitdagingen die voor ons liggen ook succesvol kunnen worden afgerond.

2.7 Samenstelling Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht bestaat statutair uit minimaal drie, maximaal zeven leden. De maximale zittingsduur voor een lid van de Raad van Toezicht is tweemaal vier jaar. Bij het samenstellen van het rooster van aftreden is hier rekening mee gehouden.
In 2015 bestond de raad uit vijf leden. De samenstelling bleef in dit jaar ongewijzigd. De samenstelling van de raad is conform de profielschets 'Algemeen profiel Raad van Toezicht', die eind 2012 werd vastgesteld. In het hierna volgende overzicht is de samenstelling van de raad op 31 december 2016 weergegeven, inclusief de hoofd- en relevante nevenfuncties van de leden.

Toelichting op beloning Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht heeft in de Jaarrekening 2015 de verhoging van haar vergoedingen summier toegelicht. Dat was een omissie. De raad hecht er aan die toelichting alsnog te geven. De Raad van Toezicht kende een vacatieregeling met een maximum van de wettelijke vergoeding conform de Wet Normering Topinkomens 1 (WNT1). De voorzitter had een vaste vergoeding van dat maximum, zoals afgesproken bij zijn aantreden in 2014. Door de toenemende hoeveelheid werk en de snelle groei van het aantal contacten buiten de reguliere vergaderingen om was de vacatieregeling niet meer de geschikte basis om de leden van de raad te compenseren voor hun inspanningen. Op basis hiervan heeft de Raad van Toezicht besloten over te stappen naar een vaste vergoeding, gebaseerd op het maximum van WNT1. Vervolgens werd de regeling WNT2 van kracht. De wetswijziging die de verhoging van de vaste vergoeding regelde kwam tot stand tegen de achtergrond van de veranderde rol van toezichthouders, met als afgeleide daarvan het veel grotere tijdsbeslag dat een zorgvuldige uitoefening van de functie met zich brengt en al vele jaren aan de orde was. De wetswijziging kwam mede op grond van het rapport '*Een lastig gesprek*' van de Commissie Behoorlijk Bestuur. In WNT1 werd voor de honorering uitgegaan van 5% en 7,5% voor een lid respectievelijk de voorzitter van de voor de rechtspersoon geldende maximale bezoldiging voor een bestuurder. In WNT2 zijn de percentages verhoogd tot 10% respectievelijk 15%. Deze percentages zijn de ingeschatte delen van een voltijdse baan die aan de functie te besteden zijn. Vertaald naar uren per maand is dit een tijdsbesteding van 16 respectievelijk 24 uur per maand voor lid en voorzitter.
De Raad van Toezicht heeft vastgesteld dat de urennormen die aan WNT2 ten grondslag liggen ruim worden overschreden. Op basis hiervan is besloten om het maximum van WNT2 toe te passen bij het vaststellen van de vergoeding voor de raad. De argumenten hiervoor waren:.

- De nieuwe urennormering werd door de leden ruim overschreden;
- Die uren ook zijn noodzakelijk om de vele taken die het lidmaatschap van de raad met zich meebrengt naar behoren te kunnen uitoefenen;
- Toezicht binnen het onderwijs is een totaal andere functie geworden dan waarvoor de WNT1 regeling beoogde te honoreren. In de praktijk was er een aanzienlijke onbalans ontstaan tussen verantwoordelijkheid en inspanning en de toenmalige honorering;
- Het aantrekken van nieuwe leden voor de Raad van Toezicht op het gewenste niveau vraagt om een adequate vergoeding die in verhouding tot inspanning en verantwoordelijkheid staat;
- Gelet op de gelijkwaardigheid tussen bestuurders van Raad van Toezicht en Raad van Bestuur moet er een balans zijn tussen het beloningsniveau van beide bestuurslagen. De Raad van Toezicht houdt het derhalve voor onjuist dat haar pro rata beloning lager zou zijn dan die van de Raad van Bestuur.

ROC West-Brabant is ingedeeld in de hoogste bezoldigingsklasse (G) gezien haar bestuurlijke complexiteit qua grootte en combinatie van vo, vmbo en mbo. Daarnaast speelt het verleden van ROC West-Brabant als product van een groot aantal fusies van instellingen met sterk verschillende culturen een grote rol bij het functioneren ervan, het is een complexe bestuurlijke opgave! Het maximum van klasse G is een bezoldiging van een bestuurder van €179.000 per jaar in 2015. Hieruit volgen de bedragen die in het jaarverslag staan vermeld als vergoeding voor raad. Reiskosten en dergelijke worden niet vergoed.

Naam	Zittingsperiode	Maatschappelijke functie	Nevenfuncties
Voorzitter			
Dhr. A. Heikens	Zitting met ingang van 25 februari 2014	Werkzaam in de advocatuur	• Parttime werkzaam als 'of counsel' bij AKD NV (advocatuur en notariaat) na zijn terugtreding als partner/ aandeelhouder • Voorzitter Bestuur Stichting derden gelden Promese Logistics • Voorzitter Raad van Commissarissen Urban Studios Bestuur BV • Lid Board Overman AB Zweden • Lid van de Raad van Commissarissen van Automotive Facilities Brainport Holding NV
Leden			
Dhr. A.M.L. Verpaalen	In december 2012 opnieuw benoemd voor vier jaar tot december 2016	Werkzaam als organisatieadviseur	• Commissaris Green Chemistry Campus • Lid Raad van Toezicht woningbouwcorporatie Stadlander
Dhr. C. Daleboudt	In december 2012 opnieuw benoemd voor vier jaar tot december 2016	Lid op voordracht van de Ondernemingsraad	• Penningmeester van het Natuurhistorisch en Volkenkundig Museum in Oudenbosch • Penningmeester van het Zevenbergs Vocaal Ensemble (een kamerkoor) in Zevenbergen • Voorzitter van de Stichting Glymes Consort (organiseert koorprojecten) in Woensdrecht • Bestuurslid met portefeuille Deskundigheidsbevordering van de AWN -Vereniging van Vrijwilligers in de Archeologie (landelijk) • Beheerder van het kerkelijk bureau (leden- en bijdragenadministratie) van de Protestantse Gemeente te Woensdrecht • Preekconsenthouder in de Protestantse Kerk in Nederland • Penningmeester Stichting Open Monumentendag Roosendaal
Dhr. H.C.W. Beijerinck	Zitting met ingang van 26 februari 2013	Emeritus hoogleraar TU Eindhoven	• Bestuurslid Forum on Physics and Society, European Physical Society • Columnist Europhysics News • Directeur grootaandeelhouder (DGA) Common Commerce BV consultancy voor high-tech industry en university
Dhr. W. Kraaijeveld	Zitting met ingang van 4 november 2014	Zelfstandig adviseur	• Lid Raad van Commissarissen Mikrocentrum Holding BV • Lid Raad van Commissarissen Automotive Facilities Brainport NV • Penningmeester Stichting De Vessemse Molen • Lid Bestuur Stichting AK Bouwbedrijf Goevaers en Zn BV • Voorzitter Bestuur Stichting AK Van Rijsingen Beheer BV • Financieel directeur a.i. Spectator Video Technology Holding BV • Penningmeester Vereniging Business Cuisine Eindhoven • Lid Raad van Advies ECFG BV
Bezoldiging: aan de leden van de Raad van Toezicht wordt een vaste vergoeding verstrekt. Beloningsbedragen, geldend voor toezichthouders volgens de Wet Normering Topinkomens (WNT), worden genoemd en toegelicht onder referentie 20.			

HOOFDSTUK 3 ORGANISATIE

3.1 Organisatiestructuur

Onze organisatiestructuur is in 2016 nauwelijks gewijzigd. Het hart van ons ROC bestaat uit herkenbare, relatief kleinschalige vmbo-scholen en mbo-colleges die verspreid zijn over de regio, met onderscheidende opleidingenportfolio's en een herkenbaar eigen merkprofiel. Conform onze strategie kunnen we zo de leerlingen en studenten en het regionale bedrijfsleven zo goed mogelijk van dienst zijn. Als geheel zorgen we voor een dekkend onderwijsaanbod en zijn we samen sterk in onze samenwerking met de regio.

De menselijke maat

ROC West-Brabant heeft bij de inrichting van de organisatie steeds gekeken naar de menselijke maat van de onderwijslocaties en onderdelen. Al bij de fusie in 2005 (van het toenmalige ROC West-Brabant en Baronie College) werd dat beschreven als 'kennen en gekend worden'. De menselijke maat geldt nog steeds en wordt ook gezien door medewerkers en studenten. Dat blijkt onder meer uit de resultaten van de JOB Monitor *(zie ook bijlage 4)*, de lancering van GAAFF, de verwoording van onze cultuur waarmee ieders professioneel handelen wordt gestimuleerd *(zie ook paragraaf 1.7)*, de wijze waarop de medezeggenschap zowel ROC-breed als op instituutsniveau werkt en ook wordt aangevuld met andere momenten waarop het interne debat wordt gevoerd met studenten en medewerkers *(zie ook hoofdstuk 7)* en uit het feit dat we de medewerkers vragen of ze zich gekend weten, in het medewerkerstevredenheidsonderzoek dat in 2017 weer zal plaatsvinden *(zie paragraaf 5.1.1)*.

Organisatie van ROC West-Brabant op 31-12-2016:

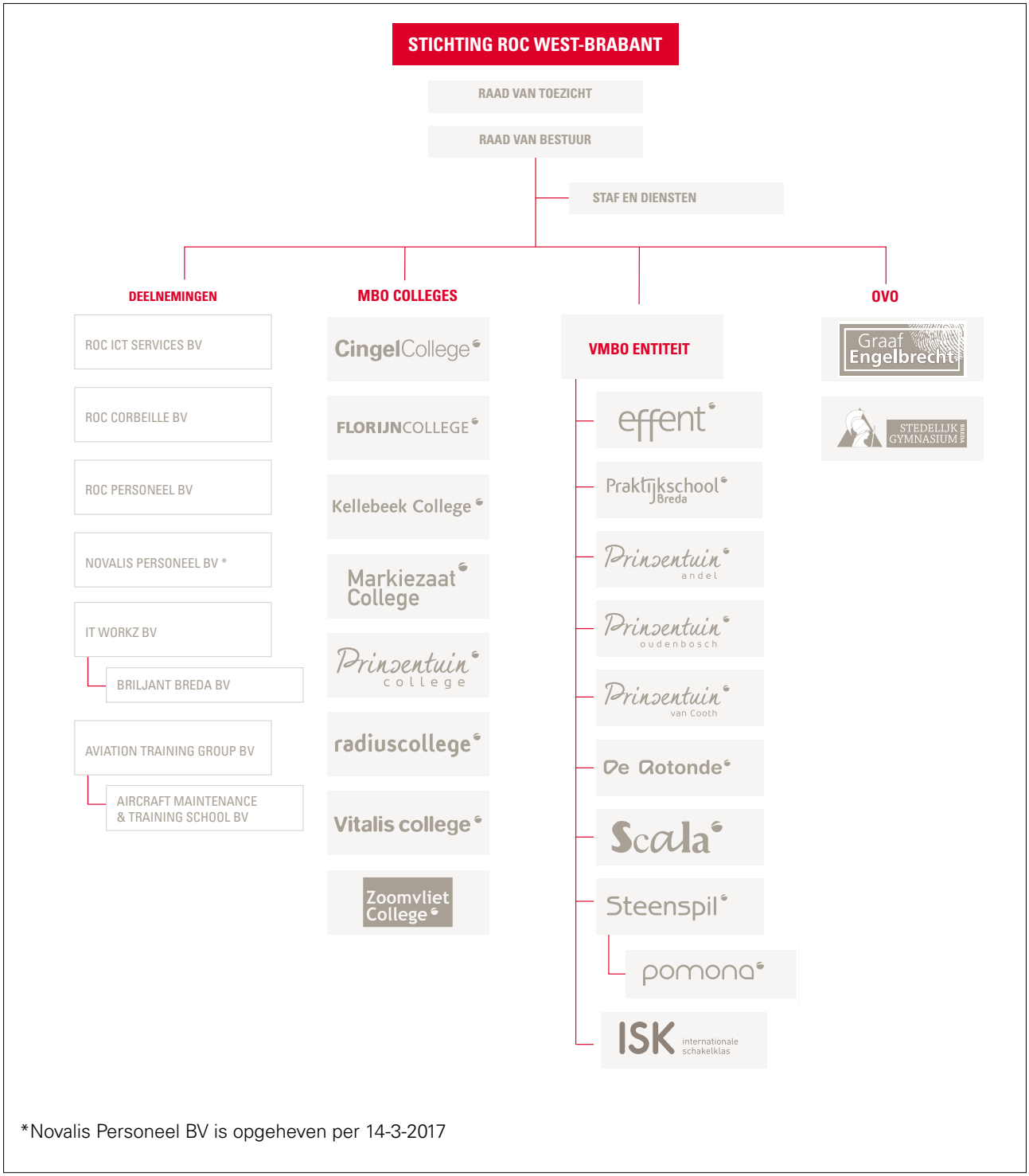

*Novalis Personeel BV is opgeheven per 14-3-2017

3.2 Onderwijs

Hierna volgen in het kort de kenmerken van ons ROC:

- De directeuren van de scholen en colleges zijn verantwoordelijk voor het verzorgen van kwalitatief hoogwaardig onderwijs en het realiseren van een krachtig onderscheidende (merk)identiteit.
- De twee vo-scholen in Breda, ressorterend onder het Openbaar Voortgezet Onderwijs (OVO), hebben een bijzondere positie binnen het ROC: de scholen opereren met een grotere mate van zelfstandigheid, passend bij de eigen schoolsituatie. In 2017 wordt gewerkt aan een inpassing van deze twee scholen in de ROC-kwaliteitszorgstructuur.
- Binnen de VMBO Entiteit zijn de acht vmbo-locaties, Praktijkschool Breda en de Internationale Schakelklas ondergebracht, onder verantwoordelijkheid van een directeur. Iedere school heeft een eigen vestigingsdirecteur.
- Acht mbo-colleges verzorgen onderwijs in de vier sectoren zorg en welzijn, techniek, economie en groen.
  - De Entreeopleidingen worden verzorgd door de diverse mbo-colleges, onder regie van Kellebeek College.
  - Educatie wordt uitgevoerd binnen Kellebeek College.
  - CIOS Goes Breda is een gezamenlijke onderwijsactiviteit van ROC Scalda en ROC West-Brabant (waarvan in januari 2017 bekend werd gemaakt dat ROC West-Brabant voornemens is zelf een opleiding sport en bewegen te starten).
  - Johan Cruyff College, waarvoor een 'license agreement' is afgesloten met Johan Cruyff Academics International, is gepositioneerd als onderdeel van Zoomvliet College.
  - Dankzij eenzelfde soort constructie is bij Cingel College de Cas Spijkers Academie actief.
  - De uitvoeringsverantwoordelijkheid voor maatwerktrajecten ligt bij de mbo-colleges.

3.3 Ondersteuning

De meeste ondersteunende diensten worden gecentraliseerd uitgevoerd, binnen de eenheden Facilitair Bedrijf, Marketing & Communicatie, Financiën en Control, ROC Diensten, eenheid Onderwijs, Servicecentrum Studie & Beroep en eenheid Bedrijfsopleidingen.

- Medio 2016 ontstond het gecentraliseerde Facilitair Bedrijf.
- In 2016 werd besloten de taken van de concerncontroller op te splitsen; de controltaken zijn overgedragen naar de aangepaste dienst Financiën en Control. De audittaken zijn begin 2017 overgedragen aan de nieuwe eenheid Internal Audit.
- Zoals al in *paragraaf 1.3* werd toegelicht, kwam daar eind 2016 een eenheid IT-Services en een compacte regieorganisatie informatiemanagement bij.
- Ook werd de reorganisatie aangekondigd van de nieuwe gecentraliseerde dienst Marketing & Communicatie, die voorjaar 2017 zal worden afgerond.

3.4 Deelnemingen

Onder de Stichting ROC West-Brabant ressorteert een aantal rechtspersonen. Deze deelnemingen geven invulling aan afgebakende vormen van dienstverlening, zodat het primaire proces professioneel ondersteund is maar te allen tijde zelfstandig en onafhankelijk kan opereren.

- ROC ICT Services BV beheert het onderwijsadministratie- en volgsysteem Edictis;
- in ROC Corbeille BV is het gebouw aan het Trivium te Etten-Leur ondergebracht;
- bij ROC Personeel BV waren docenten in dienst die op projectbasis werden ingezet bij de voormalige P3transfer BV (ultimo 2013 liepen er geen contracten meer);
- Novalis Personeel BV stelt docenten ter beschikking aan educatieopleidingen van ROC West-Brabant – deze BV is per 14-3-2017 opgeheven;
- IT-Workz BV levert diverse diensten in automatisering en informatisering en werkt conform een service level agreement voor ROC West-Brabant – inmiddels heeft deze dienstverlening aan het ROC een aangepaste uitvoeringsvorm gekregen, zoals beschreven in *paragraaf 1.3*;
- Briljant is onderdeel van IT-Workz en produceert digitale content in uiteenlopende vormen en biedt, dankzij nauwe samenwerking met het onderwijs, veel studenten een stageplek.
- ATG BV (met 100% dochter AM&TS BV) ten behoeve uitvoering van niet-bekostigd onderwijs op het gebied van vliegtuigtechniek.

(Een nadere toelichting op de publiek-private verhoudingen wordt beschreven in Bijlage 2 Helderheid.)

2 JUNI 2016

Mohamed El Majoudi van Steenspil is leraar van het jaar 2016

El Majoudi, wiskundeleraar, werd verkozen, tijdens het Onderwijsgala van BN/De Stem. Na een stemronde en een presentatie op Facebook, had de jury het laatste oordeel. El Majoudi nam het op tegen twee collega's in het voortgezet onderwijs, Joost Rovers (Markenhage College, Breda) en Nikki Hoefnagels (Effent, Oosterhout).

3.5 Stichtingen en coöperaties

De Stichting ROC West-Brabant is gelieerd aan een aantal stichtingen en coöperaties.

- Stichting Bredaas Gymnasium is ooit opgericht met als doel het ondersteunen van de school;
- Stichting tot steun aan het Baronie College heeft als doel het ondersteunen van de niet-subsidiabele activiteiten van ROC West-Brabant;
- Stichting Talentenfonds ROC West-Brabant heeft als doel het belonen van bijzondere prestaties en het stimuleren en financieel ondersteunen van ideeën en initiatieven van studenten van ROC West-Brabant;
- de Vereniging onderwijshuisvesting voorgezet onderwijs Breda e.o. (Coöperatieve Vereniging UA Building Breda) is opgericht om de decentralisatie van de onderwijshuisvestingsmiddelen van de vo-scholen in de gemeente Breda uit te voeren, conform een Masterplan. Het bevoegd gezag van de vo-scholen is lid;
- onder de Coöperatieve Vereniging Onderwijsgroep Zuidwest Delta UA vinden de gezamenlijke onderwijsactiviteiten plaats van CIOS-opleidingen van ROC Scalda en ROC West-Brabant.

Op deze wijze geeft het ROC West-Brabant op diverse manieren invulling aan haar regionale, maatschappelijke rol.

3.6 Samenwerkingsverbanden

ROC West-Brabant participeert in een groot aantal samenwerkingsverbanden. Deze samenwerking met vele partijen in onze regio (en daarbuiten) houdt ons scherp ten aanzien van onze bijdragen aan regionale ontwikkelingen. De samenwerking betreft een breed scala aan onderwerpen: van het terugdringen van voortijdig schoolverlaten tot macrodoelmatigheid, van arbeidsmarktontwikkelingen tot passend onderwijs, van effectieve en efficiënte in- en uitstroom van studenten tot topsport. Daarnaast wordt in samenwerkingsverbanden inhoud gegeven aan de wettelijke verplichtingen van passend onderwijs en de zorgplicht voor leerlingen. De samenwerkingen vinden plaats in alle geledingen van onze organisatie.

De partners waarmee we samenwerken in het kader van voornoemde onderwerpen zijn bijvoorbeeld:

- Scholen en instellingen in de regio, zowel in het primair onderwijs, voortgezet onderwijs en hoger onderwijs als verschillende ROC's;
- Lokale en regionale overheden;
- Branchevertegenwoordigers, bedrijven en instellingen;
- Een scala aan organisaties die een rol spelen in de regionale ontwikkelingen;
- Ministerie van Defensie in verband met de opleidingen Veiligheid en Vakmanschap, (VeVa).
- De projecten die we kunnen uitvoeren dankzij subsidies uit het Regionaal Investeringsfonds worden in meer detail toegelicht in *Bijlage 2 Helderheid*. Met dit fonds stelt de minister van OCW landelijk gelden beschikbaar voor innovatieve samenwerking in het beroepsonderwijs, ten gunste van het vergroten van baankansen van mbo-studenten door betere aansluiting op een toekomstige werkomgeving.

HOOFDSTUK 4 ONDERWIJS

In *hoofdstuk 1* heeft de Raad van Bestuur de belangrijkste ontwikkelingen met betrekking tot ons onderwijs toegelicht. In dit hoofdstuk volgt nadere informatie met betrekking tot ons primaire proces.

4.1 Onderwijsprestaties

Deze paragraaf geeft een beeld van de onderwijsprestaties in het vo/vmbo, mbo en educatie, geaggregeerd naar ROC-niveau.

4.1.1 Vo/vmbo

Slagingspercentages vo/vmbo per leerweg					2015-2016
	Vmbo-b	Vmbo-k	Vmbo-(g)t	Havo	Vwo
Landelijk gemiddelde	95%	95%	96%	86%	91%
Effent			97%		
Graaf Engelbrecht			89%	86%	70%
Pomona	93%	100%			
Prinsentuin Andel	100%	100%	98%		
Prinsentuin Oudenbosch	100%	100%	100%		
Prinsentuin van Cooth	100%	100%	86%		
Rotonde	100%	100%	100%		
Scala	100%	95%	95%		
Stedelijk Gymnasium					98%
Steenspil	98%	94%	100%		

6 JUNI 2016

Docent Cingel College beste Onderwijspionier van Nederland

Jeroen Hiemstra, docent bij Radius College en Marja van der Velden, docente bij Cingel College, deden mee aan de wedstrijd. Zij hadden beiden een onderwijsvernieuwingsidee ingediend. Onlangs pitchten alle 43 pioniers uit Nederland hun idee voor een jury. Marja van der Velden werd gekozen tot beste pionier met haar project Buddy Challenge.

4.1.2 Mbo

Jaar- en diplomaresultaat 2015-2016 mbo				
	Jaarresultaat	**Inspectienorm**	**Diploma resultaat**	**Inspectienorm**
N1	**75,0%**	**60,7%**	**67,3%**	**45,10%**
N2	**75,1%**	**56,5%**	**72,6%**	**45,20%**
N3	**76,8%**	**65,3%**	**79,9%**	**67,30%**
N4	**76,1%**	**64,2%**	**80,1%**	**67,30%**

4.1.3 Educatie

De educatie-activiteiten (ROC-breed en regiobreed) zijn ondergebracht bij het Kellebeek College. Vavo wordt vanuit het rijk bekostigd; Basiseducatie en NT2 vanuit de dertien gemeenten in West-Brabant, met Breda als contactgemeente. Er is in het kalenderjaar 2016 voldaan aan prestatieafspraken uit de productovereenkomst voor Basiseducatie-NT2. Binnen BE-NT2 zijn er 43 (8,5%) deelnemers die weliswaar uitgestroomd zijn, maar het uitstroomperspectief niet gehaald hebben.
Verder werd afgesproken dat er 9201 klokuren contacttijd worden gemaakt in het kalenderjaar 2016. Deze doelstelling is ook gerealiseerd: er zijn ruim 9200 klokuren contacttijd gerealiseerd.
Tenslotte is voldaan aan de verplichting voor 1 maart 2017 het inhoudelijk verslag evenals de verantwoording bestede middelen aan te leveren aan de gemeente Breda.

Met de opdrachtgever zijn prestatieafspraken gemaakt.

Educatie	Uitstroomresultaat	Norm productovereenkomst
BE-NT2	91,5%	75%

4.2 Aantallen studenten verdeeld over de onderwijsvormen

Het aantal mbo-studenten is met ruim 250 gedaald, met name binnen de BOL-opleidingen. Het vmbo ziet de aantallen leerlingen dalen met 80, het vo groeit met 70 leerlingen. (Zie ook hoofdstuk 8 Continuïteit.)

4.2.1 Vmbo

Verhouding man/vrouw

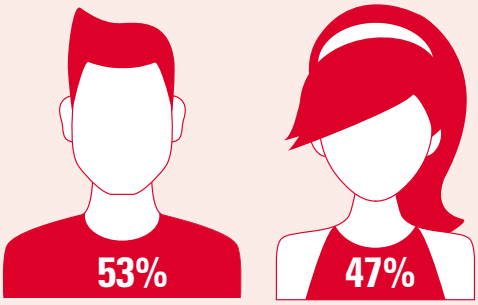

Woonplaats leerlingen

Leeftijdsopbouw leerlingen

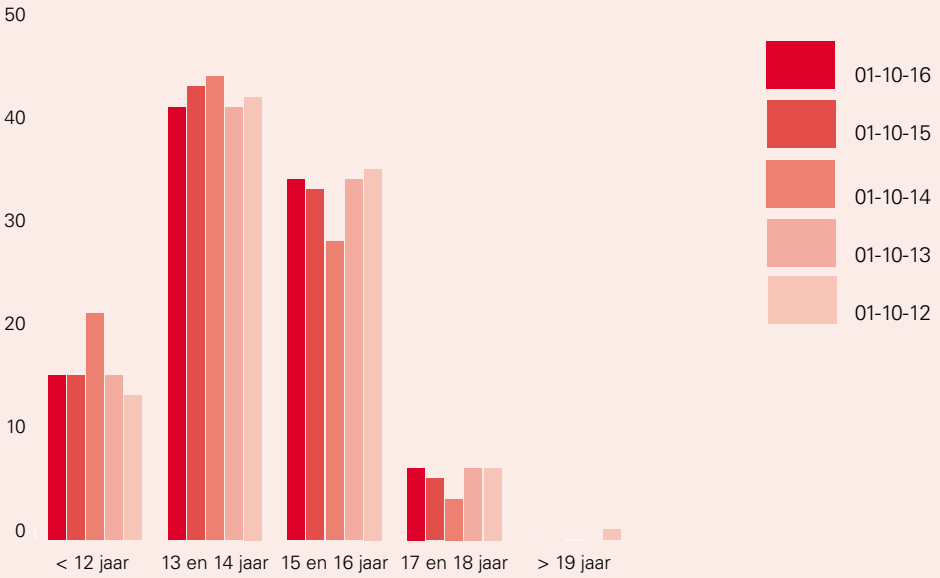

Leerlingaantallen vmbo

Vmbo scholen	2016	2015	2014	2013
Effent	799	797	805	807
Internationale Schakelklas (ISK)	419	307	224	209
Pomona	159	141	129	136
Praktijkschool Breda	314	326	314	318
Prinsentuin Andel	721	774	772	762
Prinsentuin Breda*	-	-	491	525
Prinsentuin van Cooth*	821	865	378	255
Prinsentuin Halsteren**	-	-	285	340
Prinsentuin Oudenbosch	443	449	425	464
De Rotonde	396	393	390	376
Scala	912	902	887	912
Steenspil	537	650	430	214
Westerpoort***				210
Totaal	**5.521**	**5.604**	**5.530**	**5.528**

**Prinsentuin Breda is per 1-8-2013 onderdeel van Prinsentuin van Cooth*

***Prinsentuin Halsteren is per 1-8-2014 onderdeel van Steenspil*

**** Westerpoort is per 1-8-2014 onderdeel van Steenspil*

4.2.2 Mbo

Verhouding man/vrouw

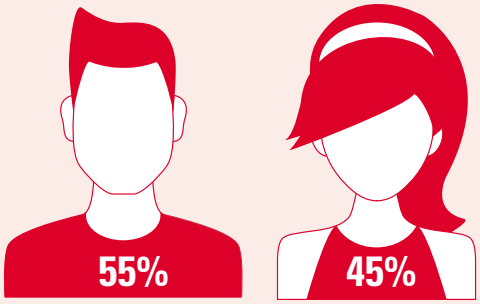

Woonplaats studenten

Leeftijdsopbouw studenten

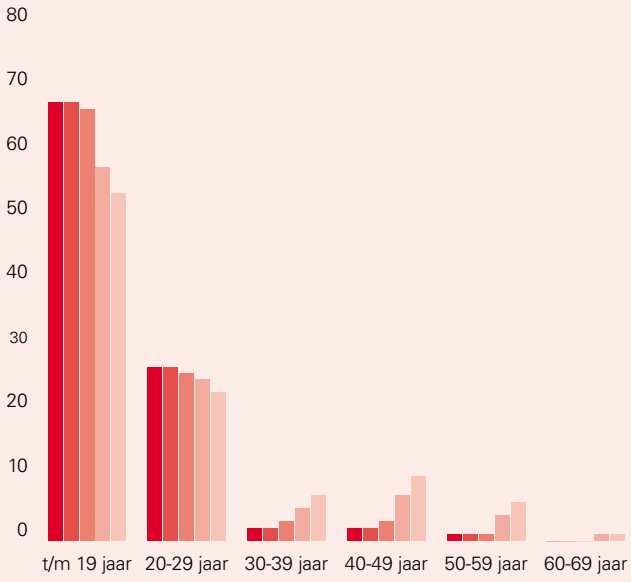

Studentenaantallen mbo

Mbo scholen	2016	2015	2014	2013
Bbl ROC-breed	-	-	70	578
Cingel College	1.010	913	793	779
Florijn College	1.726	1.650	1.629	1.702
Kellebeek College	2.055	2.230	2.447	2.808
Markiezaat College	2.120	2.211	2.194	2.249
Prinsentuin College	1.123	1.180	1.129	1.519
Radius College	2.853	2.877	2.570	3.122
Vitalis College	2.806	2.899	2.936	3.025
Zoomvliet College	1.981	1.980	2.041	2.122
Totaal	**15.582**	**15.940**	**15.809**	**17.904**

4.2.3 Educatie

Verhouding man/vrouw

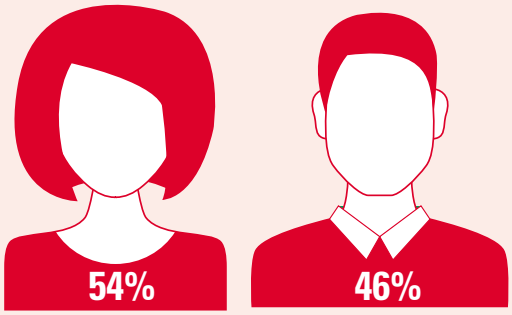

Woonplaats studenten

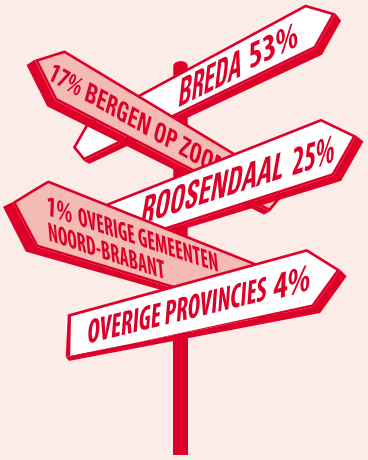

Leeftijdsopbouw studenten

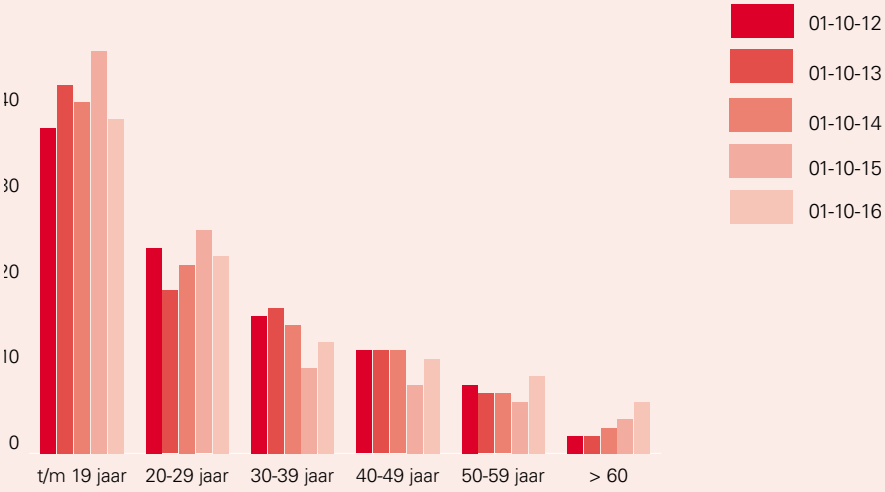

Studentenaantallen educatie

Educatie	2016	2015	2014	2013
Basiseducatie	117	100	106	110
NT2	416	364	307	152
VAVO	436	416	414	407
Totaal	**969**	**880**	**811**	**646**

4.3 Organisatie en beleid

In 2016 is verder vorm gegeven aan de eenheid Onderwijs. Onder leiding van de directeur stond 2016 in het teken van het formuleren van een duidelijke missie en visie van de eenheid, aansluitend op die van ROC West-Brabant. Het voeren van gesprekken met managementteams in het vo/vmbo en mbo heeft gezorgd voor een duidelijk beeld van de behoeften van de scholen en colleges. Door op deze ondersteuningsbehoeften in te spelen, kan de eenheid Onderwijs zich krachtig positioneren als een dienstverlenende en servicegerichte groep deskundigen. In 2017 zal de eenheid zijn definitieve vorm krijgen.

De volgende beleidsthema's werden ROC-breed opgepakt:

Publicatie totaalaanbod keuzedelen ROC West-Brabant
In augustus 2016 publiceerde ROC West-Brabant conform wetgeving het totaalaanbod aan keuzedelen van alle mbo-colleges https://www.rocwb.nl/opleidingen/mbo/keuzedelen

Tijdelijke regeling tegemoetkoming leermiddelen
In september 2016 besloot de minister geld ter beschikking te stellen aan minderjarige mbo-studenten waarvan de ouders over onvoldoende financiële middelen beschikken, om ze de opleiding van hun keuze te laten volgen. Deze maatregel is omgezet in een transparante procedure voor mbo-studenten. In goede samenwerking met de verschillende Stichtingen Leergeld in onze regio kon een flink aantal studenten alsnog starten met de opleiding van hun eerste keuze.

ROC-generieke keuzedelen
In 2015 was de werkgroep ROC-generieke keuzedelen al gestart met een plan van aanpak om een zestiental keuzedelen ROC-breed vorm te geven. In 2016 werden de kaders hiervoor geschreven en vastgesteld en hebben de verschillende werkgroepen de keuzedelen uitgewerkt. Eind 2016 werden de eerste examens van deze ROC-generieke keuzedelen vastgesteld. Uniek daarbij is dat alle mbo-colleges van ROC West-Brabant dezelfde examens gebruiken.

Wetswijziging toelatingsrecht
In oktober 2016 heeft de Eerste Kamer ingestemd met het wetsvoorstel 'vroegtijdige aanmelddatum voor en toelatingsrecht tot het beroepsonderwijs'. Deze wetswijziging heeft een aantal consequenties voor het mbo. ROC West-Brabant pakt deze wetswijziging aan om te werken naar een uniforme plaatsingsprocedure voor alle gediplomeerde aspirant-studenten, waarin loopbaanleren een centrale rol krijgt.

Loopbaanleren
Er is gestart met een ROC-brede kenniskring loopbaanleren, waarin van elk mbo-college en elke vmbo-school een vertegenwoordiger zit. Deze kenniskring heeft tot doel optimaal te leren van elkaar en samen stappen te zetten bij het implementeren van de Strategie 2020. Aangezien er ook beleidsdocumenten worden voorbereid, is er een expertteam samengesteld vanuit de leden van de kenniskring om de overleggen voor te bereiden en beleid te ontwikkelen.

Taal en rekenen
Vanuit de kwaliteitsgelden is in 2015 gestart met de kenniskringen taal en rekenen. In 2016 zijn deze kenniskringen gecontinueerd. Door kennisdeling versterken de leden elkaar en zijn er doelstellingen geformuleerd in 2017 om ROC-breed beleidszaken op te pakken. Daarnaast monitort men vanuit deze kenniskringen de centrale taal- en rekenexamens.

Beroepspraktijkvorming (bpv), Onderwijs & Innovatie en examinering
De reguliere kenniskringen met betrekking tot deze drie gebieden hebben in 2016 een grote output gekend. Zo is er input geleverd voor het bpv verbeterplan, het vaststellen van examenplannen, een ROC-brede procedure voor aangepaste examinering. Ook is er een ROC-breed format voor het onderwijs- en examenreglement (OER) opgeleverd. Samenvattend: het ROC kiest op steeds meer fronten voor een uniforme aanpak. De kenniskringen spelen daarin een belangrijke rol.

Bpv verbeterplan
Het ROC heeft besloten tot het indienen van het bpv verbeterplan. Hierna zijn centrale en decentrale acties opgenomen die de komende jaren leiden tot een duidelijke verbetering van de bpv voor zowel bedrijven als studenten.

Kwaliteitsgelden
In het kader van deze gelden werd in 2016 verder doorgepakt op de thema's professionalisering, voortijdig schoolverlaten (vsv), Herziening Kwalificatiestructuur, taal en rekenen en excellentie. Het oorspronkelijke kwaliteitsplan is herschreven naar een versie 2.0 waarin acties en doelstellingen scherper omschreven staan.

4.4 Stakeholdersonderzoeken: JOB Monitor

ROC West-Brabant werkt met het INK-managementmodel als kwaliteitszorg- en verbeterinstrument. De filosofie van dit model is dat kwaliteitszorg in de bedrijfsvoering en kernwaarden is verankerd. Een tweede belangrijk element van dit model is de verbetercyclus, ofwel de 'plan-do-check-act'-cyclus: periodiek wordt de mate van tevredenheid onder onze stakeholders gemeten via enquêtes, de resultaten worden gebruikt om verbeteringen te realiseren.

In 2016 kwamen de uitkomsten van de JOB Monitor beschikbaar, die eind 2015 plaatsvond.
De Jongerenorganisatie Beroepsonderwijs (JOB) voert tweejaarlijks onderzoek uit, naar de tevredenheid onder mbo-studenten (met een digitale enquête), zowel landelijk als op instellingsniveau.

ROC West-Brabant streeft bij dit onderzoek naar een zo hoog mogelijke respons, zodat gerechtvaardigde conclusies tot op teamniveau mogelijk worden. In totaal werden er voor ROC West-Brabant 15.745 studenten uitgenodigd, 10.747 vulden de enquête in. Deze respons van 68% was voldoende om met de resultaten aan de slag te kunnen.

De analysestaat *(bijlage 4, JOB Monitor)* geeft alle scores op het niveau van ROC West-Brabant en de verschillende mbo-colleges. Dit zijn de hoogste scores en belangrijkste aandachtspunten voor ons ROC:

Top 3 van hoogste scores:

Score 4,2:
- Beschikbaarheid internet (is bijvoorbeeld de wifi-verbinding voldoende)
- Vinden werkplek (BBL)
- Voldoende leren op werkplek (BBL)

Top 3 aandachtspunten (laagste scores):

Score 2,5: - Wens student actief meedenken
Score 2,8: - Roosterwijzigingen tijdig doorgeven
Score 2,9: - Tevreden over rooster

Op basis van de resultaten van de JOB Monitor zijn op verschillende niveaus in het ROC nadere analyses uitgevoerd en verbeteractiviteiten in uitvoering of al uitgevoerd.

4.5 Klachtenafhandeling

Medio 2016 werd een nieuwe klachtenregeling ingevoerd. Klachten worden bij Juridische Zaken gemeld. Behandeling en afhandeling gebeurt door directeuren van de instituten of diensten of een betreffende commissie. De verschillende directeuren namen zo'n 36 klachten in behandeling die veelal leidden tot een gesprek en daarmee tot een oplossing.

Commissie van bezwaar toelating en verwijdering
Er werden vier klachten behandeld, waarbij de student niet in het gelijk werd gesteld.

Commissie van beroep examens
Er werd een beroep behandeld; het besluit van de examencommissie werd gehandhaafd.

Commissie Klachtenregeling ongewenste omgangsvormen (betreft zowel personeel als leerlingen en studenten)
Deze commissie had geen zaken te behandelen in 2016.

4.6 Passend onderwijs

Passend onderwijs betekent dat iedere leerling of student onderwijs en ondersteuning krijgt waar hij of zij recht op heeft. Centraal staat de vraag: wat heeft een leerling nodig, hoe kan dat worden georganiseerd en wie zijn daarvoor nodig? Goed onderwijs is de basis voor passende ondersteuning. Dat betekent: docenten met didactische kwaliteiten, een positief pedagogisch klimaat, kunnen omgaan met verschillen, aandacht voor talentontwikkeling, handelingsgericht werken en meetbare resultaten. Uitgangspunt is dat alle kinderen en jongeren zorg en aandacht nodig hebben en ouders voor de opvoeding de eerstverantwoordelijken zijn.

4.6.1 Passend onderwijs in het vo/vmbo

In het vo wordt passend onderwijs georganiseerd vanuit vier regionale samenwerkingsverbanden. Alle scholen van ROC West-Brabant zijn onderdeel van één van de vier. Ieder verband maakt eigen keuzes bij het inrichten van de ondersteuningsstructuur en legt beleid vast in een ondersteuningsplan. Iedere school van het samenwerkingsverband heeft een eigen schoolondersteuningsprofiel, te bekijken op de websites van de samenwerkingsverbanden De Brabantse Wal, Roosendaal, Breda e.o. en De Langstraat.

Bovenschoolse voorzieningen zijn als volgt georganiseerd:
- Binnen het samenwerkingsverband Brabantse Wal is de zorglocatie Pomona het orthopedagogisch centrum.
- In het regionale samenwerkingsverband Breda e.o. heeft

27 SEPTEMBER 2016

Samenwerking De Rotonde en Vrije Universiteit Amsterdam

In het kader van ' De Gezonde School' gaat De Rotonde samenwerken met de VU. Samen met de GGD en Hogeschool Windesheim onderzoekt de VU het eet- en beweeggedrag van leerlingen. De Rotonde zal de resultaten van het onderzoek gebruiken om bij te dragen aan de gezondheid van de leerlingen.

De Rotonde een speciale status vanwege de daar aanwezige voorzieningen.

Zowel Pomona als de observatieklas in De Rotonde heeft de status van 'plusvoorziening', speciaal bedoeld voor overbelaste jongeren. Deze plusvoorzieningen worden bekostigd uit de regiomiddelen vsv *(zie ook bijlage 3 Geoormerkte gelden).*

In de samenwerkingsverbanden is nauw contact met het primair onderwijs en het speciaal (basis)onderwijs. Zo wordt tijdig een beeld verkregen van de onderwijsbehoeften van leerlingen. Waar mogelijk worden leerlingen uit het speciaal (basis)onderwijs geplaatst in het regulier voortgezet onderwijs.

Samenwerking

In het kader van de gewenste aansluiting van de meest kwetsbare groep jongeren op de arbeidsmarkt wordt samengewerkt in regionale projecten:

- 'Talenten zonder Papieren' dat in het kader van voortijdig schoolverlaten is opgezet en bijdraagt aan een sluitende aanpak voor deze talenten richting een duurzame plaats op de arbeidsmarkt;
- 'West-Brabant leert en werkt' dat is opgezet door de gemeente Breda in samenwerking met het vso- en pro-onderwijs;
- 'Actieplan jeugdwerkeloosheid West-Brabant'onder leiding van het RPA in samenwerking met het Werkgevers Service Punt (WSP).

4.6.2 Passend onderwijs in het mbo

Passend onderwijs is binnen ROC West-Brabant zowel centraal als decentraal georganiseerd.

Centraal

Er is een ROC ondersteuningsprofiel, waarin beschreven staat welke ondersteuning minimaal op alle acht colleges geboden wordt aan studenten die dat nodig hebben. Dit ondersteuningsprofiel is gepubliceerd op onze websites. Bij het Servicecentrum Studie & Beroep (expertisecentrum voor alle colleges en scholen van ROC West-Brabant) zijn twee trajectadviseurs passend onderwijs werkzaam. Zij voeren adviesgesprekken met alle leerlingen die afkomstig zijn van het voortgezet speciaal onderwijs en de Praktijkscholen. Daarin wordt in beeld gebracht wat de meest passende opleiding is en welke extra ondersteuning nodig is om de opleiding succesvol te doorlopen. Zij onderhouden nauwe contacten met de toeleverende scholen, zodat een optimale informatieoverdracht gewaarborgd is.

Decentraal

Na bovengenoemde adviesfase meldt de leerling zich aan bij de gewenste mbo-opleiding. De trajectadviseurs voorzien de intakers van de benodigde informatie en een advies voor een ondersteuningsarrangement, voor een weloverwogen besluit. De extra ondersteuning wordt vastgelegd in de bijlage bij de onderwijsovereenkomst.

De colleges hebben een eenduidige ondersteuningsstructuur, met studieloopbegeleiders, trajectbegeleiders zorg, zorgcoördinatoren, schoolmaatschappelijk werkers en trajectbegeleiders. In het schooljaar 2016-2017 kregen 754 studenten een bijlage bij de onderwijsovereenkomst. Het aantal studenten dat daadwerkelijk extra ondersteuning krijgt is hoger. Het aantal studenten dat in het kader van Passend onderwijs extra ondersteuning nodig heeft neemt toe en de aard van de beperkingen lijkt ernstiger te worden.

10 OKTOBER 2016

Anti-pest project bij Prinsentuin Andel

Alle Prinsentuin-leerlingen in Andel gingen op expeditie door vijf 'confrontatiecontainers', die zijn omgebouwd tot uitdagende multimediale ontmoetingsplekken. Daar werden zij op een interactieve manier uitgedaagd rondom thema's als vooroordelen, pesten en uitsluiting. Zo hebben ze ervaren hoe het is om buitengesloten te worden en in de schoenen van anderen te stappen.

Passend onderwijs vindt plaats in de klas en de onderwijsgevenden moeten in hun kracht gezet worden om studenten zo adequaat mogelijk te ondersteunen. Het Servicecentrum Studie & Beroep heeft in samenwerking met de ROC Academie een workshopcyclus 'Van passend onderwijs naar passend onderwijzen' georganiseerd voor onderwijsgevenden. Deze wordt voortgezet in 2017.

4.7 Voortijdig Schoolverlaten (vsv)

Omdat 2016 het laatste jaar van het Tweede Convenant vsv was, ging het vooral over balans opmaken en nieuw beleid ontwikkelen. Zo zijn onder andere de opbrengsten van vijf jaar 'aanval op de schooluitval' in kaart gebracht:

- Het cijfermatig resultaat - landelijk een structurele vermindering van de voortijdige schooluitval met 5.812 deelnemers, regionaal met 143 studenten en binnen ROC West-Brabant met 114 studenten - is vooral het gevolg van het ontstaan van een gevoel van urgentie en gezamenlijke verantwoordelijkheid.
- De vsv-maatregelen hebben grote meerwaarde gehad voor de betrokken leerlingen/studenten, docenten, studieloopbaanbegeleiders en ouders en leverden vaak het verschil op tussen succes en voortijdig afhaken. Voorbeelden van deze maatregelen zijn: de activiteiten rondom loopbaanoriëntatie en keuzeprocessen in het vo en mbo, de opvang van overbelaste en kwetsbare jongeren en de intensieve begeleiding door transfercoaches bij de overgang van het vmbo naar het mbo.

In 2016 kwam het nieuwe regionale vsv-programma 'Iedereen op zijn plek in West-Brabant' tot stand. Het is inmiddels onderschreven door de bestuurders van alle regionale vo- en mbo-instellingen en de achttien RMC-gemeenten. Het programma loopt van 2016-2020. Speerpunten zijn:

- Voorkomen van voortijdig schoolverlaten onder 12- tot 23-jarigen.
- Verhogen van kansen voor jongeren in een kwetsbare positie (zoals de leerlingen die vanuit voortgezet speciaal onderwijs, Praktijkschool, Internationale Schakelklas en vmbo basisberoepsgerichte leerweg, al dan niet gediplomeerd, naar het mbo doorstromen en studenten op mbo-niveau 1 en 2 voor wie een startkwalificatie wellicht niet haalbaar is), door het realiseren van een sluitende en geïntegreerde begeleiding.
- Activeren van thuiszitters, die maatschappelijk buiten beeld dreigen te raken. Zo werd in 2016 een maatwerktraject uitgevoerd om oud-vsv'ers terug te leiden naar het onderwijs. Daarna werden ze in een veilige setting en onder intensieve begeleiding in staat gesteld om alsnog een startkwalificatie te behalen. Het traject bleek zo succesvol dat middelen zijn gereserveerd om vanaf 2017 jaarlijks thuiszitters op deze manier te activeren.

Voortijdig schoolverlaten nam in 2016 verder af. De voorlopige vsv-jaarcijfers over het schooljaar 2015-2016 geven voor de mbo-colleges een daling van 3,6% aan en voor (AOC) Prinsentuin College zelfs een uitvalreductie van 11,2%.

4.8 Onderwijsinnovatie

ROC-breed wordt kennisdeling en -ontwikkeling gestimuleerd. Daarin speelt het Innovatienetwerk een rol, dat werkt langs de volgende drie lijnen, waarbij steeds enkele voorbeelden worden gegeven:

- Welke waarde levert het netwerk op, waar gebeuren zaken die er toe doen en wat kunnen we brengen?

Voorbeelden:
- Deelnemen aan kenniskring innovatiemanagers ECBO en klankbordgroep kennisverspreiding ECBO.
- Bezoeken van congressen, themabijeenkomsten en seminars (bijvoorbeeld 3D-Food conference, Groene Brein Roots, Regelvrij opleiden, Edulearn Barcelona conferentie, NRO-congres) en waar mogelijk presentaties verzorgen.
- Adviseren bij Treeport Zundert en het Drebbelcentrum Bergen op Zoom, delen en activeren via onze website: www.hetinnovatienetwerk.nl.

- Inspireren: wat is het waard is om te delen en mee te inspireren? Voorbeelden:
  - Deelname aan Kennispact 3.0 waar alle Brabantse ROC's en vakscholen samenwerken voor future proof onderwijs.
  - Voorzitten van het regionale programma 'West Brabant werkt aan morgen' rond het onderzoeks- en ontwikkelprogramma 'Beroepen van de toekomst'.
  - Het organiseren van het project West-Brabant Pioniers, waarin docenten uit vmbo en mbo werken aan hun ideeën voor beter onderwijs.

- Ondersteunen: waar kunnen collega's worden geholpen op weg naar beter onderwijs? Voorbeelden:
  - Collega's ondersteunen en inspireren op het gebied van Virtual Reality.
  - Maken van het handboek co-creatie, samen met het studentenbedrijf van Radius College, onder andere ten behoeve van de studentenraden.
  - Het didactisch onderbouwen van een traject voor startende ondernemers.

4.9 Internationalisering

ROC West-Brabant beschouwt internationalisering als integraal onderdeel van het beroepsonderwijs. Uitgangspunt is het intensiveren van bestaande netwerken, waarbij vooral wordt gestreefd naar duurzame (inter)nationale samenwerkingsverbanden, zodat:
- meer studenten en alumni kunnen profiteren;
- er een duidelijke relatie ontstaat met regionale ontwikkelingen rondom topsectoren en Europa.

Enkele samenwerkingsverbanden waarin ROC West-Brabant deelneemt:
- Diverse ECVET-partnerschappen en Innovatieprojecten met Europese partners (Pile-Up, InnMain, TopMost, Jubilee, Euriac, Eucvet, Eurocom, Stinfash) om te komen tot een professioneel instrumentarium en een duurzaam netwerk van partners met Europese opleidingstrajecten;
- Strategic Board Zuidwest Nederland, Lobbyteam Delta, Onderwijspartners Avans Hogeschool en NHTV;
- Het Europese stedennetwerk Xarxafp dat arbeidsmobiliteit binnen Europa stimuleert en waarvoor het International Office van ROC WB coördinatiepunt is.

Op basis van de college-jaarplannen, de criteria van het Excellentieplan en Erasmus Plus Call geeft onderstaande tabel een beeld van internationale activiteiten:

	2015: aantal studenten in het buitenland	2016: aantal studenten in het buitenland	2015: aantal docenten in het buitenland	2016: aantal docenten in het buitenland
Cingel College	37	57	0	0
Florijn College	22	24	10	0
Kellebeek Colllege	8	21	5	8
Markiezaat College	15	7	4	2
Prinsentuin College	24	62	0	0
Radius College	13	5	0	0
Vitalis College	29	31	6	11
Zoomvliet College	45	68	16	21
Totaal	**193**	**275**	**41**	**42**

Het percentage leerlingen dat stage loopt in het buitenland in 2016 is 1,74% (geregistreerde internationale stages van meer dan 3 weken).

HOOFDSTUK 5 PERSONEEL

5.1 HR-organisatie en -beleid

Onderwijs is mensenwerk en vereist goed HR-beleid. Het doel van ons onderwijs is om onze leerlingen en studenten kansrijk en wendbaar te maken voor de flexibele arbeidsmarkt van de toekomst. Dit vereist een HR-beleid dat bijdraagt aan adequate en flexibele personeelsbezetting, personeelszorg en personeelsontwikkeling.

5.1.1 Integraal personeelsbeleid

Om het ROC-brede HR-beleid en daarbij aansluitende HR-instrumenten en -processen verder te ontwikkelen, is fors geïnvesteerd in tijd en capaciteit. De afdeling is versterkt met enkele vakspecialisten op het gebied van bijvoorbeeld verzuim en mobiliteit. Dat heeft ertoe geleid dat een aantal basisaspecten in het HR-domein verder vorm kregen en tot uitvoer kwamen. Een nog belangrijker resultaat was de afronding van een langgewenst integraal personeelsbeleid.

Daarin zijn de doelstellingen uit de Strategie 2020 vertaald naar een HR-beleid dat een bijdrage gaat leveren aan het waarmaken van de ambities. Het beschrijft hoe en op welke termijn deze bijdragen gerealiseerd worden. Het is tevens het kompas dat we gebruiken om kansrijk en wendbaar in te springen op nieuwe situaties en ontwikkelingen.

Indachtig de keuzes die zijn gemaakt in het integraal beleidsplan, is in 2016 een grote slag gemaakt op onder meer de volgende (strategische) onderwerpen:

- Digitaliseren van HR-processen via een intern portaal, om 'manager & employee self service' te vergroten en een betere informatievoorziening op HR-gebied te realiseren. Dat heeft inmiddels geresulteerd in de mogelijkheid voor alle medewerkers om zelf persoonlijke gegevens digitaal aan te passen, een gebruiksvriendelijk digitaal declaratieproces en een verzuim'tool' waarmee leidinggevenden ontwikkelingen binnen hun team kunnen monitoren.
- Bijdragen aan verdere professionalisering van medewerkers, onder andere in het kader van de Strategie 2020 en de problematiek rondom onderwijskwaliteit *(zie paragraaf 5.3).*
- Er is een stevige impuls gegeven aan de verdere ontwikkeling van resultaatverantwoordelijke teams en taakbeleid *(zie paragraaf 5.3.1 en 5.4.1).*
- De nieuwe Participatiewet is geïmplementeerd, bijvoorbeeld door Praktijkschoolleerlingen werk aan te bieden bij ons ROC.

Er zijn voorbereidingen getroffen voor activiteiten die in 2017 hun beslag moeten krijgen zoals de invoering van het lerarenregister, een medewerkersonderzoek en strategische personeelsplanning.

Uitdagingen liggen er nog op bijvoorbeeld het gebied van werving en selectie, de beoordelingscyclus en het terugdringen van het ziekteverzuim.

Daarnaast gaat de verdere digitalisering van HR-processen en dienstverlening via het interne portaal voort, wat zowel medewerkers als managers steeds meer gebruiksgemak zal opleveren.

24 OKTOBER 2016

Minister Bussemaker bezoekt Kellebeek College

Aanleiding voor haar bezoek was de bekendmaking van subsidietoekenningen voor projectaanvragen in het kader van het Regionaal Investeringsfonds. Dit fonds stimuleert samenwerking tussen overheid, onderwijs en bedrijfsleven. Zorgboulevard Roosendaal is een succesvol project, in het kader van het regionaal investeringsfonds (RIF) waarin samenwerkende partijen werken aan verbinding op het gebied van (innovatieve) zorg.

5.2 Personeelsbezetting

Dit zijn de ontwikkelingen in de personeelsbezetting:

- In 2016 is de totale netto personeelsbezetting (inzet exclusief verlofregeling) licht toegenomen met 11 fte naar 1899,7 fte. Dat is minder dan in 2015, als gevolg van een lagere totale groei van studenten- en leerlingenaantallen.
- De toename zit in het onderwijspersoneel.
- Toename in bezetting is vooral op de vmbo-scholen en Vitalis College. Afname zien we met name op Kellebeek College en de Prinsentuin vmbo-scholen.
- Het aantal tijdelijke en flexibele contracten is toegenomen, waardoor het ROC wendbaarder is bij wijzigingen in formatie.
- De verhouding man-vrouw is ten opzichte van 2015 vrijwel ongewijzigd; 51% van de medewerkers is vrouw, 49% is man.
- De gemiddelde leeftijd is licht gestegen naar 47,15 jaar door de relatieve toename van 55-plussers.

Personeelsbezetting in fte

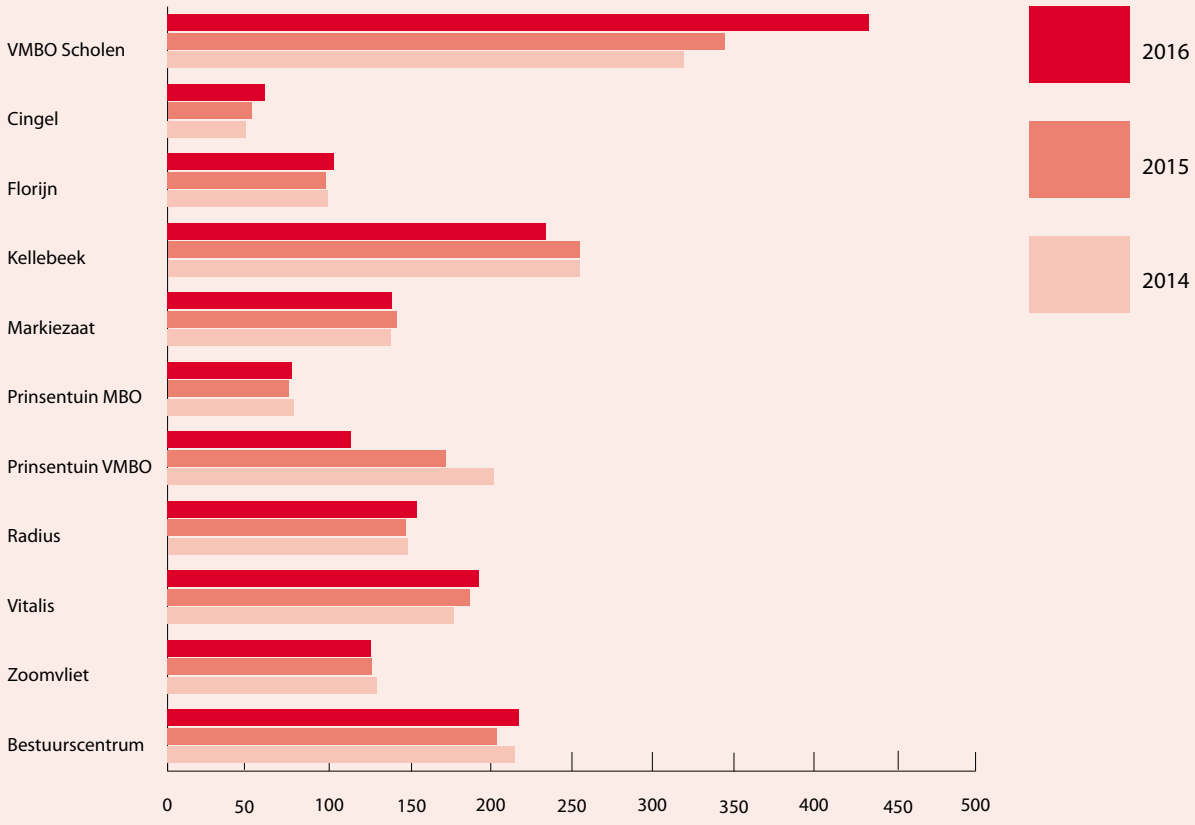

In- en uitstroom medewerkers

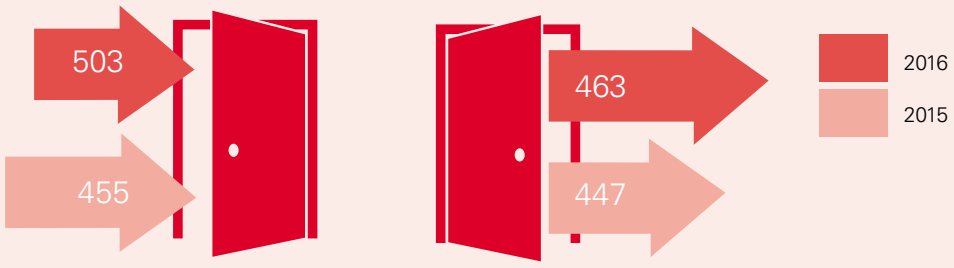

Vast en tijdelijk dienstverband in fte

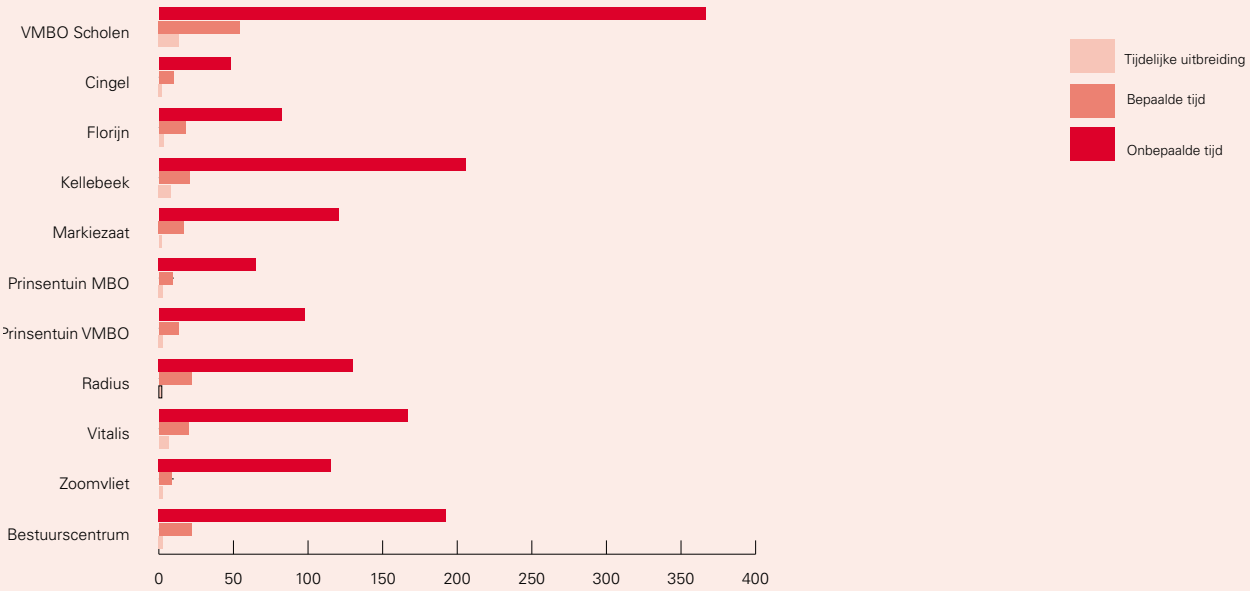

Ontwikkeling in verhouding directie/ OOP/ OOP-Z/ OP in fte

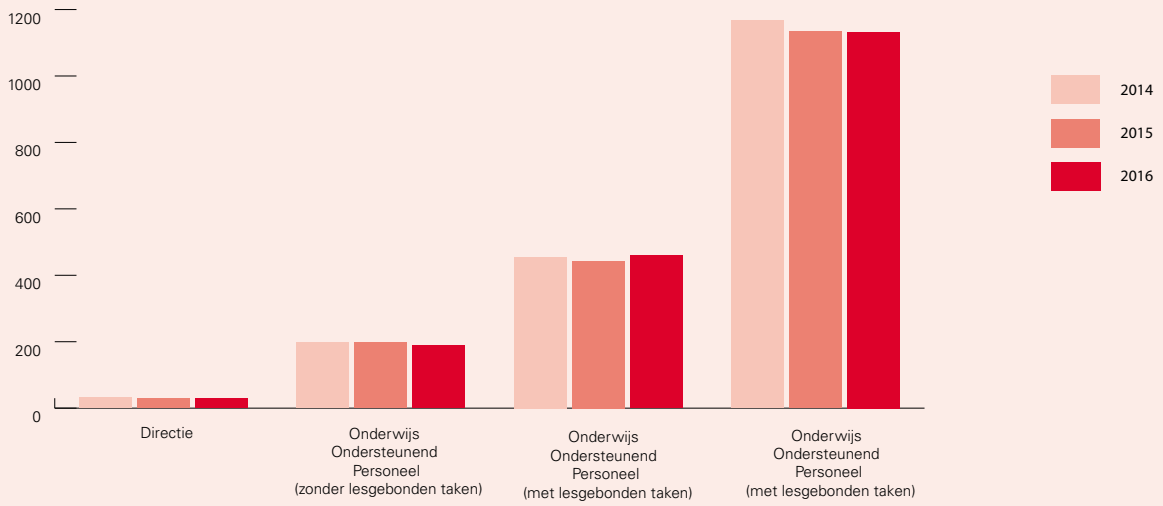

Functiemix ROC West-Brabant (verhouding LB/ LC/ LD in fte

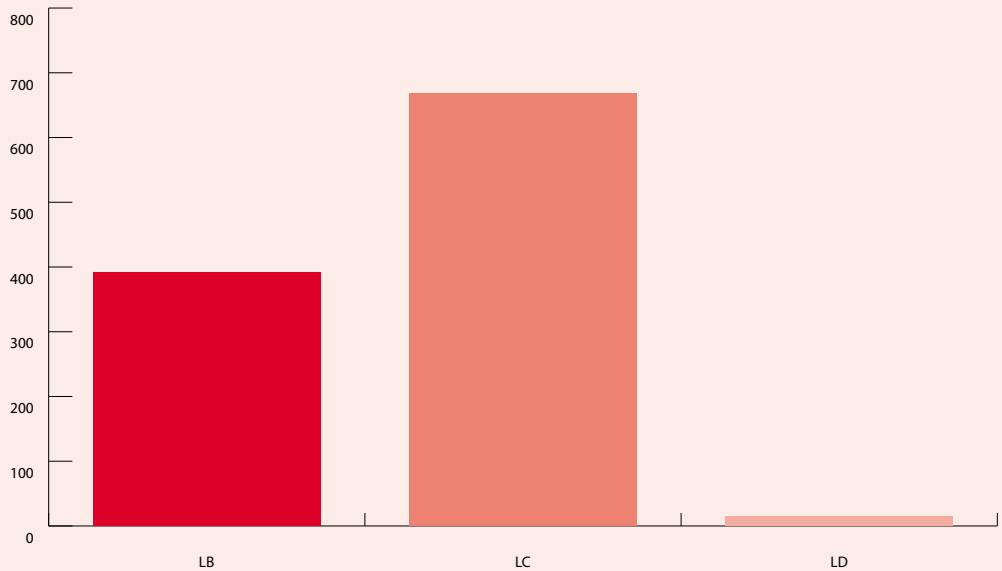

5.3 Personeelsontwikkeling

5.3.1 Resultaatverantwoordelijke teams

Op alle mbo-locaties wordt aan de ontwikkeling van resultaatverantwoordelijke onderwijsteams gewerkt, vanuit de visie dat onderwijskwaliteit in de teams wordt gerealiseerd. Het doel is dat alle teams zich ontwikkelen naar de fase van resultaatgerichtheid. Teams die deze fase nog niet hebben bereikt, zitten veelal in het stadium van 'krachtenbundeling'. Aan de hand van negen teamcompetenties, waaronder resultaatgerichtheid, systematisch verbeteren en feedback geven, is voor ieder team een teamscan en rapportage gerealiseerd. Op basis daarvan maakt het team zelf een team ontwikkelplan. Een derde van alle teams heeft de rapportage in 2016 inmiddels besproken. De overige teams volgen begin 2017.
Het algemene beeld is dat veel teams aan het eind van de 'krachtenbundeling' zitten en op weg zijn naar 'resultaatgerichtheid'. Een aantal teams bevindt zich inmiddels in deze fase.

5.3.2 Leiderschapsprogramma

Leidinggevenden vervullen een belangrijke rol bij het vormgeven van goed onderwijskundig beleid en een professionele leercultuur. Ontwikkeling van leiderschap kreeg daarom een hoge prioriteit. Eind 2016 is een leiderschapsprogramma ontwikkeld, bestaande uit drie programmalijnen:

- persoonlijk en onderwijskundig leiderschap;
- praktische modules (inhoud en vaardigheden);
- toekomstgericht verandermanagement.

De module persoonlijk leiderschap is inmiddels gereed en bestaat uit een driedaagse training, waarin deelnemers feedback ontvangen op getoonde competenties en leiderschapsgedragingen en op het organisatieklimaat dat hun teamleden ervaren. Alle leidinggevenden gaan deelnemen aan het programma, de eerste groep start in februari 2017. De overige modules worden in de loop van 2017 uitgewerkt en georganiseerd.

5.3.3 ROC Academie

Begin 2016 zijn de ambities voor de inzet van de ROC Academie benoemd: de ROC Academie wordt de spin in het web van de professionalisering binnen ROC West Brabant, zoals die is beschreven in de Strategie 2020. Daarbij wordt rekening gehouden met de afspraken in het Nationaal Onderwijsakkoord, de Lerarenagenda 2013-2020 en het Bestuursakkoord 2011-2015.

In 2016 werd een groot aantal activiteiten gerealiseerd, zoals de ROC Onderwijsdag op 29 maart. Met 1753 deelnemers, ruim 150 unieke (verdieping)workshops, presentaties en een positief deelnemersoordeel, is dit een unieke dag voor en door medewerkers, waar veel kennis wordt uitgewisseld.

Het aantal scholingsuren dat de ROC Academie verzorgde is in 2016 flink gestegen. Dit was onder meer het gevolg van de intensivering van het scholingstraject voor zij-instromers (pedagogisch didactisch getuigschrift), scholing ten behoeve van de implementatie van de nieuwe planning- en roosterapplicatie Xedule en scholing op het gebied van loopbaanleren en passend onderwijs.
Ook organiseerde de ROC Academie scholing voor rekendocenten, taalassessoren, projectmanagement en schrijven van beleidsadviezen. Daarnaast is de Academie nauw betrokken bij de ontwikkeling van het leiderschapsprogramma.

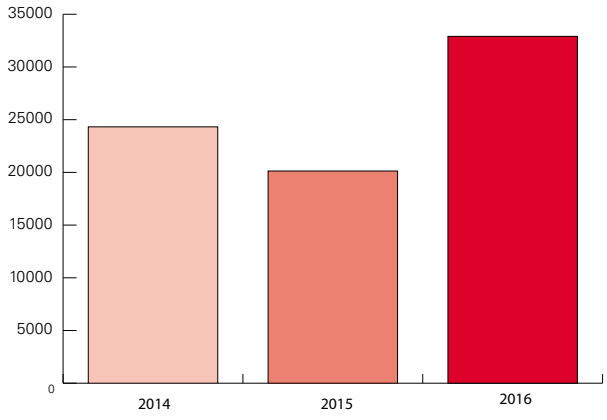

Het aantal georganiseerde scholingsuren is duidelijk toegenomen. Er is beleid om dit verder uit te bouwen: professionalisering van onze medewerkers is een strategisch doel en draagt mede bij aan de onderwijskwaliteit.

5.4 Personeelszorg

In het kader van personeelszorg lag de focus vooral op realisatie en implementatie van taakbeleid, ondersteuning en training bij ziekteverzuimbegeleiding en realisatie van nieuw arbobeleid. De basis werd in 2016 gerealiseerd; in 2017 wordt verder gewerkt aan het vergroten van de duurzame inzetbaarheid van medewerkers.

5.4.1 Taakbeleid

In april werd het taakbeleid mbo geactualiseerd vastgesteld voor schooljaar 2016-2017, betreffende de medewerkers in de onderwijsteams en vallend onder de cao mbo. Het taakbeleid ondersteunt de ontwikkeling naar resultaat-verantwoordelijke teams. De onderwijsteams zijn aan zet: het zelf regelen van de taak- en werkverdeling staat namelijk centraal.

Bij de ontwikkeling naar resultaatverantwoordelijke teams en het benutten van de professionele ruimte is het van belang dat de teamleden met elkaar tot een juiste taak- en werkverdeling komen. Daardoor krijgt een team meer grip op de feitelijke en ervaren taakbelasting. Pas als een onderwijsteam niet zelf tot een verdeling komt, volgt de toedelingsoptie door de afdelingsmanager.
In 2017 zal ook voor medewerkers werkzaam onder de cao vo onderzocht worden of het taakbeleid geactualiseerd kan worden.

5.4.2 Ontwikkeling ziekteverzuim

Het 12-maands voortschrijdend ziekteverzuim steeg in 2016 met bijna 1%. Dit komt vooral door het gestegen langdurig verzuim: medewerkers die langer dan 6 weken ziek zijn, komen ten opzichte van 2015 minder (snel) terug aan het werk, omdat het steeds moeilijker wordt om binnen het ROC passende werkzaamheden te vinden in het kader van re-integratie. De oorzaken van verzuim betreffen hoofd-zakelijk psychische klachten, deels als gevolg van een ervaren toegenomen werkdruk.

Voortschrijdend ziekteverzuim	2015	2016	Verschil 2015-2016
ROC West-Brabant	5,47%	6,42%	0,94%
ROC Centrale Ondersteuning	4,54%	4,92%	0,38%
Cingel College	5,66%	3,94%	-1,72%
Florijn College	6,41%	7,11%	0,70%
Kellebeek College	8,09%	7,90%	-0,19%
Markiezaat College	4,89%	4,95%	0,06%
Prinsentuin College	5,86%	6,93%	1,07%
Radius College	4,47%	5,92%	1,45%
Vitalis College	5,29%	6,00%	0,71%
Zoomvliet College	5,42%	7,03%	1,61%
De Rotonde	4,16%	4,52%	0,36%
Effent	4,75%	6,24%	1,50%
Praktijkschool Breda	4,03%	9,30%	5,27%
Prinsentuin Andel	5,54%	5,97%	0,42%
Prinsentuin Oudenbosch	4,35%	8,05%	3,70%
Prinsentuin Van Cooth	6,41%	9,17%	2,76%
Scala	4,34%	4,21%	-0,13%
Steenspil	4,83%	5,69%	0,86%
Graaf Engelbrecht	5,60%	6,73%	1,13%
Stedelijk Gymnasium	1,81%	4,25%	2,44%

Er is actie ondernomen om de verzuimbegeleiding beter uit te voeren, op basis van een ROC-breed verzuimprotocol dat in 2016 is vastgesteld. Dit was ook de basis voor een verzuimvolgsysteem op het interne portaal. Dit wordt begin 2017 ROC-breed ingevoerd. Het gaat leidinggevenden helpen bij de signaleringen en activiteiten in het kader van de Wet Verbetering Poortwachter. Leidinggevenden zijn inmiddels getraind op het gebied van gespreksvaardigheden en aanpak en preventie van langdurig verzuim.

In het medewerkersonderzoek van 2017 wordt een aantal vragen op het gebied van werkdruk, sociale veiligheid en ongewenst gedrag opgenomen. De uitkomst zal mede input leveren aan het duurzaam inzetbaarheidsbeleid.

5.4.3 Nieuw arbobeleid

Eind 2015 werd het arbobeleid geëvalueerd en werd onderzocht op welke wijze de centrale coördinatie van arbo en veiligheid kon plaatsvinden. Dit heeft geleid tot de toevoeging van een senior specialist Arbo en Veiligheid binnen het Facilitair bedrijf, die zich concentreert op de uitvoering van de arbowet en de coördinatie van de risico-inventarisatie en -evaluatie. De afdeling HR coördineert preventiebeleid van psychosociale arbeidsbelasting. Vanaf eind 2016 vormen de specialist A&V, een HR-beleidsadviseur, een vakspecialist verzuim en een lid van de Ondernemingsraad de centrale arbocommissie.

Per 1 juli 2017 treedt een aantal wijzigingen op in de nieuwe arbowet, waaronder vergaande bevoegdheden van de preventiemedewerker. Zowel de gewijzigde rolverdeling op het gebied van arbo en veiligheid als de nieuwe wetgeving maakten een nieuw arbobeleid noodzakelijk. Dit is eind 2016 vastgesteld.

5.4.4 Externe Vertrouwenspersoon

ROC West-Brabant heeft een externe vertrouwenspersoon, voor medewerkers die met ongewenste gedragsvormen te maken hebben en die niet met een leidinggevende of interne vertrouwenspersonen besproken kunnen worden.

In 2016 kreeg de externe vertrouwenspersoon in totaal dertien meldingen, alle van medewerkers, waarvan er inmiddels elf zijn afgedaan. Daartoe werd elf keer een luisterend oor geboden, vond drie keer een gesprek met de betreffende collega plaats en werden drie medewerkers doorverwezen naar een professionele hulpverlener.
Met ingang van februari 2016 wordt de externe vertrouwenspersoon ingezet via de arbodienst.

5.4.5 Interne geschillencommissie

Medio 2016 werd een nieuwe klachtenregeling ingevoerd. Behandeling en afhandeling gebeurt door directeuren van de instituten of diensten. Vanaf medio 2016 tot en met 31 december 2016 werden 36 klachten ingediend; alle klachten werden in de scholen/colleges of betreffende dienst afgehandeld.

Interne Geschillencommissie Personeelsbeleid (betreft personeel)

Er heeft een geschil gespeeld bij deze commissie. Het betrof een geschil over een gewijzigde roosterindeling. Het bezwaar werd ongegrond verklaard.

Landelijke klachtencommissie

In 2016 werd een klacht ingediend, die eind van het jaar nog niet was afgehandeld.

Commissie Klachtenregeling ongewenste omgangsvormen (betreft zowel personeel als leerlingen en studenten)

Deze commissie had geen zaken te behandelen in 2016.

5.5 Sluitende aanpak Participatiewet

Volgend op de Wet banenafspraak en quotum arbeidsbeperkten (1 april 2015), heeft de MBO Raad een banenafspraak gemaakt. ROC West-Brabant heeft haar aandeel aan de banenafspraak van de MBO Raad vertaald in de volgende doelstelling:

Jaartal	2016	2017	2018
Aantal extra banen (cumulatief)	18	26	33
(in fte, plaatsing van minimaal 25 uur)			

Vanuit onze maatschappelijke betrokkenheid vinden we het belangrijk om mee te werken aan de inzet van mensen met een beperking. Door een bijdrage te leveren, biedt ROC West-Brabant tevens toekomstperspectief aan de leerlingen van Praktijkschool Breda.
Dit heeft inmiddels geleid tot:

- contacten met de Sociaal Werkbedrijven en gemeente;
- het opstellen van functieprofielen;
- het opstellen van vacatures voor ‘deelnemers’ (elk ROC-onderdeel dat een betreffende vacature heeft, beschikt over interne begeleiding voor de deelnemer).

Inmiddels zijn achttien deelnemers aan het werk: vier leerlingen van de Praktijkschool zijn begonnen als interne postmedewerker of hulpconciërge.

31 OKTOBER 2016

Prinsentuin College tweede bij Ploegkampioenschap

Studenten van Prinsentuin College hebben de tweede plaats behaald bij het kampioenschap Ploegen voor AOC's, in Bergeijk. De dag ervoor werd volop geoefend en zijn de afstellingen uitgeprobeerd en aangepast om tijdens de wedstrijd goed voor de dag te komen. En dat lukte, met een tweede prijs als resultaat.

HOOFDSTUK 6 BEDRIJFSVOERING, HUISVESTING EN FINANCIËN

6.1 Bedrijfsvoering

Het jaar 2016 was een schakeljaar op meerdere gebieden: de Strategie 2020 is uitgewerkt in doelstellingen en processtappen en de centralisering van de ondersteuningsorganisatie kreeg een verder vervolg *(zie ook paragraaf 1.3 Bedrijfsvoering)*. Voor wat betreft de verbetering van de dienstverlening van de eenheden Bedrijfsvoering en ROC Diensten is de basis gelegd. Verdere implementatie vraagt nog enige tijd, met een doorloop tot in 2017. De resultaten werden echter al op enkele onderdelen merkbaar. De eenheid Bedrijfsvoering is in de laatste maanden van 2016 anders vormgegeven; met de komst van een nieuwe directeur en een nieuwe benaming 'Financiën en Control' is een wezenlijk andere weg ingeslagen.
De control-organisatie wordt verder ingericht volgens het 'three lines of defence'-model.

Daarnaast kregen de volgende onderwerpen in 2016 extra aandacht:

- Besluitvorming en implementatie: de Strategie 2020 is verder uitgewerkt in concrete doelstellingen. Deze SMART geformuleerde doelstellingen zijn vervolgens via de 'RACI'-methode gekoppeld aan eigenaren. Door deze koppeling wordt de relatie met de jaarplancyclus en de uitvoering gewaarborgd.
- In 2016 is strategisch risicomanagement verder ingevoerd. Daarbij zijn de geïdentificeerde risico's in kaart gebracht en opgenomen in de ROC-brede planning- en controlcyclus. In 2017 zullen ook de meer tactische en operationele risico's systematisch in beeld gebracht worden.
- Net als in voorgaande jaren lag de focus van de interne beheersing op de verbetermaatregelen die voortkomen uit de managementletter van de externe accountant. Via een verbijzonderde aanpak (taskforce AO/IC) zijn de noodzakelijke acties uitgevoerd. Toch bleek gedurende het jaar dat het interne beheersingssysteem nog niet robuust genoeg was. Met een nieuwe aanpak wordt in samenwerking met de accountant en een uitgevoerde fiscale scan de basis op orde gebracht in 2017.
- In 2016 is de basis gelegd voor het apart positioneren van een Internal Audit afdeling door de taken van de concerncontroller op te splitsen; de controltaken zijn overgedragen naar de eenheid Financiën en Control. De audittaken zijn begin 2017 overgedragen aan de nieuwe eenheid Internal Audit. De inmiddels benoemde internal audit manager functioneert volledig onafhankelijk van de organisatie en rapporteert aan Raad van Bestuur en/of Raad van Toezicht.

6.2 Huisvesting

In augustus 2016 werd de voorbereidingsfase van de nieuwbouw van het Vitalis College in Breda afgesloten met de aanbesteding van het werk. De uitslag van de gunning zorgde voor een definitieve 'go' waarna de bouw kon beginnen. Eind 2016 werd de bouw symbolisch gestart door het aanbrengen van enkele funderingspalen in de bouwput. De planning is dat het Vitalis College vanaf schooljaar 2018-2019 het nieuwe gebouw in gebruik neemt.

Het strategisch huisvestingsbeleid van ROC West-Brabant geeft richting aan het ROC-huisvestingsprogramma. Het beleid gaat in op de demografische, onderwijskundige en technische ontwikkelingen waarmee het ROC de komende jaren te maken krijgt. Het beleid schetst scenario's en

benoemt huisvestingsdoelen zoals clustervorming bij locatiebeleid, reductie van de totale huisvestingsportefeuille bij nieuwe projecten en het vergroten van wendbaarheid en flexibiliteit bij nieuwe huisvestingsvragen. Daarnaast streeft het ROC naar een verdere verduurzaming van de huidige gebouwen door maatregelen te nemen en voorzieningen te treffen die het energieverbruik verminderen en het milieu ten goede komen.

De verwachting is dat het aantal studenten vanwege demografische ontwikkelingen in West-Brabant afneemt.

Het ROC speelt hierop in door de huidige huisvesting af te slanken en waar mogelijk opleidingen of onderdelen van opleidingen van verschillende sectoren bij elkaar te plaatsen. In 2016 maakte het ROC gebruik van 48 locaties waarvan circa 90% eigendom en 10% huur.
De komende jaren zal het aantal locaties nog verder afnemen.

In 2016 waren er de volgende resultaten bij de huisvestingsprojecten:

Projecten	Omschrijving	Resultaten
Nieuwbouw Vitalis College	Realisatie nieuwbouw aan de Biesdonkweg in Breda voor de opleidingen gezondheidszorg, welzijnszorg en pedagogie	De aanbesteding van de bouw is in augustus 2016 succesvol afgerond. Begin december is de bouw gestart.
Renovatie Radius College	Renovatie gebouw Terheijdenseweg 350 Breda om verlengde levensduur mogelijk te maken.	Modernisering van de aula door zowel een investering in de uitstraling als in nieuwe installaties ten behoeve van een goed binnenklimaat. Hiernaast zijn verouderde componenten van gebouwinstallaties deels vervangen, de personenlift is vervangen en de terreininrichting is gedeeltelijk verbeterd.
Renovatie Markiezaat College	Renovatie gebouw Nobellaan 50 Bergen op Zoom om verlengde levensduur mogelijk te maken.	Verschillende lokalen zijn voorzien van een nieuwe inrichting. Hiernaast is geïnvesteerd in verbetering van het ICT-netwerk en is de inbraak-, brand- en liftinstallatie vervangen.
Renovatie techniekruimten Florijn College en Radius College	Vernieuwing technische installaties (klimaatregeling)	Zuiniger energieverbruik door betere installaties toe te passen en verbetering klimaatcomfort in onderwijsruimten.
Bouw nieuwe praktijkruimte Prinsentuin van Cooth	Verbouwing voormalige kas en fietsenstalling tot projectruimte	Leerlingen kunnen projecten in een retailomgeving uitvoeren die beter aansluit bij de leerbehoeften in het praktijkonderwijs.

6.3 Informatisering

In 2016 waren er twee belangrijke ontwikkelingen met betrekking tot informatiemanagement.

Beleid en uitvoering

Het meerjarenplan informatiemanagement 2020 'Van business driven naar consumer driven' werd gestart. Gebruikers binnen het ROC zullen dat in de eigen werk- of leersituatie gaan merken. De belangrijkste vernieuwingsthema's zijn personaliseren/differentiëren, open omgevingen, efficiënte organisatie en verantwoording/transparant bestuur. In 2016 kregen vooral het applicatielandschap en security en privacy veel aandacht.

Wat betreft het applicatielandschap zijn grote stappen gezet om te komen tot een overzichtelijke verzameling van bedrijfskritische systemen met een maximale uniformiteit in inrichting:

- Het meest in het oog springend was de aanbesteding en implementatiestart van een nieuw studenteninformatiesysteem (Education online). Dit systeem faciliteert processen bij de deelnemersadministratie en ondersteunt daarnaast een groot aantal zaken in het primaire proces zoals begeleiding, aan- en afwezigheid, resultatenbeheer en bpv.
- Daarnaast was er een aanbesteding en implementatiestart van een ROC-breed systeem ter ondersteuning van de onderwijslogistiek (Xedule). Dit systeem faciliteert de meerjaren onderwijsplanning, de curricula, de jaartaakplanning en de roostering.

Beide systemen faciliteren vele processen en dragen bij aan de kwaliteitborging van onderwijs.

Security en privacy zijn werkterreinen die een enorme vlucht nemen. De nieuwe mogelijkheden van IT-ontwikkelingen hebben een keerzijde: naarmate meer mensen met vele devices overal vandaan altijd online zijn, ontstaan er risico's in security en privacy. Daarom is een 'security officer' benoemd en werd in nauwe samenwerking met juridische zaken een security- en privacybeleid ontwikkeld. In 2017 wordt dit geïmplementeerd.

Organisatie

De IT-dienstverlening is aangepast. Werd die eerst volledig vormgegeven door IT-Workz BV, onder regie van de informatiemanager; in 2016 ontstond een compacte regieorganisatie informatiemanagement binnen ROC West-Brabant en een IT-ondersteunende afdeling met gedetacheerde medewerkers vanuit IT-Workz onder regie van ROC West-Brabant. Per 1 januari 2017 is gestart in deze nieuwe organisatie *(zie ook paragraaf 1.3)*

Belangrijke doelen voor deze organisatiewijziging zijn continuïteit van dienstverlening, kwaliteit van dienstverlening, kostenbeheersing en meer focus op het onderwijs.

6.4 Financieel beleid

Het financieel beleid van ROC West-Brabant richt zich op de instandhouding van een financieel gezonde positie op de lange termijn.

6.4.1. kaders en risicobeleid

Op ROC-niveau worden de kaders voor strategie, positionering en bedrijfsvoering opgesteld. Scholen en colleges bepalen binnen de gestelde kaders op welke wijze men het onderwijs organiseert en inricht. Door het hanteren en handhaven van een financieel kader worden risico's beheerst, terwijl er duidelijkheid en ruimte ontstaat voor ondernemerschap. De interne streefnorm voor het saldo der baten en lasten is - als basis - vastgesteld op +2% van de som der baten. De uiteindelijke normering is echter mede afhankelijk van het inzetten van middelen uit voorgaande jaren, ontwikkelingen in leerlingenaantallen, investeringen in nieuwe opleidingen en initiatieven en geaccepteerde verliezen. Teneinde de interne norm te realiseren, wordt bij de vaststelling van de bekostiging per college rekening gehouden met een afroming voor centrale kosten. Basisuitgangspunt en onderwerp van sturing is dat met de uiteindelijk vastgestelde bekostiging per college een sluitende begroting moet kunnen worden gerealiseerd. De gerealiseerde resultaten van scholen en colleges blijven voor hen - en daarmee voor het onderwijs - beschikbaar. Voorwaarde is dat deze resultaatmiddelen alleen besteed worden aan incidentele of projectmatige activiteiten.

Renterisico

Het renterisicobeleid heeft tot doel de renterisico's die voortkomen uit de financiering van ROC West-Brabant te beperken en daarmee tevens de netto-rentelasten te optimaliseren. Dit beleid heeft onder meer geleid tot het afsluiten van een relatief omvangrijke financiering ten behoeve van een gelijkluidend toekomstig meerjarig investeringsprogramma onderwijshuisvesting in de periode 2010-2020. De aangetrokken lening ad €50 miljoen is afgesloten tegen een variabele rente gebaseerd op 3-maands

Euribor plus een opslag van 0,55%. Op dat moment was de verwachting dat de rente historisch gezien relatief laag was en om zich in te dekken tegen de financiële gevolgen van mogelijk toekomstige rentestijgingen is toen een renteswap afgesloten waardoor de rente tot juni 2025 min of meer gefixeerd is op 5,1%. De swap heeft een nagenoeg gelijke looptijd als de onderliggende lening. De marktwaarde van de renteswap bedraagt ultimo 2016 ruim -/- €9,2 miljoen, verplichtingen tot bijstorten zijn er niet.

Voor de verwerking van de renteswap past ROC West-Brabant kostprijshedge-accounting toe. De kostprijs van de renteswap bedraagt nihil. Indien de reële waarde van de renteswap behorende bij de langlopende schuld aan de ING Bank negatief is, heeft ROC West-Brabant geen verplichting om een onderpand te storten. Bij tussentijdse beëindiging van de renteswap wordt onderling afgerekend op basis van de reële waarde op het moment van beëindiging. De reële waarde van deze lening is gelijk aan de boekwaarde.

Liquiditeitsrisico

ROC West-Brabant heeft een zestal langlopende leningen op balansdatum. Het totaal hiervan bedraagt ruim €45 miljoen waarvan een lening met een boekwaarde van €32 miljoen relatief groot is. Voor het afdekken van het rente- en liquiditeitsrisico op deze schuld aan de ING Bank heeft het ROC een renteswap lopen om zo het risico van een variabele rente afgedekt door een overeengekomen vast rentepercentage van 5,10% voor de gehele looptijd. Het liquiditeits- en renterisico is daardoor verlegd tot na 2030, zijnde einde looptijd lening i.c. 2030. Rond dat moment bereiken overigens ook de andere leningen einde looptijd. Voor een nadere specificatie wordt verwezen naar de toelichting op de balans als onderdeel (referentie 12) van de jaarrekening.

Voor de korte termijn financiering heeft het ROC de beschikking over twee faciliteiten, de beschikbare liquiditeiten en een rekening courant faciliteit. De beschikbare liquiditeiten bedragen per ultimo 2016 €48,8 miljoen. Daarnaast heeft het ROC in geval van nood de beschikking over een rekening courant faciliteit van maximaal €10 miljoen.

6.4.2 Financieel resultaat 2016

Het begrote resultaat na belasting bedroeg circa € 655.000. Het gerealiseerde resultaat na belasting bedraagt circa €1.885 miljoen. Van de ontwikkeling van het financiële resultaat is het volgende overzicht te geven:

30 NOVEMBER 2016

PROJECTEN SCALA EN ZOOMVLIET COLLEGE WINNEN TALENTTOUR

Scala en Zoomvliet College werden met hun projecten 'Onbegrensd verlangen' en 'VR Rekenapp' winnaars van TalentTour 2016. Zij werden door vakjury en publiek gekozen uit twaalf genomineerde projecten en ontvingen elk een cheque van € 2.000,-. De 'Tienerpartij' van Effent en 'Voetbal is voor iedereen' van Vitalis College behaalden een podiumplaats.

	Begroting		Realisatie				
	2017	**2016**	**2016**	**2015**	**2014**	**2013**	**2012**
Baten	209.302	210.075	220.556	217.136	214.358	211.990	222.863
Lasten	212.055	206.922	216.082	209.554	208.447	212.584	230.578
Saldo baten en lasten	-2.753	3.153	4.474	7.582	5.911	-594	-7.715
Financiële baten en lasten	-2.237	-2.379	-2.302	-2.395	-2.376	-2.604	-2.306
Resultaat	-4.990	774	2.172	5.187	3.535	-3.198	-10.021
Belastingen	-115	-119	-287	-139	-121	-207	-108
Resultaat deelnemingen	0	0	0	0	0	-764	0
Minderheidsbelang derden	0	0	0	0	0	693	286
Resultaat na belastingen	**-5.105**	**655**	**1.885**	**5.048**	**3.414**	**-3.476**	**-9.843**

Het nettoresultaat 2016 ligt ruim boven de begroting 2016. Dit geldt met name voor het aandeel in het resultaat van maatschappijen waarin wordt deelgenomen. Het overig resultaat (resultaat van het ROC zelf) blijft iets achter.

Het resultaat van de deelnemingen is voornamelijk gunstiger dan begroot door betere resultaten bij ROC Corbeille, IT-Workz en ROC ICT Services. Dit komt voornamelijk door te hoog begrote afschrijvingslasten, lagere onderhoudskosten en lagere rentelasten over een lening met variabele rente (Corbeille), een verbetering van de bruto-marge (IT-Workz) en het alsnog doorberekenen van de kosten die samenhangen met het besluit van ROC West-Brabant om eerder te stoppen met Edictis (ROC ICT Services).

Het overig resultaat blijft iets achter op de begroting. Enerzijds zijn de baten hoger dan begroot door niet begrote niet-geoormerkte subsidies, toegekende ESF-gelden en hogere opbrengsten uit werk voor derden, maar ook de lasten zijn hoger dan begroot. Dit wordt met name veroorzaakt door een noodzakelijke dotatie aan de voorziening duurzame inzetbaarheid voor het (recht op) seniorenverlof en hogere Service Level Agreement-kosten door het besluit eerder te stoppen met Edictis.

Het resultaat wordt uitgebreid toegelicht in de jaarrekening die onderdeel uit maakt van dit jaarverslag.

6.4.3 Toestand op balansdatum

Met betrekking tot de ontwikkeling van de balansposities in een meerjarenperspectief wordt het volgende overzicht gegeven:

Bedragen zijn x €1.000

	31-12-16	31-12-15	31-12-14	31-12-13	31-12-12
Vaste activa	168.336	172.730	180.137	171.522	173.209
Vlottende activa	56.755	52.993	37.799	55.427	61.342
Totaal activa	**225.091**	**225.723**	**217.936**	**226.949**	**234.551**
Eigen vermogen	124.555	122.670	117.622	114.174	118.768
Voorzieningen	14.950	11.460	10.386	12.777	11.989
Langlopende schulden	45.680	49.381	53.089	56.795	60.502
Kortlopende schulden	39.906	42.212	36.839	43.203	43.292
Totaal passiva	**225.091**	**225.723**	**217.936**	**226.949**	**234.551**

Bedragen zijn x €1.000

	31-12-16	31-12-15	31-12-14	31-12-13	31-12-12
Activa					
Vaste activa					
Immateriële vaste activa	38	56	107	65	0
Materiële vaste activa	168.241	172.602	179.944	171.357	173.109
Financiële vaste activa	57	72	86	100	100
Totaal vaste activa	**168.336**	**172.730**	**180.137**	**171.522**	**173.209**
Vlottende activa					
Voorraden	197	326	361	277	136
Vorderingen	7.786	9.463	9.465	9.437	11.553
Liquide middelen	48.772	43.204	27.973	45.713	49.653
Totaal vlottende activa	**56.755**	**52.993**	**37.799**	**55.427**	**61.342**
Totaal activa	**225.091**	**225.723**	**217.936**	**226.949**	**234.551**
Passiva					
Eigen vermogen	124.555	122.670	117.622	114.174	118.768
Voorzieningen	14.950	11.460	10.386	12.777	11.989
Langlopende schulden	45.680	49.381	53.089	56.795	60.502
Kortlopende schulden	39.906	42.212	36.839	43.203	43.292
Totaal passiva	**225.091**	**225.723**	**217.936**	**226.949**	**234.551**

14 DECEMBER 2016

FEESTELIJKE VIERING START NIEUWBOUW VITALIS COLLEGE

De nieuwbouw van Vitalis College in Breda is officieel begonnen. Wethouder van onderwijs van de gemeente Breda Miriam Haagh sloeg de eerste paal. Het nieuwe gebouw wordt gevestigd aan de Biesdonkweg en wordt begin schooljaar 2018-2019 in gebruik genomen door de studenten.

De wijzigingen in de diverse balansposities worden bepaald door meerdere factoren. We noemen per balanspost de belangrijkste oorzaken:

- De toename van de vlottende activa wordt met name veroorzaakt door de toename van de liquide middelen.
- De post voorzieningen is voornamelijk gestegen door het opnemen van een voorziening voor duurzame inzetbaarheid en voor de reorganisatie van de dienst Marketing & Communicatie.
- De belangrijkste reden dat de kortlopende schulden zijn gedaald is gelegen in het feit dat de post nog te besteden subsidie en projectgelden circa €2,2 miljoen lager is dan ultimo 2015. Dit komt met name door inzet van de kwaliteitsgelden en de gelden voor praktijkleren.

De balans, toelichtingen en specificaties maken onderdeel uit van de jaarrekening. Daar zijn ook de uitgebreide toelichtingen en specificaties vermeld.

6.4.4 Kengetallen

Door de Commissie Vermogensbeheer Onderwijsinstellingen zijn in 2009 nieuwe signaleringsgrenzen voorgesteld voor kengetallen voor vermogensbeheer en budgetbeheer. Ter toelichting:

- Voor solvabiliteit is een ondergrens voor 20% voorgesteld. De solvabiliteit van Stichting ROC West-Brabant blijft hier ruimschoots boven en ligt ook hoger dan de gemiddelde solvabiliteit van de ROC's.
- Voor liquiditeit is een current ratio ondergrens voorgesteld van 0,5 en een current ratio bovengrens van 1,5.
  De liquiditeit van Stichting ROC West-Brabant beweegt zich binnen deze grenzen. De komende jaren zal de liquiditeit afnemen als gevolg van de nieuwbouw voor Vitalis College.

Hiervan wordt het volgende totaaloverzicht gegeven:

kengetal	31-12-16	31-12-15	31-12-14	31-12-13	31-12-12
Solvabiliteit	0,55	0,54	0,54	0,50	0,51
Gem ROC's 1		0,51	0,47	0,47	0,45
Kapitalisatiefactor	35,18	34,06	26,43	41,93	40,82
Gem ROC's		34,30	33,51	34,26	34,16
Liquiditeit	1,42	1,26	1,03	1,28	1,42
Gem ROC's		1,15	1,03	1,03	0,91
Rentabiliteit	0,9%	2,3%	1,6%	-1,6%	-4,4%
Gem ROC's		3,8%	0,3%	2,2%	-0,2%

1) Jaarlijks worden, op basis van de jaarrekeningen, de financiële gegevens verstrekt voor alle ROC's. De meest recente 'rapportage financiële gegevens BVE' die beschikbaar is, is die op basis van de jaarrekeningen 2011 tot en met 2015 (Brochure gegevensboek via site DUO)

6.4.5 Treasury

Het kader, de doelstellingen alsmede de administratieve organisatie en interne controle rondom het treasurybeleid zijn vastgelegd in het 'Treasurystatuut Stichting ROC West-Brabant'.

In het statuut is het te voeren beleid inzake het vermogensbeheer vastgelegd. Het statuut is gebaseerd op de Regeling beleggen, lenen en derivaten OCW 2016 en daarnaast op eigen financiële kaders. De hoofddoelstelling van het financieel beleid van Stichting ROC West-Brabant, afgeleid van het strategisch beleidsplan, is het waarborgen van de financiële continuïteit op de korte en lange termijn middels beheersing van de ingaande en uitgaande geldstromen op zowel de korte als
langere termijn.

De hiervan afgeleide eigen financiële kaders luiden:
- De solvabiliteit bedraagt minimaal 0,35
- De liquiditeit bedraagt minimaal 0,7

De liquiditeit mag kleiner zijn dan 1 maar wel groter dan de ondergrens van 0,7 indien dit vanuit het meerjarig financieringsplan slechts geldt voor een beperkt aantal jaren.

Ten aanzien van het beleggen van de financiële middelen wordt een terughoudend beleid gevoerd. In de basis geschiedt dit via termijndeposito's. Bij het aangaan van een lening gaat Stichting ROC West-Brabant geen extra risico's aan die het voortbestaan van de instelling of het geven van onderwijs kunnen bedreigen. Bij het bepalen van de leningsvoorwaarden wordt rekening gehouden met de verval- en conversiedata van de bestaande leningenportefeuille waarbij een beperking van de renterisico's in de tijd wordt nagestreefd. Financiële derivaten mogen alleen en onder strikte voorwaarden worden afgesloten voor het beperken van opwaartse renterisico's bij leningen.

Situatie ultimo boekjaar

Omdat de renteopbrengsten op termijndeposito's momenteel lager zijn dan die op reguliere, direct opvraagbare, bankrekeningen zijn de beschikbare gelden ultimo 2016, evenals ultimo 2015, volledig uitgezet op direct opvraagbare bankrekeningen. Gelet op de spreiding van risico's staan de direct opvraagbare gelden uit bij verscheidene banken.
In 2016 zijn geen nieuwe leningen en derivaten afgesloten. Voor de omvang en looptijd van de reeds lopende leningen wordt verwezen naar referentie 12 van de jaarrekening.
Op een van de leningen is in het verleden een renteswap afgesloten met een looptijd tot en met juni 2025. De marktwaarde van de renteswap bedraagt ultimo 2016 - € 9,2 miljoen (ultimo 2015 - € 9,7 miljoen). Stichting ROC West-Brabant heeft geen bijstortverplichting ten aanzien van deze renteswap.

HOOFDSTUK 7 MEDEZEGGENSCHAP EN DIALOOG

7.1 Leerlingen- en Studentenraad

ROC-West Brabant heeft een actieve Centrale Leerlingen- en Studentenraad. Daarnaast kent elke vmbo-school en elk mbo-college in principe een leerlingen- of studentenraad. De Centrale Raad voert het overleg met de Raad van Bestuur en wordt gevormd door een afvaardiging van de raden in de scholen en colleges.
In 2016 is de relatie met de Leerlingen-en Studentenraad geïntensiveerd en geprofessionaliseerd. De raad is zes keer bijeen geweest in een overlegvergadering met een lid Raad van Bestuur. Onder andere de volgende onderwerpen stonden op de agenda:

- Strategie 2020 ROC West-Brabant (ter bespreking);
- Bedrijfsmodel van ROC West-Brabant (ter bespreking);
- Bpv-verbeterplan (ter bespreking);
- JOB Monitor en analyse (ter bespreking);
- Visie op de Leerlingen-en Studentenraad met de notitie Bekendheidsprobleem (ingebracht door de raad);
- Problemen met terugbetaling printtegoed studenten (ingebracht door de raad);
- De menselijke maat in het mbo (discussie);
- Praktijkovereenkomst en onderwijsovereenkomst schooljaar 2016-2017 en schooljaar 2017-2018 (ter instemming);
- Reglement onafhankelijke commissies (ter instemming);
- Centraal examenreglement (ter advisering);
- Vakantierooster leerlingen en studenten (ter advisering).

Naast deze vergaderingen is er in april 2016 een conferentie geweest waaraan, naast alle leerlingen- en studentenraden van ROC-West Brabant, de Raad van Bestuur en de directeuren hebben deelgenomen. Doel van deze conferentie was om de raden te laten kennismaken met elkaar en in co-creatievorm met de directeuren in gesprek te gaan. Deze conferentie is bijzonder gewaardeerd en heeft een aantal aandachtspunten voor de colleges opgeleverd, waaronder aandacht voor de aanschaf van lesmateriaal en licenties, het voorkomen van pesten en schoolregels.

Enkele studenten uit de Leerlingen- en Studentenraad hebben in dit verslagjaar tweemaal een gesprek mogen voeren met de Onderwijsinspectie in het kader van het onderzoek naar de Staat van de Instelling.

7.2 Ouderraad

De Centrale ROC Ouderraad heeft in 2016 een verandering ondergaan. Bij aanvang van het jaar was de Ouderraad in principe samengesteld uit een afvaardiging van de ouderraden op de scholen en colleges. Bij mbo-colleges is een ouderraad niet verplicht, waardoor er in de praktijk geen enkel mbo-college was met een ouderraad. Dit wordt toegeschreven aan het mondiger worden van de studenten, waardoor ouders meer afstand nemen van de mbo-opleiding.

Een en ander heeft geleid tot het verzoek van de Ouderraad om het medezeggenschapstatuut te wijzigen. Daarvoor heeft op 9 juni een vergadering plaatsgevonden van de medezeggenschapsorganen: de Ondernemingsraad, de Leerlingen-en Studentenraad en de Ouderraad. Uitkomst daarvan was dat de door de ROC Ouderraad voorgestelde structuurwijziging kon plaatsvinden, wat met ingang van schooljaar 2016-2017 is geëffectueerd.

De Centrale Ouderraad bestaat vanaf dan uit afgevaardigden vanuit de ouderraden van de vmbo-scholen.
De algemeen directeur VMBO Entiteit is door de Raad van Bestuur gevraagd voortaan het overleg te voeren.

Onder andere deze onderwerpen stonden in 2016 op de agenda:
- Portefeuilleverdeling Raad van Bestuur;
- Begroting 2016;
- Strategie 2020;
- Integriteitscode;
- Opvolging voorzitter ROC Ouderraad;
- Centraal examenreglement;
- Stand van zaken Magister;
- Ter vaststelling: reglement ROC vmbo Ouderraad en reglement ouderraad vmbo-school;
- Ter instemming: reglement onafhankelijke commissies;
- Ter advisering: vakantierooster leerlingen en studenten 2018.

7.3 Ondernemingsraad

De medezeggenschap wordt bij ROC West-Brabant gevoerd door de Ondernemingsraad (OR) en tien onderdeelcommissies. De Ondernemingsraad die over ROC-brede onderwerpen spreekt met de Raad van Bestuur wordt apart gekozen. De onderdeelcommissies bij alle acht mbo-colleges, de VMBO Entiteit en de centrale ondersteuning spreken met hun directeur.
De Ondernemingsraad bestond in 2016 uit dertien leden. Daarmee was de bezetting compleet en weet zowel het onderwijzend als het ondersteunend personeel zich vertegenwoordigd in de overleggesprekken.

De Ondernemingsraad heeft advies gegeven over de volgende onderwerpen:
- Actualisering generiek profiel leden Raad van Toezicht;
- Afname 2B diensten van IT-Workz;
- ROC Service en Advies, tweede tranche (RSA2) voor facilitair, huisvesting en inkoop;
- Positionering Marketing & Communicatie (onderdeel van RSA2);
- Reorganisatie van het domein Marketing & Communicatie.

Instemming werd verleend aan:
- het centraal examenreglement;
- het functieprofiel afdelingsleider vmbo ;
- het medezeggenschapsstatuut;
- de functiebeschrijvingen facilitair, huisvesting en inkoop;
- de notitie managementfuncties ROC West-Brabant mbo en vmbo;
- het raamwerk transitieplan cao vo voor de VMBO Entiteit;
- de functiebeschrijvingen deel 2 ROC Diensten Administratief Medewerker, A,B,C en D;
- het plan van aanpak functiemix vo en formulier bevestiging maatwerkafspraak;
- het taakbeleid en het addendum taakbeleid;
- de vakantieroosters;
- de afspraken bij verminderde inzetbaarheid door ziekte en arbeidsongeschiktheid;
- het nieuwe functiebouwwerk Marketing & Communicatie;
- het reglement onafhankelijke commissies.

7.4 Dialoog

Naast de meer formele medezeggenschapsfora, wordt binnen ROC West-Brabant ook op andere manieren vorm gegeven aan dialoog met verschillende stakeholders. Bijvoorbeeld:

- Aan het medewerkerspanel wordt regelmatig digitaal een enquête voorgelegd over een specifiek onderwerp. In 2016 heeft dit inzicht gegeven in de mate van implementatie van de strategie bij de diverse organisatieonderdelen en hoe het er voor staat met onze bereikbaarheid en toegankelijkheid. Daarnaast vindt met regelmaat een live-panel met de Raad van Bestuur plaats.
- Minimaal eenmaal per jaar spreekt een vertegenwoordiging van de conciërges met de Raad van Bestuur, vanwege hun positie dichtbij de leerlingen en studenten.
- Met regelmaat worden er bijeenkomsten op de scholen en colleges georganiseerd, waar de Raad van Bestuur bij uitgenodigd wordt. Zo is er op het Zoomvliet College in 2016 een ‘College Tour’ gehouden, waarbij een bestuurslid werd geïnterviewd door de collegedirecteur en daarnaast diverse vragen beantwoordde van medewerkers.

HOOFDSTUK 8 CONTINUÏTEIT

8.1 Meerjarenperspectief

Dit hoofdstuk blikt vooruit naar de ontwikkelingen van ROC West-Brabant binnen haar omgeving. Het meerjaren-perspectief resulteert in een overzicht waarbij twee jaar terug wordt gekeken en vijf jaar vooruit. Welke trends zijn waar te nemen en welke ontwikkelingen zien we binnen de regio West- Brabant die van invloed zijn op het ROC?

8.2 Verwachte ontwikkelingen

8.2.1 Meerjarenbegroting en balans

Meerjarenbegroting	realisatie 2015	realisatie 2016	begroting 2017	begroting 2018	begroting 2019	begroting 2020	begroting 2021
	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000
Baten							
(Rijks)bijdragen OCW	168.502	176.964	168.362	165.530	164.998	164.500	164.000
(Rijks)bijdragen EZ	28.928	22.389	20.158	19.096	17.263	17.000	16.800
Overige overheidsbijdragen	2.294	3.548	2.632	2.501	2.385	2.400	2.400
Cursus-, les en examengelden	133	351	591	592	620	500	500
Baten werk i.o.v. derden	8.829	9.497	7.952	9.341	9.601	9.500	9.500
Overige baten	8.450	7.807	9.607	8.980	8.843	8.800	8.800
Som der baten	**217.136**	**220.556**	**209.302**	**206.040**	**203.710**	**202.700**	**202.000**
Lasten							
Personeelslasten	156.482	166.411	163.198	151.623	149.999	149.000	148.000
Afschrijvingen	15.063	12.947	13.226	12.150	12.051	12.136	12.222
Huisvestingslasten	14.036	13.677	14.419	14.206	13.919	13.800	13.800
Overige lasten	23.973	23.047	21.212	23.220	23.003	23.000	23.000
Som der lasten	**209.554**	**216.082**	**212.055**	**201.199**	**198.972**	**197.936**	**197.022**
Saldo baten en lasten	7.582	4.474	-2.753	4.841	4.738	4.764	4.978
Saldo financiële baten en lasten	-2.395	-2.302	-2.237	-2.051	-1.881	-1.695	-1.530
Resultaat voor belastingen	**5.187**	**2.172**	**-4.990**	**2.790**	**2.857**	**3.069**	**3.448**
Belastingen	-139	-287	-115	-162	-178	-150	-150
Resultaat	**5.048**	**1.885**	**-5.105**	**2.628**	**2.679**	**2.919**	**3.298**

Verdeeld naar deelnemingen en onderwijs geeft dit het volgende beeld:

	realisatie 2015	realisatie 2016	begroting 2017	begroting 2018	begroting 2019	begroting 2020	begroting 2021
	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000
ROC West-Brabant	4.498	34	-5.567	1.989	1.823	2.219	2.598
Deelnemingen	550	1.851	462	639	856	700	700
Totaal	**5.048**	**1.885**	**-5.105**	**2.628**	**2.679**	**2.919**	**3.298**

Na een drietal jaren met een positief resultaat is de verwachting dat het resultaat in 2017 uitkomt op -/- € 5,1 miljoen. Dit nadelige resultaat was het gevolg van bewuste keuzes.

Op de eerste plaats gaat ROC West-Brabant in 2017 een aantal projecten doorvoeren waarmee enkele fundamentele organisatiewijzigingen worden gerealiseerd die structureel een oplossing bieden voor thema's die al langere tijd spelen, bijvoorbeeld de reorganisatie van de dienst Marketing & Communicatie. Bovendien krijgt de gecentraliseerde ondersteuning een impuls door opwaardering van enkele belangrijke geautomatiseerde systemen. Daarnaast is er nog een aantal incidentele projecten in het kader van de verbetering van de onderwijskwaliteit en de bpv-begeleiding. Dit alles heeft in totaliteit een eenmalig financiële impact van zo'n € 2,7 miljoen.

Op de tweede plaats leidt de dalende bekostiging tot minder inkomsten. Schooljaar 2016-2017 was inmiddels aangevangen en ingrijpen in het lopende onderwijs werd niet wenselijk geacht. Wel zijn maatregelen getroffen om het financiële tekort vanaf schooljaar 2017-2018 terug te brengen. Per saldo betekende dit besluit een tekort in het kalenderjaar van € 2,7 miljoen.

De vastgestelde begrotingen voor 2018 en 2019 laten een positief resultaat zien, inclusief een positief resultaat deelnemingen. De concrete uitwerking hiervan vindt momenteel plaats per college/school/dienst en dwingt tot ingrepen. De aard en omvang van de ingrepen varieert per entiteit. Daarbij zal ook kritisch naar de 'overhead' worden gekeken. Dit alles is het gevolg van dalende inkomsten. Belangrijkste oorzaak van de dalende inkomsten is de terugloop in de rijksbijdragen. De baten uit werk in opdracht voor derden en de overige baten blijven in totaliteit naar verwachting redelijk stabiel. De baten uit werk in opdracht voor derden worden vooral gerealiseerd door projecten als RIF/CIV en vanuit de brutomarges behaald door onze BV's.

Om de daling in inkomsten het hoofd te bieden, wordt er voor het meerjarenperspectief 2018-2021 een gefaseerde aanpak gehanteerd. Het onderscheiden van deze fases heeft als voordeel dat de maatregelen voor 2018 direct kunnen worden ingevoerd en al vóór aanvang van het schooljaar 2017-2018 effect hebben, mogelijk al per 1 augustus 2017. Voor 2019 en verder geeft dat meer tijd voor besluitvorming, draagvlakverwerving en implementatie van meer structurele en beleidsrijkere maatregelen. Hierna wordt beschreven hoe dit wordt gerealiseerd.

In 2018

Voor 2018 is er urgentie en nadruk om de kosten in overeenstemming te brengen met de inkomsten door het toepassen van de volgende uitgangspunten:

- Breng het resultaat 2018 op ROC- en entiteitsniveau naar tenminste 0.
- Zorg dat alle eenheden tenminste een sluitende begroting kennen.
- Daar waar op deze termijn mogelijk, worden de kosten van de overhead structureel gereduceerd.
- Fundamentele wijzigingen in allocatie én financiering worden in 2018 nog niet doorgevoerd.
- Onderzocht wordt welke mogelijkheden er zijn tot concrete reductie binnen de facilitaire - en huisvestingskosten. Dit kan leiden tot bijstelling van het huidige strategische huisvestingsplan.

Deze aanpak voor 2018 kent een aantal belangrijke voordelen:

- Door de eenheden in februari 2017 duidelijk te maken wat de beschikbare middelen in 2018 zijn, kunnen ze hierop inspelen bij het opstellen van de formatieplannen voor het schooljaar 2017-2018. Deze plannen worden voorjaar 2017 opgesteld voor het aankomende schooljaar. Dat betekent dat deze plannen tevens gedeeltelijk een effect zullen hebben voor de realisatie 2017. Die zal daardoor positiever uitpakken, indien alles optimaal verloopt.
- Door structurele kosten te schrappen in 2018, kent de begroting 2019 'automatisch' ook een (duurzaam) positief effect van ongeveer € 2 miljoen.
- Er is tijd om meer fundamentele wijzigingen in allocatie en aanvullende besparingen beter te analyseren op hun effecten, goed te bespreken in de organisatie en door te voeren in een situatie die op ROC-niveau niet direct om extra bezuinigingen vraagt.

De feitelijke bezuiniging en ombuiging moeten volledig in 2018 gerealiseerd worden. Dit betekent dat ten opzichte van de begroting 2017 een aantal maatregelen genomen moet worden, waardoor een positief resultaat ontstaat van € 2 miljoen. Dit overschot kan, indien noodzakelijk, gebruikt worden als buffer en veiligheidsmarge om de noodzakelijke maatregelen te kunnen financieren. In het voorjaar 2017 stellen alle entiteiten een implementatieplan op om hun taakstellingen te kunnen realiseren.

In 2019 en verder

Het jaar 2018 is te beschouwen als overgangsjaar, waarin de benodigde bezuinigingen worden gerealiseerd. Daarentegen wordt 2019 het verdiepingsjaar, waarin - voortbouwend op de nieuwe, financieel gezonde structuur - een aantal maatregelen wordt geïmplementeerd die niet alleen direct maar ook op de langere termijn effect sorteren. Al deze maatregelen hebben een duurzamere, transparantere, efficiëntere en eigentijdse financiële huishouding als doel. De uitwerking hiervan is te combineren met een aantal langere-termijnvraagstukken. Doel is deze uit te werken voor de zomer van 2017. Het effect hiervan is meegenomen in de begroting 2018 en 2019.

Meerjarenbalans	**31-12-15**	**31-12-16**	**31-12-17**	**31-12-18**	**31-12-19**	**31-12-20**	**31-12-21**
	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000
ACTIVA							
Vaste activa							
Immateriële vaste activa	56	38	20	2	0	0	0
Materiële vaste activa	172.602	168.241	173.849	179.434	177.099	170.263	163.341
Financiële vaste activa	72	57	42	27	12	0	0
Totaal vaste activa	**172.730**	**168.336**	**173.911**	**179.463**	**177.111**	**170.263**	**163.341**
Vlottende activa							
Voorraden	326	197	200	200	200	200	200
Vorderingen	9.463	7.786	7.800	7.800	7.800	7.800	7.800
Liquide middelen	43.204	48.772	30.155	22.822	23.982	29.604	35.971
Totaal vlottende activa	**52.993**	**56.755**	**38.155**	**30.822**	**31.982**	**37.604**	**43.971**
Totaal activa	**225.723**	**225.091**	**212.066**	**210.285**	**209.093**	**207.867**	**207.312**
PASSIVA							
Algemene reserve	120.659	122.068	116.781	119.050	121.153	123.652	126.530
Bestemmingsreserve	-562	194	656	1.295	2.151	2.851	3.551
Herwaarderingsreserve	2.573	2.293	2.013	1.733	1.453	1.173	893
Totaal eigen vermogen	**122.670**	**124.555**	**119.450**	**122.078**	**124.757**	**127.676**	**130.974**
Voorzieningen	11.460	14.950	10.636	9.927	9.756	9.311	9.158
Langlopende schulden	49.381	45.680	41.980	38.280	34.580	30.880	27.180
Kortlopende schulden	42.212	39.906	40.000	40.000	40.000	40.000	40.000
Totaal passiva	**225.723**	**225.091**	**212.066**	**210.285**	**209.093**	**207.867**	**207.312**

De bestemmingsreserve betreft het private deel van het eigen vermogen.
De ontwikkeling in de algemene reserve en de bestemmingsreserve hangt samen met de verwachte resultaten in de jaren 2017 tot en met 2021. Ook de vrijval van de herwaarderingsreserve, welke in 1997 is ontstaan als gevolg van de overname van gebouwen in het kader van de OKF, heeft een positief effect op de ontwikkeling van de algemene reserve. De ontwikkeling in de voorzieningen hangt met name samen met de verwachte onttrekkingen aan de voorziening sociaal beleid.

8.2.2 Ontwikkelingen in financiële kengetallen

Financiële kengetallen	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Solvabiliteit 1	0,54	0,55	0,56	0,58	0,60	0,61	0,63
Solvabiliteit 2	0,59	0,62	0,61	0,63	0,64	0,66	0,68
Liquiditeit	1,26	1,42	0,95	0,77	0,80	0,94	1,10
Huisvestingsratio	0,10	0,09	0,10	0,11	0,11	0,11	0,11
Weerstandsvermogen	0,56	0,56	0,57	0,59	0,61	0,63	0,65
Rentabiliteit	2,3%	0,9%	-2,4%	1,3%	1,3%	1,4%	1,6%

Binnen het ROC is zowel solvabiliteit 1 (EV/TV) als solvabiliteit 2 (EV + voorzieningen/ TV) op orde en ruim binnen de normen van het ministerie OCW en beweegt tussen 0,54 en 0,68. Het eigen vermogen dat op balansdatum 31 december 2016 ruim €124 miljoen bedraagt, is daarvoor een sterke en stabiele onderlegger.

De liquiditeit is goed te noemen. Voor de financiering van een nieuwbouwproject wordt vooralsnog geen lening aangetrokken. De liquiditeit daalt daardoor naar 0,77 in 2018 maar loopt daarna weer op naar 1,10 in 2021. De liquiditeit blijft daarmee ruim boven de signaleringswaarde van 0,5. Indien vanuit het meerjaren financieringsplan gedurende een beperkt aantal jaren naar verwachting sprake is van een liquiditeitsratio kleiner dan 1, maar groter dan de interne ondergrens van 0,70 vindt een afweging plaats of deze huisvestingsinvesteringen (deels) uit eigen middelen worden betaald dan wel dat geopteerd wordt voor externe financiering. Deze afweging wordt minimaal een keer per jaar gemaakt.

De huisvestingsratio schommelt rond de 0,10 en ligt hiermee onder de formele signaleringswaarde van 0,15. Een huisvestingsratio rond de 0,10 is echter in lijn met het beeld bij de meeste ROC's.

Het weerstandsvermogen is op orde en ruim boven de signaleringswaarde van 0,05.

De rentabiliteit laat een redelijk stabiel beeld zien. Alleen voor 2017 wordt, door de hierboven geschetste keuzes en ontwikkelingen, een negatieve rentabiliteit voorzien.

8.2.3 Ontwikkelingen in leerlingen- en studentenaantallen

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Vo							
Leerling regulier	5.162	5.099	4.982	4.942	4.911	4.900	4.880
Leerling lwoo/pro	2.113	2.203	2.099	2.040	2.017	2.000	1.990
Totaal vo	**7.275**	**7.302**	**7.081**	**6.982**	**6.928**	**6.900**	**6.870**
Totaal vo gewogen	**8.754**	**8.844**	**8.550**	**8.410**	**8.340**	**8.300**	**8.263**
Educatie							
Vavo	412	444	430	420	400	400	400
Overige Educatie	495	726	660	605	550	550	550
Totaal Educatie	907	1.170	1.090	1.025	950	950	950
Mbo							
Studenten bol	11.136	11.271	11.490	11.491	11.468	11.400	11.400
Studenten bbl	4.464	4.423	4.387	4.286	4.301	4.300	4.300
Totaal mbo	**15.600**	**15.694**	**15.877**	**15.777**	**15.769**	**15.700**	**15.700**
Totaal mbo gewogen	**12.922**	**13.040**	**13.245**	**13.206**	**13.188**	**13.120**	**13.120**
Totaal	**23.782**	**24.166**	**24.048**	**23.784**	**23.647**	**23.550**	**23.520**
Totaal gewogen	**22.583**	**23.054**	**22.885**	**22.641**	**22.478**	**22.370**	**22.333**

Dit betreft de aantallen per 1 oktober. Voor 2015 zijn de definitieve aantallen conform het assurancerapport van de accountant weergegeven. Voor 2016 betreft dit de voorlopige telling. Hierop vindt nog een accountantscontrole plaats.
ROC West-Brabant heeft al enkele jaren te maken met teruggang in leerlingen- en studentenaantallen. In 2015 liep dit terug naar circa 23.800. Volgens demografische ontwikkelingen zal dit aantal (op termijn) in geringe mate dalen.
Voor het maken van prognoses wordt gebruik gemaakt van demografische cijfers van het CBS, gegevens van brancheorganisaties en van de ontwikkelingen die het ministerie van OCW aangeeft.

Binnen het vo dalen de leerlingaantallen nu ook. Daarnaast zien we verschuivingen binnen de sectoren en tussen de scholen. Ook is er een verschuiving van lwoo naar regulier conform de landelijke trend.
Binnen het mbo is een verschuiving waarneembaar van bbl naar bol. Hierdoor stijgt het gewogen aantal licht.
Het ROC zet zich in om deze aantallen te laten groeien.

8.2.4 Ontwikkelingen in formatie

In fte	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Vast	1.729	1.736	1.701	1.672	1.619	1.592	1.570
Flexibel	236	265	274	210	194	208	220
Totaal in dienst	**1.965**	**2.001**	**1.975**	**1.882**	**1.812**	**1.800**	**1.790**
Inhuur	68	91	81	71	71	70	70
Totale formatie	**2.033**	**2.092**	**2.056**	**1.954**	**1.884**	**1.870**	**1.860**

Vooral in de eerste helft van 2017 is sprake van een tijdelijke toename van het aantal fte. Dit is voornamelijk toe te schrijven aan de extra kortdurende en tijdelijke (externe) inzet om de (verbeter)plannen ROC-breed te verankeren.

Inperking van formatie past in de lijn van krimp en besparing. Het doelmatig(er) inzetten van de flexibele schil blijft gewenst. Naar verwachting daalt vanaf medio 2017 de inzet in fte. Dit zet zich voort in 2018 en de jaren daarna.

Het personeel in dienst onderverdeeld naar functiecategorie geeft het volgende beeld:

In fte	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Bestuur & management	32	34	31	30	30	30	30
Personeel primair proces	1.450	1.481	1.504	1.432	1.379	1.369	1.359
Ondersteunend personeel	483	486	440	420	403	401	401
Totale formatie	**1.965**	**2.001**	**1.975**	**1.882**	**1.812**	**1.800**	**1.790**

De uitdaging voor de komende jaren is het (relatief) vergroten van de flexibele schil. Als gevolg van de krimp in formatie is de flexibele schil sterk afgenomen. Het vergroten van de flexibele schil is mogelijk door het natuurlijk verloop in de komende jaren. De uitstroom als gevolg van natuurlijk verloop ziet er voor de komende jaren als volgt uit:

Natuurlijk verloop	2017	2018	2019	2020	2021
fte	33,6	45,8	45,9	46,6	52,2

Vanaf schooljaar 2017-2018 zijn de bezuinigingsmaatregelen voor 2018 verwerkt in de formatie. Hierbij wordt uitgegaan van de verhouding vast/flexibel zoals die in de begroting van 2017 wordt gehanteerd en de minimaal benodigde vermindering in formatie. Voorjaar 2017 wordt deze bezuiniging door de entiteiten naar soort formatie ingevuld.
Tevens is uitgegaan van ongewijzigde deelname aan de seniorenregeling, de verwachting is dat deelname aan deze regeling zal afnemen.
In de begroting 2017 is rekening gehouden met de gevolgen van de nieuw vastgestelde cao's in het vo en mbo. Wel dient rekening gehouden te worden met oude verplichtingen. Vooral de LB/LC- problematiek zal nog jaren doorwerken in het resultaat.

Formatie versus leerlingen/ studenten		2015	2018	2021
Totale formatie 31 december	In fte	2.018	1.922	1.855
	Index	100	95	92
Leerling- en studentaantal 1 oktober ongewogen	Aantal	23.782	23.784	23.520
	Index	100	100	99
Leerling- en studentaantal 1 oktober gewogen	Aantal	22.583	22.641	22.333
	Index	100	100	99

8.2.5 Ontwikkelingen op gebied van huisvesting

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
aantal m2 bvo*	206.607	210.157	210.157	205.722	203.122	200.182	200.182
aantal locaties*	50	51	51	46	45	43	43
investeringen (x €1.000)	5.247	4.245	13.856	12.750	7.000	2.000	2.000
desinvesteringen (x €1.000)	4.682	0	1.006	744	0	0	0

* eigendom en huur

De verdeling over eigendom en huur is als volgt:

eigendom**			huur		totaal		** waarvan verhuurd
	m² bvo	aantal	m² bvo	aantal	m² bvo	aantal	m² bvo
2015	185.647	35	20.960	15	206.607	50	17.125
2016	188.047	35	22.110	16	210.157	51	17.125
2017	188.047	35	22.110	16	210.157	51	17.825
2018	185.272	32	20.450	14	205.722	46	15.300
2019	186.172	33	16.950	12	203.122	45	16.200
2020	183.232	31	16.950	12	200.182	43	16.200
2021	183.232	31	16.950	12	200.182	43	16.200

In 2016 wordt in totaal gebruik gemaakt van 51 locaties. Hiervan worden 16 locaties gehuurd. De overige locaties zijn in eigendom. De verhuur aan derden betreft (delen van) gebouwen in eigendom, die verhuurd worden aan derden. Om een goed beeld te krijgen van de huisvesting worden intern drie groepen onderscheiden. Naast de huisvesting voor mbo en vo wordt de overige huisvesting inzichtelijk gemaakt. Onder overige huisvesting vallen onder meer het Trivium te Etten-Leur en de scholen van SKVOB, waarvoor ROC WB het beheer uitvoert.

Huisvesting Mbo

In 2016 is gestart met de nieuwbouw voor Vitalis College. Hiermee is een investering gemoeid van € 20 miljoen. De financiering hiervan geschiedt geheel uit eigen middelen. In 2018 verhuizen de opleidingen welzijnszorg, pedagogie en gezondheidszorg van Vitalis College naar de nieuwbouw. Hierdoor vervalt een huurlocatie in Breda.

Huisvesting Vo

Binnen het Vo blijft het aantal locaties de komende jaren rond de 14. Als gevolg van de toename van het aantal ISK-leerlingen in Bergen op Zoom en Breda zijn in 2016 twee extra locaties in gebruik genomen. Vanwege de groei van het aantal leerlingen van Prinsentuin van Cooth in Breda wordt tot het schooljaar 2017/2018 gebruik gemaakt van een extra locatie.

Overige huisvesting

ROC West-Brabant heeft vanuit afspraken omtrent de doordecentralisatie van de huisvesting van de vo en vmbo scholen in Breda, drie locaties in eigendom die worden gebruikt door SKVOB-scholen. In 2019 zullen twee van deze locaties (Christoffel en Kompas) samengevoegd worden op één locatie.

8.2.6 Conclusie

De afgelopen jaren is steeds een mooi financieel resultaat gerealiseerd. Ook het afgelopen boekjaar kan succesvol worden genoemd. 2017 wordt naar verwachting incidenteel met een verlies afgesloten. Het verlies vloeit met name voort uit (incidentele) projecten en de keus – teneinde het schooljaar 2016-2017 voor onze leerlingen en studenten niet te verstoren - om pas met ingang van het schooljaar 2017-2018 maatregelen te treffen om het financiële tekort om te buigen.

8.3 Beleidsmatige aspecten

8.3.1 Personeelsbeleid

Integraal HR-beleid

Ultimo 2017 zal het integraal HR-beleid volledig zijn aangepast aan de meerjarenstrategie van het ROC. Hiermee komt samenhang en verband tussen de overkoepelende strategische doelstellingen van leren, ontwikkelen en samenwerken en het onderliggende HR-instrumentarium, zoals strategische personeelsplanning, werving en selectie en de beoordelingscyclus. Concreet betekent dit onder meer dat de afdeling HR in 2017:

- beleidskaders voor de gesprekscyclus heeft ontwikkeld en aangevuld vanuit de doelstellingen van ‘ontwikkelen’;
- uitgangspunten en een werkproces voor persoonlijke ontwikkelplannen heeft opgesteld;
- de uitgangspunten en kaders voor het bekwaamheidsdossier heeft uitgewerkt.

Duurzame inzetbaarheid

Met betrekking tot duurzame inzetbaarheid van medewerkers wordt het huidige verzuimbeleid aangepast en gekoppeld aan de strategie, waarbij ook het eigen regiemodel verder wordt uitgewerkt. Hierbij wordt onder andere aandacht besteed aan mobiliteit, in- door- en uitstroom, 60+ gesprekken en het generatiepact. Ook verzuim krijgt hernieuwde aandacht.

8.3.2 Huisvestingsbeleid

ROC West-Brabant maakt in het huisvestingsplan onderscheid in verschillende groepen gebouwen (vo/vmbo, mbo en overige); de laatste groep bestaat uit de huisvesting voor ‘privaat’, verhuur aan derden en de scholen van SKVOB waarvoor ROC West-Brabant het beheer uitvoert.

Door deze indeling is het mogelijk specifieke ontwikkelingen binnen een groep te vertalen in consequenties voor de huisvestigingsbehoefte. Deze worden verwerkt in het strategisch huisvestingsplan. In dit plan is de toekomstgerichte visie vertaald in eisen die wij stellen aan onze gebouwenportfolio, waarbij aandacht is voor de omvang van de gebouwenportfolio, de locatiekeuze en de eigendomssituatie. De verwachting is dat de komende jaren zowel het totaal aantal m2 in eigendom als het aantal m2 dat gehuurd wordt, zal afnemen.

8.3.3 Organisatie en besturing

In 2014 werd de ondersteuning grotendeels gecentraliseerd in het kader van ROC Service en Advies (RSA1). De nog resterende ondersteuning, RSA2, volgde in 2016 en 2017.

Naast aandacht voor structuur en processen lag de focus ook het afgelopen jaar op de intensivering van RSA1 met betrekking tot dienstverlening en afbakening: via een gerichte aanpak is samen met de directeuren van de scholen en colleges extra aandacht besteed aan onderlinge verwachtingen en verantwoordelijkheden.
Openstaande implementatiepunten werden afgerond en overlegstructuren (zoals de beleidsadviesgroepen en het klantenpanel) zijn in werking gebracht. In 2017 wordt verdere optimalisatie en harmonisatie van de dienstverlening en achterliggende beheersing vormgegeven.

8.4 Risicomanagement

Strategisch en tactisch risicomanagement is structureel ingebed in onze beleidscyclus. De inventarisatie van risico's is in 2016 doorgezet en aangevuld met het implementeren van beheersmaatregelen. Samen met de fiscale strategie en de noodzakelijke verbeteringen aan het beheerssysteem wordt hiermee in 2017 het gekozen 'three lines of defence' model verder geprofessionaliseerd.

In deze paragraaf wordt uitgebreid ingegaan op risicobeheersing en risicomanagement. De systematiek als zodanig kent een continuüm en heeft ROC-breed een belangrijke plaats in de P&C systematiek met o.a. kwartaalrapportages. In 2017 zal meer aandacht worden besteed aan het gestructureerd aandacht geven aan de meer operationele risico's en de beheersing daarvan.

Belangrijke risico's en onzekerheden

We onderscheiden de volgende hoofdrisico's, die van strategische aard zijn en hierna worden geduid:

- Onderwijs en onderzoek;
- Bedrijfsvoering en huisvesting;
- Financiën en verantwoording;
- Leerlingen en studenten;
- Personeel en formatie;
- Compliance;
- Externe omgeving;

Daarnaast onderkent ROC West-Brabant tactische en operationele risico's. Deze tactische risico's worden in de loop van 2017 gestructureerd in beeld gebracht en eventueel voorzien van nadere mitigerende maatregelen. Voor veel van die risico's zijn verzekeringen afgesloten om in ieder geval de financiële schade te dekken, mocht het risico zich daadwerkelijk manifesteren.

Onderwijs en onderzoek

Bij het onderzoek van de Onderwijsinspectie naar de 'Staat van de Instelling' heeft het ROC als geheel een onvoldoende gekregen voor kwaliteitsborging. Inmiddels is er een kwaliteitszorgsysteem ROC West-Brabant ontwikkeld. Succesvolle implementatie is voorwaardelijk voor het continu op orde hebben van kwaliteitsborging.

De uitwerking van Focus op Vakmanschap begint concrete vormen aan te nemen. Er resteert nog een aantal onzekerheden zoals de impact van de nieuwe bekostigingssystematiek, intensivering van opleidingen en de nieuwe kwalificatiedossiers. Het is een uitdaging om tijdig de ondersteunende applicaties aangepast te hebben.

Het afgelopen jaar is een start gemaakt om de organisatiestructuur voor ondersteuning van het primair proces op orde te brengen. Vanwege het spanningsveld tussen centrale kaders en integrale verantwoordelijkheid voor de uitvoering door instituutsdirecteuren levert dit een risico op.

Bedrijfsvoering en huisvesting

RSA1 *(zie ook paragraaf 8.3.3)* moet vruchten af gaan werpen via gestandaardiseerde, efficiënt ingerichte processen die adequaat ondersteund worden door automatisering. Van belang is om de oorspronkelijke doelstelling voor ogen te houden tijdens transitie. RSA2 was minder omvangrijk en ingrijpend maar daarmee niet minder belangrijk. Vanwege RSA is de administratieve organisatie in beweging. De juiste, kwalitatief goede sturingsinformatie is cruciaal voor het management op ieder niveau in de organisatie; deze wordt verder geoptimaliseerd en gestandaardiseerd, bijvoorbeeld door dashboards. 'Tijdens de verbouwing blijft de winkel open'; dat bepaalt mede het tempo.

Voor wat betreft huisvesting bestaat het risico op onderbezetting van de gebouwen door terugloop van leerlingen- en studentenaantallen, waardoor de kosten per student gaan stijgen. De huidige staat van de vastgoedmarkt biedt weinig mogelijkheden om panden tegen een redelijke prijs af te stoten of tijdelijk te verhuren. Het ROC blijft alert op de mogelijkheden de overcapaciteit te beperken.

Financiën en verantwoording
De gefaseerde aanpak van projectbeheersing leidde in 2016 tot een meer volwassen projectorganisatie op het gebied van projectcontrol en -administratie. Daarmee worden de kansen die projectmanagement biedt beter ondersteund en benut. Tegelijkertijd worden de financiële risico's rond subsidies geminimaliseerd. Toch zijn daarin - met name als het gaat om de management control - nog verdere stappen te zetten in 2017.

In aanvulling op de verbetering van de prognose in het lopende jaar werd in 2016 een globaal financieel kader opgesteld om ook meerjarig de prognose te verbeteren. De bestaande personeel- en financieel-georiënteerde rapportages worden uitgebreid met onderwijsinformatie en de voortgang van de strategie en jaarplannen. In 2017 wordt dit verder uitgebouwd.

De intensieve aandacht voor het beheersysteem gaat in 2017 door. De implementatie van het 'three lines of defence'-model moet zijn voltooiing krijgen nu aan de formatiekant de eerste maar belangrijke stappen zijn gezet. De capaciteit bleek onvoldoende, daarom werd de implementatie versterkt en verlengd. In procedurele zin zijn in 2017 stappen voorzien om gegroeide werkwijzen te doorbreken, ondersteund door IT-systemen.

Leerlingen en studenten
Er is de komende jaren meer inzicht nodig in de studentontwikkeling. Voor de totaalaantallen in de regio mogen we uitgaan van redelijke voorspellingen; de studenten zijn immers al in beeld. Lastiger zijn de bewegingen tussen de sectoren en daarbinnen tussen afdelingen; deze hebben grote impact op de exploitatie per eenheid. Verder is de verdeling tussen bol en bbl een belangrijke variabele. In 2015 is een instrument ontwikkeld dat - gebruikmakend van diverse relevante bronnen - kaders aangeeft voor de ontwikkeling van de studentenaantallen.

In 2017 wordt gekeken naar de mogelijkheden om de studentenontwikkeling, de relevante effecten en de beleidsscenario's beter in kaart te brengen. Daarbij blijft een belangrijk aandachtspunt onze relatieve positie op de studentenmarkt te bestendigen of uit te bouwen. Goede scores op het gebied van studenttevredenheid zijn daarbij essentieel.

Daarnaast moeten we het als een risico opvatten dat het aantal stageplaatsen voor studenten op niveau 2 steeds beperkter lijkt, in tal van branches althans. Het is nog niet duidelijk wat dit voor ROC West-Brabant kan betekenen.

Personeel en formatie
Op langere termijn wordt een terugloop van leerlingen- en studentenaantallen voorzien met daartegenover uitstroom van oudere personeelsleden vanwege pensionering. Uitdaging is om het personeelsbestand vooral kwalitatief op peil te houden.

De verantwoordelijkheid voor het onderwijs ligt laag in de organisatie, bij de resultaatverantwoordelijke onderwijsteams. Nog niet alle teams hebben al een voldoende niveau van taakvolwassenheid. Daar wordt in 2017 stevig op ingezet.

Compliance
ROC West-Brabant heeft de ambitie en de opdracht volledig te voldoen aan wet- en regelgeving. Daarin slaagt het ROC voor een belangrijk deel. Wijzigingen en onduidelijkheden in wet- en regelgeving worden door de wetgever steeds rigoureuzer geïmplementeerd. Hierdoor 'veranderen de spelregels soms tijdens het spel'. Aanscherping van de regelgeving betreffende de scheiding publiek-privaat leidt tot discussie over in het verleden genomen besluiten.

Externe omgeving
De politieke focus heeft een duidelijke invloed op (interpretatie van) wet- en regelgeving. Economische ontwikkelingen in de regio zoals de sluiting van Philip Morris en Tetrapak hebben impact op de vraag naar onze opleidingen.
De grotere invloed van het bedrijfsleven op onze opleidingen leidt tot de vraag naar meer flexibiliteit. Dat staat soms op gespannen voet met het tevens voldoen aan wet- en regelgeving.

Tactische risico's
De meer tactische risico's worden in kwartaalrapportages in beeld gebracht en geëvalueerd. Dit leidt tot de volgende waargenomen trends:

Trend: diverse externe risico's
- De demografische ontwikkeling in West-Brabant en veranderingen in studiekeuzes zorgen voor dalende en onvoorspelbare instroom van leerlingen. Doordat de overheid steeds meer prestatiegericht stuurt zal de

inkomstenstroom nog onvoorspelbaarder worden.
- De landelijke bezuiniging voor het groene onderwijs van 55 miljoen euro vanaf 2017 brengt voor Prinsentuin College een ernstig tekort. Daarnaast stoppen de (extra) praktijkgelden in 2016. Uiteindelijk kan dit tot een reductie leiden van 10 tot 15 procent in het personeelsbestand van Prinsentuin College. Tegen deze ontwikkeling wordt landelijk actie ondernomen. ROC West-Brabant ondersteunt deze actie.

Beheersmaatregelen	Voortgang beheersmaatregelen
Herijken van het opleidingenportfolio (welk onderwijs bieden we waar aan?).	Verkenning per school/college met coördinatie vanuit de eenheid Onderwijs loopt conform planning.
Laten groeien van de flexibele personele schil.	Consequenties voor de flexibele schil als gevolg van de wet werk en zekerheid (ZZP-inzet) zijn in beeld gebracht en vertaald naar standaardovereenkomsten, die met de belastingdienst zijn afgestemd.
Vergroten van de flexibiliteit in de vastgoedportefeuille.	Loopt, geen nieuwe bijzonderheden te melden.
Versterken van strategische personeelsplanning.	Loopt, geen nieuwe bijzonderheden te melden.
Vergroten van de kwaliteit van de meerjarenprognoses.	Er is een concept-financieel meerjarenkader opgeleverd; dit wordt in de komende periode gevalideerd en vastgesteld.

Trend: grotere afhankelijkheid van ICT-systemen

De wens van studenten en docenten om meer te automatiseren en digitaliseren groeit. De stabiliteit van onze systemen en infrastructuur wordt bedreigd door cybercrime, te zware belasting van de huidige infrastructuur en noodzaak tot vernieuwing van oude systemen. De wetgeving rond privacy en datalekken kent hoge boetes bij overtreding.

Beheersmaatregelen	Voortgang beheersmaatregelen
De informatie-architectuur en het strategische ICT-beleid zijn belegd.	Geen nieuwe bijzonderheden te melden.
De essentiële onderwijssystemen (bijvoorbeeld deelnemersinformatiesysteem vmbo en mbo) worden binnen twee jaar vervangen.	De implementatie is gestart en loopt op schema, met de focus nadrukkelijk op de KRD in verband met de deadline van 1 januari 2017 waarop de nieuwe bekostigingsuitwisseling met DUO startte. De koppeling is tijdig gerealiseerd.
In samenwerking met IT-Workz wordt extra aandacht gegeven aan ICT-beveiliging.	Loopt op schema, geen nieuwe bijzonderheden te melden.

Trend: toenemende compliance- en inspectie-eisen
De compliance-eisen nemen toe. Dit stelt hoge eisen aan ons verandervermogen en onze flexibiliteit met allerlei effecten (terugvordering bekostiging en reputatie).

Beheersmaatregelen	Voortgang beheersmaatregelen
Investeren in de kwaliteit van de ondersteuning via centralisatie (RSA1). Daardoor kan onder andere de AO/IC centraal gecoördineerd worden.	De financiële processen zijn herschreven en de komende periode worden alle ROC Diensten processen conform AO/IC richtlijnen ingericht.
Op het gebied van onderwijskwaliteit is de implementatie van het kwaliteitszorgsysteem een voorbeeld van een tegenmaatregel, net als de oprichting van de eenheid Onderwijs.	De directeur van de eenheid Onderwijs maakt een plan van aanpak voor de inrichting van de eenheid. Door de noodzakelijke aandacht voor onderwijskwaliteit staat de planning hiervan onder druk.
Het benoemen van een programmadirecteur onderwijskwaliteit en het starten van een Kwaliteitsprogramma zorgen ervoor dat het borgen van de onderwijs- en examenkwaliteit een vanzelfsprekend onderdeel zijn van onze processen.	Examenorganisatie en de bemensing daarvan is geregeld, het programma levert nu extra/externe toegevoegde waarde op (bijvoorbeeld extra analyses), de programmaleiding zal voor 2017 een vervolgfasenplan opstellen. Dit fasenplan is gericht op borging in de organisatie en overdracht aan de staande organisatie. Recent is het vraagstuk van de compliance van de maatwerktrajecten toegevoegd aan het programma.

Trend: risico van fraude
In een organisatie van onze omvang bestaat het risico dat medewerkers fraude plegen door zich inventaris of geld oneigenlijk toe te eigenen. Bij fraude(preventie) zijn drie elementen cruciaal, namelijk druk (bijvoorbeeld door persoonlijke financiële verplichtingen), gelegenheid (bijvoorbeeld door tekortschietende interne beheersmaatregelen) en rationalisatie (bijvoorbeeld als het management er niet in slaagt om tekortkomingen in de interne beheersing te corrigeren). In het vierde kwartaal 2016 werd een onderzoek gedaan naar integriteitsvraagstukken.

Beheersmaatregelen	Voortgang beheersmaatregelen
Inseinen leidinggevende bij loonbeslag medewerker.	Deze werkwijze is nog niet formeel ingeregeld en wordt meegenomen in de KPMG-opdracht (AO/IC). Oplevering van risicomatrix en controleplan zijn gerealiseerd in 2016.
Op non-actief stellen en blokkeren van IT-autorisaties bij arbeidsconflict.	Informatiemanagement werkt momenteel aan een procedure om toegangsrechten in systemen actief stop te zetten bij vertrek.
Alleen uitgifte mobiele (smart)phones, laptops en tablets wanneer relevant voor functievervulling met daarbij een goede procedure voor uitgifte, inname en registratie.	De procedure en registratie verschilt per onderdeel en de verbetering naar een uniform en werkend proces (inclusief fiscale consequenties en juiste administratie) is gedeprioriteerd tot 2017.
Beperken kasverkeer.	De digitalisering van het kasboek wordt aangegrepen om een nieuwe kasinstructie op te stellen waarbij grenzen worden gesteld aan het kasverkeer. De instructie is in de herfst 2016 afgestemd in het klantenpanel en later dat jaar ROC-breed geïmplementeerd.

Conclusie
De opgaande lijn van voorgaande jaren werd in 2016 doorgezet, maar het tempo is aangepast. Zowel voor wat betreft financiën, onderwijskwaliteit en interne beheersing is gekozen om te investeren in kwaliteit en daarmee een aantal verwachtingen bij te stellen. De externe en interne ontwikkelingen zijn via de Strategie 2020 en het risicomanagement goed in beeld gebracht. Het is nu zaak om in 2017 met urgentie de onderwijskwaliteit verder op niveau te brengen van de eisen die onze stakeholders, maar belangrijker nog om goed onderwijs aan onze leerlingen en studenten te kunnen blijven bieden; nu en in de toekomst.

8.5 Raad van Toezicht

In hoofdstuk 2 doet de Raad van Toezicht verslag over het gevoerde toezicht in 2016. Een samenvatting:

Conform de 'Branchecode goed bestuur in het mbo' houdt de raad toezicht op het functioneren van de Raad van Bestuur, het behoud van een gezonde financiële basis en de aanwezigheid van een strategische visie op het functioneren van het ROC. De Raad van Toezicht kwam daartoe gedurende 2016 onder andere bijeen in regulier overleg en een aantal specifieke bijeenkomsten. Voortkomend uit het streven naar intensiever contact met scholen en colleges om een meer integraal inzicht in de dagelijkse onderwijspraktijk te verkrijgen, bezocht de raad twee vmbo-scholen en twee mbo-colleges.

De Raad van Toezicht ontvangt direct of indirect via de auditcommissie per kwartaal alle relevante financiële stuurinformatie en wordt als toezichthouder meegenomen in alle belangrijke beleids- en beheerbesluiten met financiële consequenties.

In maart 2017 heeft de Inspectie van het Onderwijs een onderzoek uitgevoerd naar het Bestuurlijk Handelen binnen ROC West-Brabant. Er wordt door de Inspectie geconstateerd dat binnen de meeste colleges concrete resultaten in verbetering van kwaliteit, kwaliteitsborging en cultuurverandering worden gezien en er wordt vertrouwen in de doorontwikkeling uitgesproken. Aandacht is noodzakelijk voor de verduurzaming en verankering van deze ontwikkeling op ROC-niveau.
Het door de Raad van Bestuur gevoerde beleid en de voorgenomen acties om te kunnen voldoen aan de door de Onderwijsinspectie gestelde eisen worden door de Raad van Toezicht volledig onderschreven. De in 2016 getoonde inzet en de op basis daarvan bereikte resultaten geven de Raad van Toezicht het vertrouwen dat de uitdagingen die voor ons liggen ook succesvol kunnen worden afgerond.

Voor 2017 en volgende jaren zal de Raad zich vooral ten doel stellen de voortgang van de ingezette verbeteringen op het gebied van de (borging van de) kwaliteit van het onderwijs te bewaken. Het spreekt voor zich dat op dit gebied de ingezette verduurzaming gestand zal moeten worden gedaan. Daarbij is met name van belang dat ook efficiëntie kan worden gezocht door gebruik te maken van de voordelen van de omvang van de organisatie waarin kennis kan worden gedeeld, met een centrale ondersteuning tegen lagere kosten en een hogere kwaliteit.
Met de benoeming van de onderwijscommissie binnen de Raad van Toezicht wordt expliciet en verdiepend aandacht gegeven aan aspecten van onderwijs, mede in het kader van de van belang zijnde borging van de onderwijskwaliteit.

Voor het uitbrengen van dit verslag kondigde de toenmalige voorzitter van de Raad van Bestuur, Arjan Kastelein, aan zijn functie als voorzitter ter beschikking te stellen en na een zorgvuldige periode van overdracht de organisatie zal verlaten. De Raad van Toezicht zal zich beraden omtrent de omvang en vorming van de Raad van Bestuur.

De Raad van Toezicht bestaat met ingang van 2017 uit zes leden.

BIJLAGE 1 ONDERZOEKEN DOOR DE INSPECTIE VAN HET ONDERWIJS

Afkorting	Onderzoek	Afkorting	
Svl	Staat van de Instelling	V	Voldoende
OKV	Onderzoek Kwaliteitsverbetering	O	Onvoldoende
SO	Specifiek Onderzoek	Z	Zwak
		GO	Geen Oordeel

Datum onderzoek	Instituut	Onderzoek	Crebo	Opleidingen	Leerweg
mbo					
8-nov	RC	SO Maatwerk- en Bedrijfsgerichte trajecten	91830	Chauffeur Goederenvervoer – Defensie en HTM	bbl
			95321	ICT Beheerder – Defensie	
			93810	Technicus Landbouwmechanisatie - Abemec	
	VC		25407	Beveiliger - SOBB	
9-juni	RC	Vervolgonderzoek Svl	93714	Chemisch-fysisch analist	bol
7-juni	PC		97440	Manager bloembinden	bol
6-juni			97330	Medewerker dierverzorging	bol
30 mei	CC		95749	Zelfstandig werkend broodbakker	bol
31-mei	PC	Eindonderzoek prestatie-overeenkomst	97473	Assistent medewerker voedsel en leefomgeving	bbl
			97660	Medewerker teelt	bbl
			97420	Medewerker bloembinden	bbl
27-mei	KC		22270	Entreeopleiding	bbl
26-mei	RC		94271	Monteur elektrotechniek installaties	bbl
			92141	Monteur mobiele werktuigen	bbl
			90255	Logistiek medewerker VTL	bbl

Vmbo					
Datum onderzoek	**School**	**Onderzoek**	**Leerweg**	**Eindoordeel**	**Rapportage**
23-jun	Scala	4-jaarlijksonderzoek	vmbo-b	basisarrangement	definitief
			vmbo-k	basisarrangement	
			vmbo-gt	basisarrangement	
21-juni	ISK Breda	Start Kwaliteitsonderzoek	Onderbouw	basisarrangement	definitieve brief
20-juni	Prinsentuin Andel	4-jaarlijksonderzoek	vmbo-b	basisarrangement	definitief
			vmbo-gt	basisarrangement	
21-juni	ISK Bergen op Zoom	Start Kwaliteitsonderzoek	Onderbouw	basisarrangement	definitieve brief
8-april	Prinsentuin van Cooth	Onderzoek afname CSPE	vmbo-b Zorg & Welzijn	basisarrangement	definitief
OVO					
17-nov	Graaf Engelbrecht	Tussentijds kwaliteitsonderzoek	vmbo-gt	basisarrangement	definitief
			havo	basisarrangement	
23-febr	Stedelijk Gymnasium	Onderwijsverslag 2015-2016	vwo	basisarrangement	definitief
6-jan	Graaf Engelbrecht	Tussentijds kwaliteitsonderzoek	vmbo-gt	zwak	definitief
		Kwaliteitsonderzoek	havo	zwak	

Inspectieonderzoeken mbo

Van de hiervoor genoemde onderzoeken, worden hierna per college de resultaten toegelicht. 2016 was een jaar van meerdere onderzoeken, zoals:

- het Specifiek onderzoek naar de sturing van de instelling;
- het Onderzoek naar maatwerk- en bedrijfsgerichte trajecten;
- het Onderzoek naar kwaliteitsverbeteringen (OKV) uit de Staat van de Instelling.

ROC West-Brabant

Specifiek onderzoek naar de sturing van de instelling

In januari-februari-maart 2016 vond dit onderzoek plaats. De Inspectie geeft aan dat er stappen zijn gezet naar een betere sturing, controle op kwaliteitsborging, de onderwijskwaliteit en het financiële beheer. Het is nog te vroeg om te bepalen of deze omslag ook structureel blijkt te zijn. Tijdens het monitoringsgesprek met de Raad van Bestuur op 2 december 2016 is de 'Voortgangsrapportage programma Onderwijskwaliteit en verbeterplannen' besproken en zijn de laatste ontwikkelingen in de organisatie met de Inspectie gedeeld. Het heronderzoek van het Specifieke onderzoek naar de sturing van de instelling vindt 9 en 10 maart 2017 plaats.

Specifiek onderzoek naar maatwerk- en bedrijfsgerichte trajecten

De Inspectie deed in september 2016 een vooronderzoek naar de kwaliteit van de maatwerk- en bedrijfsgerichte trajecten binnen ROC West-Brabant. Tegelijkertijd is er een intern onderzoek gestart naar deze trajecten onder leiding van de programmadirecteur kwaliteit. Begin november vond bij tien opleidingen van Radius College een Specifiek onderzoek naar maatwerk- en bedrijfsgerichte trajecten plaats. Daarnaast is er een documentenonderzoek bij een aantal maatwerktrajecten van Cingel College, Kellebeek College en Prinsentuin College uitgevoerd.

De Inspectie concludeerde uit het onderzoek dat het bestuur van ROC West-Brabant onvoldoende zicht heeft op de kwaliteit, de uitvoering en de gang van zaken bij de maatwerk- en bedrijfsgerichte trajecten. Afgesproken is dat op basis van openstaande vragen naar aanleiding van de aangetroffen situatie, door het ROC zelf onderzoek gedaan zal worden. De rapportage hiervan is 1 februari 2017 aan de Inspectie aangeleverd. Naar aanleiding van deze rapportage

wordt het vervolgtraject bepaald.

OKV Kwaliteitsborging op instellingsniveau - Staat van de Instelling
Eind 2016 is het Onderzoek naar kwaliteitsverbetering van de kwaliteitsborging op instellingsniveau uitgevoerd. Hierin werd een vooruitgang in het kwaliteitsdenken binnen de colleges geconstateerd. Er is voor de kwaliteitsborging op zowel ROC- als op teamniveau geen oordeel uitgesproken. Dit is afhankelijk van het Specifiek heronderzoek naar de sturing van de instelling in het voorjaar 2016.

Cingel College
Vervolgonderzoek na de Staat van de Instelling
Eind mei heeft er naar aanleiding van de Staat van de Instelling, een vervolg Kwaliteitsonderzoek plaatsgevonden bij het team Brood & Banket. Het onderwijsproces en de opbrengsten zijn als voldoende beoordeeld. De examinering (diplomering) wordt als onvoldoende beoordeeld, omdat de examencommissie onvoldoende kan waarborgen dat de diplomering in alle situaties correct verloopt. De opleiding wordt in november 2017 opnieuw onderzocht.

OKV Staat van de Instelling
Eind november heef bij het team Toerisme het Onderzoek naar de kwaliteitsverbetering van de examinering en de kwaliteitsborging plaatsgevonden. Door het werken met interne audits en de daarop volgende verbeterslag die Cingel College heeft gemaakt, concludeert de Inspectie dat het kwaliteitsdenken sterk is toegenomen en dat de examinering op orde is.

Kellebeek College
Eindonderzoek Prestatieovereenkomst
Eind mei is er een Kwaliteitsonderzoek uitgevoerd bij de vsv 18+ bij Kellebeek College. Net als bij het tussenonderzoek in februari 2015, is alles voldoende beoordeeld.

OKV Staat van Instelling
In december is het OKV bij de opleiding onderwijsassistent uitgevoerd. Tijdens de Staat van de Instelling in 2015 werden examinering en kwaliteitsborging als onvoldoende beoordeeld. De Inspectie gaf in een mondelinge terugkoppeling aan dat de verbeterpunten uit de examinering goed zijn opgepakt en nu voldoende zijn.

Markiezaat College
OKV Staat van Instelling
In december is de kwaliteitsborging bij de opleidingen operator C en operator A beoordeeld. Daarnaast is het OKV van monteur gas, water en warmte (onderwijsproces) beoordeeld. Alle opleidingen werden positief beoordeeld.

Prinsentuin College
Eindonderzoek prestatieovereenkomst
In mei 2016 zijn bij Prinsentuin College de opleidingen uit de prestatieovereenkomst in een kwaliteitsonderzoek beoordeeld. Alle kwaliteitsgebieden werden voldoende beoordeeld. Hierdoor is de prestatieovereenkomst afgesloten.

Vervolgonderzoek naar aanleiding van de Staat van de Instelling
Begin juni heeft er naar aanleiding van de Staat van de Instelling een vervolg Kwaliteitsonderzoek plaatsgevonden bij de teams Bloem en Styling en Dierverzorging.
Bij het team Bloem en Styling wordt de examinering en diplomering als voldoende beoordeeld. Het onderwijsproces wordt als onvoldoende beoordeeld, omdat niet is voldaan aan het kernaspect didactisch handelen en het aspect maatwerk. De eindbeoordeling is zwak. De kwaliteitsborging zal tijdens het Onderzoek naar Kwaliteitsverbetering in november 2017 onderzocht worden.

OKV Staat van de Instelling
De Inspectie geeft aan een positieve cultuurverandering te zien bij Prinsentuin College. Veel onvoldoendes zijn Prinsentuin-breed opgepakt. Dit heeft goed gewerkt en is een grote verbetering.
Daarnaast heeft de Inspectie een aantal aandachtspunten aangegeven:
- Didactisch handelen is een aandachtspunt en moet opgepakt worden. Er wordt door Prinsentuin College in samenwerking met de eenheid Onderwijs van ROC West-Brabant een onderzoek naar didactisch handelen uitgevoerd.
- De eerder ontvangen waarschuwingsbrieven over de examinering komen te vervallen.
- Als er een oordeel voor de kwaliteitsborging gegeven zou worden, zou dit op het moment (nog) onvoldoende zijn.

Radius College
Eindonderzoek prestatieovereenkomst
In mei 2016 zijn bij Radius College de opleidingen uit de prestatieovereenkomst in een kwaliteitsonderzoek beoor-

deeld. Alle kwaliteitsgebieden werden als voldoende beoordeeld. Daardoor is de prestatieovereenkomst afgesloten.

Vervolgonderzoek naar aanleiding van de Staat van de Instelling
In juni 2016 vond bij het team Laboratorium als vervolg op het onderzoek naar de Staat van de Instelling een kwaliteits-onderzoek plaats. Alle kwaliteitsgebieden zijn als voldoende beoordeeld.

OKV Staat van de Instelling en analyse van de opbrengsten
Tijdens het onderzoek naar de Staat van de Instelling in 2015 werd bij de opleiding monteur gas, water en warmte, het onderwijsproces en de kwaliteitsborging onvoldoende beoordeeld. Aangezien de opleiding is gestopt, is tijdens de OKV de kwaliteitsborging Radius-breed beoordeeld. Hiervoor is nog geen beoordeling gegeven.

Ten tijde van de Staat van de Instelling werd geconstateerd dat de opbrengsten van de opleiding medewerker beheer ICT onvoldoende waren. In opdracht van de Inspectie is een analyse uitgevoerd naar de oorzaken. Deze is in december 2015 aangeleverd en op 15 juni 2016 is hierover een gesprek gevoerd met de Inspectie. De Inspectie geeft aan geen risico's meer te zien en sluit hiermee het onderzoek af.

Onderzoek naar maatwerk- en bedrijfsgerichte trajecten
Op 8 november 2016 vond bij een tiental opleidingen van Radius College een onderzoek plaats naar vier maatwerkt-rajecten. In de rapportage van 1 december trok de Inspectie de conclusie dat tenminste een opleiding niet voldoet aan de vereisten die voor de kwaliteit van het onderwijs, de intake, de examinering en de diplomering gelden.
Bij de andere onderzochte trajecten werden vragen gesteld over de kwaliteit van het onderwijs, de examinering en de diplomering en is onduidelijk of er voldaan wordt aan de wettelijke voorschriften van intake, inrichting en bekosti-ging. Met de Inspectie is afgesproken dat de openstaande vragen naar aanleiding van de aangetroffen situatie door het ROC zelf onderzocht worden. De rapportage hiervan is 1 februari 2017 aangeleverd . Het vervolgtraject wordt later bepaald.

Vitalis College
Informatie en vervolgonderzoek Beveiliger
Eind oktober kreeg de Inspectie een signaal dat de (verkorte) bekostigde opleiding beveiliger van Vitalis College niet aan de wettelijke vereisten zou voldoen. Aan het verzoek tot aanleveren van informatie is voldaan. Na een gesprek met de Raad van Bestuur gaf de Inspectie aan dat deze opleiding meegenomen moet worden in het interne onderzoek naar maatwerktrajecten. De rapportage over de kwaliteit van deze opleiding werd voor 1 februari 2017 aangeleverd bij de Inspectie.

Inspectieonderzoeken vo
Binnen het vo hebben er in 2016 vier vierjaarlijkse onder-zoeken plaatsgevonden (bij Steenspil, Prinsentuin Andel, Scala en Stedelijk Gymnasium). Daarnaast heeft de Inspectie een eerste 'Start onderzoek' uitgevoerd bij ISK Breda en ISK Bergen op Zoom. Alle onderzoeken leverden een basisarrangement op.
Bij Prinsentuin van Cooth werd een onderzoek naar het Centraal Schriftelijk en Praktisch Examen uitgevoerd. Hierin zijn geen onvolkomenheden vastgesteld.

In januari 2016 vond bij Graaf Engelbrecht een Tussentijdsonderzoek en een Kwaliteitsonderzoek plaats bij de leerwegen mavo en havo. Tijdens dit onderzoek zijn meerdere kwaliteitsgebieden onvoldoende beoordeeld. Verbeteracties zijn door de school goed opgepakt - dat blijkt uit het tussentijdsonderzoek van de Inspectie in november 2015. Daar zijn beide leerwegen als voldoende beoordeeld en krijgen een basisarrangement.

BIJLAGE 2 HELDERHEID

Thema 1: Uitbesteding

Dit betreft het uitbesteden van bekostigd onderwijs aan een andere al dan niet bekostigde instelling of organisatie tegen betaling voor de geleverde prestaties (niet zijnde contract-onderwijs).

Aan de volgende instellingen / organisaties is in 2016 door ROC West-Brabant bekostigd onderwijs uitbesteed:

	x € 1.000
Bouwer opleidingen	2
Bouwmensen	156
Centerview	13
CK Active	9
Da Vinci College	16
DEK opleiding en training	15
IBKI	38
Ipro Safety	32
Nieuwe Veste	21
Top! Ontwikkeling	30
Vacansoleil	78
Verkeersschool Blom	132
V-Tas	1
VTC	8
Totaal	**551**

Thema 2: Investeren van publieke middelen in private activiteiten

ROC West-Brabant investeert uit principe geen publieke middelen in private activiteiten. In de uitvoering zijn we daar uiterst kien op. Indien er private activiteiten plaatsvinden, hebben die altijd een directe relatie met het realiseren van de doelstelling van het ROC, namelijk het verzorgen van beroepsonderwijs. Deze activiteiten worden in beginsel dan ook uitgevoerd in afzonderlijke rechtspersonen (BV's; 100% dochter) om zo de scheiding tussen publiek en privaat ook daadwerkelijk in de praktijk te brengen. Voor wat betreft aansturing zijn de normale governance beginselen van toepassing op de BV's. Zo houdt de Raad van Bestuur ieder kwartaal voortgangsgesprekken. Belangrijke besluiten waaronder investeringen, begrotingen en jaarrekeningen hebben goedkeuring van de Raad van Toezicht nodig. Indien van toepassing vindt accountantscontrole plaats door een externe accountant.

Momenteel zijn er twee rechtspersonen waarbinnen private activiteiten plaatsvinden: ATG BV inclusief haar 100% dochter AM&TS BV en IT-Workz BV. Daarnaast zit er privaat eigen vermogen binnen de Stichting ROC West-Brabant. Het private vermogen bedraagt per ultimo 2016 €194.000 positief en is als volgt opgebouwd (bedragen x €1.000):

ROC West-Brabant	€ 968
ATG Groep	-/- € 3.301
IT-Workz	€ 2.527
Totaal	**€ 194**

Met de Dienst Rekenschap van de Inspectie is de afgelopen tijd o.a. overleg gevoerd met betrekking tot een aantal specifieke items op het scheidingsvlak van privaat en publiek. Die gesprekken hebben o.a. opgeleverd dat Corbeille BV als publieke activiteit wordt gezien en die conclusie bevestigt de insteek van ROCWB. Jaarlijks vindt op het pand trouwens een impairment test plaats hetgeen moet bevestigen dat de boekwaarde zal worden terugverdiend uit de toekomstige cashflows. De externe accountant toetst deze berekeningen bij haar reguliere jaarrekeningcontroles.

Nu het eigen vermogen van de private activiteiten per balansdatum in totaliteit positief is, zal ook dat deel van de

gesprekken kunnen worden afgerond. Wat resteert is dat op verzoek van de Inspectie komende tijd ROCWB voor alle materiele private activiteiten binnen het onderwijsdomein – dat zijn steeds kleinschalige tot zeer kleinschalige trajecten met een directe relatie naar het onderwijs- inzichtelijk maken welke bedragen er in rekening worden gebracht in relatie tot de daarvoor geldende (integrale) kostprijzen.

ATG BV inclusief haar 100% dochter AM&TS BV
Na de herstructurering van 2014 zijn er binnen AM&TS verdere acties ondernomen om te komen tot een winstgevende onderneming met een positief uitzicht op de toekomst.

Na de economische crisis zien we een tendens van toename van de vraag voor luchtvaart gerelateerde opleidingen. Binnen AM&TS zijn afdelingen gereorganiseerd en is extra bezuinigd om risico's in de toekomst tijdig te kunnen ondervangen. Er is geïnvesteerd in een digitaal platform voor lesmateriaal waar niet alleen scholen maar ook het bedrijfsleven veel nut van hebben. Ook worden sinds 2016 online trainingen verzorgd waarmee studenten via thuisstudie hun portfolio kunnen upgraden. Beide initiatieven sluiten nauw aan bij het concept van 'leven lang leren'.

Eind 2016 trok de vraag vanuit internationale organisaties, naar (type)trainingen aan en zijn diverse nieuwe contracten gesloten voor het jaar 2017 en daarna.

De Part-organisatie is uitgebreid naar een breder scala van typetrainingen waardoor een nieuwe toekomst wordt verwacht van EASA-gecertificeerd onderwijs. Naast de ROC's met mbo luchtvaarttechniek is er ook vanuit de Koninklijke Luchtmacht interesse voor een civiele Part-certificering voor haar werknemers.

AM&TS laat vanaf 2014 een oplopend positief eigenvermogen zien. In het vooruitzicht van de komende drie jaren wordt een toename verwacht van het resultaat waardoor vanaf 2019 ook de ATG weer een positief eigen vermogen zal laten zien.

Het resultaat van dochter AM&TS over 2016 bedraagt €104.000. Verwacht wordt dat dit over 2017, 2018 en 2019 op zal lopen tot een resultaat van €280.000 per jaar. Het geconsolideerde resultaat van ATG bedraagt over 2016 €45.000.

IT-Workz BV
IT-Workz BV is gestart als de verzelfstandigde dienst ICT van ROC West-Brabant. Hiervoor is indertijd gekozen omdat het vakgebied ICT erg in ontwikkeling was en nog steeds is. Dit vraagt een ander type medewerker dan de gemiddelde medewerker van een onderwijsorganisatie. Het uitgangspunt was daarnaast om expertise en innovaties breder dan voor alleen ROC West-Brabant in te zetten (met de focus op onderwijsorganisaties) en te ontwikkelen. Door ook diensten te verlenen aan andere onderwijsorganisaties ontstaat een optimalere schaalgrootte voor het ontwikkelen van innovaties. IT-Workz is succesvol gebleken in het uitbreiden van haar klantenkring met externe partijen. Van het in 2016 behaalde resultaat van €837.000 is €711.000 toe te rekenen aan activiteiten voor derden. Dit deel van het resultaat is toegevoegd aan het private vermogen.

Met ingang van 2017 zijn de IT-diensten voor het ROC zelf weer voor een belangrijk deel overgeheveld naar de eigen organisatie om een nog duidelijkere splitsing aan te brengen tussen publieke en private activiteiten. Ook voor IT-Workz geldt dat in de meerjarenbegroting een voortzetting van het in 2016 behaalde resultaat wordt voorzien.
Het voornemen bestaat de geldmiddelen en het vermogen dat destijds in de BV's is gestort zo spoedig mogelijk (in 2017) te laten terugvloeien naar de Stichting ROC West-Brabant.

Bij het private vermogen wordt een bedrag van €968.000 genoemd als onderdeel van de Stichting ROC West-Brabant, dat is al jaren eenzelfde bedrag. Dat vermogen is destijds (voor 2006) ontstaan als gevolg van het opheffen van de stichtingen met contractactiviteiten van de rechtsvoorgangers van ROC West-Brabant.

In het kader van de opgave van publieke en private activiteiten kunnen de projecten in het kader van Regionale Investeringsfondsen natuurlijk niet ontbreken. Dit zijn PPS-achtige projecten (publiek-private samenwerkingen) die gestimuleerd en deels niet-regulier bekostigd worden vanuit de rijksoverheid.

Vanuit het streven naar maximale transparantie wordt nog vermeld dat naast deze private activiteiten er op heel beperkte schaal hybride samenwerkingsvormen plaatsvinden binnen het ROC. Steeds staat daarbij het verzorgen van goed beroepsonderwijs op de voorgrond, wat in onze optiek immers het beste plaatsvindt samen met het bedrijfsleven, om tot een maximaal rendement bij de

ontwikkeling van competenties van studenten en leerlingen te komen. Het geld dat daarvoor in rekening wordt gebracht komt steeds ten goede van het beroepsonderwijs. Zoals gesteld: de omvang ervan is uiterst beperkt.

ROC Corbeille BV is juridisch en economisch eigenaar van het pand Trivium te Etten-Leur. Bij de aankoop was het de intentie en verwachting het gebouw te gebruiken voor onderwijsactiviteiten. Door centralisatie van onderwijs (vooral in Roosendaal) en onderwijs ondersteunende diensten (vooral te Etten-Leur) is de aanvankelijke huisvestingssituatie in de loop van de tijd gewijzigd. De dienst Rekenschap van de Onderwijsinspectie heeft in haar brief van 28 januari 2016 aangegeven dat ROC Corbeille BV uiteindelijk niet als private activiteit kwalificeert.

Thema 3: Het verlenen van vrijstellingen

In enkele gevallen worden bij ROC West-Brabant vrijstellingen gegeven voor het volgen van lessen. De betreffende studenten ontvangen een aangepast onderwijsprogramma volgens de bekostigingsvoorwaarden en worden ingeschreven voor de duur van hun opleiding.

Thema 4: Les- en cursusgeld niet betaald door de deelnemer zelf

ROC West-Brabant betaalt geen cursusgeld voor deelnemers en binnen ROC West-Brabant is geen sprake van een eigen fonds voor les- en cursusgeld. Indien sprake is van betaling van het cursusgeld door een derde dan is een zogenoemde derdeverklaring van de student aanwezig.

Thema 5: In- en uitschrijving en inschrijving van deelnemers in meer dan één opleiding tegelijk

ROC West-Brabant hanteert interne regels voor in- en uitschrijven conform de bekostigingsvoorwaarden die door OCW zijn opgesteld. Dit geldt uitsluitend voor dubbele inschrijvingen binnen ROC West-Brabant. Dubbele inschrijvingen met andere scholen worden alleen na melding door DUO (signaallijst BRON) inzichtelijk.

Een overzicht van de deelnemers die relatief snel na 1 oktober de instelling verlaten

In de periode van 1 oktober 2016 t/m 31 december 2016 zijn 204 leerlingen uitgeschreven met de volgende redenen:

Met diploma beëindigd (uitsluitend mbo)	22
Ongediplomeerde uitstroom (waarvan 15 vavo)	182
Totaal	**204**

NB: Het aantal deelnemers dat in dezelfde periode (van 1 oktober 2016 t/m 31 december 2016) aan een opleiding begonnen is, bedraagt (uitsluitend mbo): 38

Inzicht in de geïntegreerde trajecten educatie-beroepsonderwijs.

Het betreft hier deelnemers waarvoor educatiegelden (Rijksbijdrage WEB of WIN; uit productovereenkomsten met gemeenten) ontvangen worden en die ook een formele inschrijving in het beroepsonderwijs hebben, waar andermaal bekostiging voor wordt ontvangen.
Eén student heeft op teldatum 1 oktober 2016 zowel een inschrijving educatie als een inschrijving bij de vavo-afdeling.

Thema 6: De deelnemer volgt een andere opleiding dan waarvoor hij is ingeschreven

Uitgangspunt van ROC West-Brabant is dat studenten worden ingeschreven op een adequate/passende opleiding. Jaarlijks is er een aantal studenten dat na enige tijd overstapt op een andere opleiding of variant. Er zijn leerlingen die specifieke trajecten volgen, onder andere voor een betere aansluiting tussen vo en mbo. Onder de regeling VO-BVE volgt een aantal leerlingen van vo-scholen (deels) een traject bij vavo, mbo of een andere vo-school.

Aan sommige studenten worden meerdere diploma's uitgereikt, onder de voorwaarde dat in het betreffende kalenderjaar slechts één diploma voor bekostiging in aanmerking wordt gebracht.

Een overzicht van de deelnemers die tijdens het schooljaar van opleiding / leerweg / intensiteit veranderd zijn binnen de instelling

In de periode van 1 oktober 2016 t/m 31 december 2016 is sprake van de volgende aantallen:

van opleiding veranderd	155
van leerweg veranderd	42
van intensiteit veranderd (van voltijd naar extraneus)	11
van opleiding en leerweg veranderd	20
van opleiding en intensiteit veranderd	1

Regeling VO-BVE:

In het schooljaar 2016/2017 volgen 182 leerlingen onderwijs bij een vavo-afdeling terwijl zij zijn ingeschreven bij vo-scholen. Zeven leerlingen komen van vo-scholen binnen het ROC, waarvan vier leerlingen onderwijs volgen bij een vavo-afdeling van een ander ROC. 178 leerlingen volgen onderwijs bij de vavo-afdeling van ROC West-Brabant.

Horizontale, in de tijd verspreide, stapeling van diploma's
In het jaar 2016 heeft ROC West-Brabant aan 196 studenten meer dan 1 diploma uitgereikt. Aan deze studenten zijn in totaal 405 diploma's uitgereikt. 196 van deze diploma's zijn voor bekostiging in aanmerking gebracht, 209 diploma's zijn niet bekostigd.

Thema 7: Bekostiging van maatwerktrajecten ten behoeve van bedrijven
Dit thema betreft trajecten waarvoor zowel door de overheid als van een andere partij een bijdrage wordt ontvangen.

Door de colleges worden maatwerktrajecten verzorgd voor de volgende bedrijven en organisaties:
- Abemec
- CNC Grondstoffen
- HTM
- Koninklijke Marechaussee
- Marconi
- Ministerie van Defensie
- MTV-Wijkbeheer
- Nationale Politie
- Rivas
- Saint Gobain Isover
- Vacansoleil
- Wupperman Staal Nederland

Thema 8: Buitenlandse studenten en onderwijs in het buitenland
Het onderwijs en de examinering dat door ROC West-Brabant wordt verzorgd, vindt volledig plaats in Nederland. Met regelmaat volgt een aantal studenten de beroepspraktijkvorming (stage) in het buitenland.
Op 1 oktober 2016 heeft ROC West-Brabant 85 studenten uit grensland België die in Nederland mbo-onderwijs volgen.

Aanvullend thema: Samenwerkingsverbanden

Samenwerkingsverbanden met onderlinge geldelijke verplichtingen:
- CIV TU (Centrum voor innovatief vakmanschap Tuinbouw & Uitgangsmaterialen)
- Consortium Procestechniek WLP (participatie van 15 ROC's en Detaché)
- Vormgeven aan opleiding Groen (samenwerking met Edudelta)
- RBB West-Brabant (participatie met Avans Hogeschool en zorginstellingen in de regio)
- Stichting Zorghoeve Kakelbont

Publiek-private samenwerkingen
Binnen ROC West-Brabant zijn vijf publiek-private samenwerkingen die voldoen aan de definitie van een activiteit waarbij een instelling om onderwijskundige redenen direct of indirect betrokken is bij de uitoefening van een economische activiteit.

CIV Biobased Economy
Startdatum september 2013, einddatum september 2018. De totale kosten van dit project bedragen €3,9 miljoen waarvan €1,4 miljoen wordt bijgedragen door het ROC, €1,0 miljoen door het bedrijfsleven, €0,1 miljoen vanuit overheden en €0,3 miljoen uit overige partners. Vanuit het Platform Bètatechniek wordt een subsidie ontvangen van €1,1 miljoen uit de regeling Centra voor Innovatief Vakmanschap. Van de totale kosten van €3,9 miljoen is ultimo 2016 €1.941.000 gerealiseerd.
Doelstelling: het project zal voorzien in de behoefte aan adequaat opgeleid personeel voor bedrijven en instellingen die actief zijn in de Biobased Economy door intensieve samenwerking van onderwijs, bedrijfsleven en overheid.

Meerwaarde onderwijs (publieke deel): de inzet van personeel en faciliteiten (apparatuur, installaties) vanuit het CIV project zorgt voor een kwaliteitsimpuls aan het onderwijs van ROC West-Brabant. De onderwijsteams en studenten worden door deze inspanning betrokken bij innovatieve biobased ontwikkelingen bij bedrijven, waardoor studenten worden afgeleverd met up-to-date kennis.

Meerwaarde bedrijven: doordat het CIV studenten en docenten betrekt bij de ontwikkeling van echte business cases via de applicatiecentra en lectoraten van het hbo wordt de marktfocus versterkt. Dit is een enorme meerwaarde voor het biobased bedrijfsleven, waar studenten na afronding van de opleiding gaan werken.

Financiële meerwaarde: bedrijven kunnen tegen betaling gebruik maken van de faciliteiten, waardoor extra middelen beschikbaar komen ten gunste van de publieke taak. Tevens komen er extra middelen vrij voor het publieke deel door de ontwikkeling van betaalde maatwerkopleidingen voor bedrijven door het CIV. Als laatste regelt het CIV additionele subsidie die wordt ingezet voor de ontwikkeling van lesprogramma's en faciliteiten voor het reguliere onderwijs.

Naast ROC West-Brabant, Markiezaat College, Prinsentuin College en Radius College zijn de volgende samenwerkingspartners betrokken:
- Cosun
- Millvision
- Nuplex Resins B.V.
- Rodenburg Polymers
- Sabic Innovative plastics
- Saint Gobain Isover
- Suikerunie
- Centre of Expertise Biobased Economy (Avans Hogeschool en HZ University of Applied Sciences)
- Gemeente Bergen op Zoom
- Gemeente Breda
- Provincie Noord-Brabant

Grenzeloos Biobased Onderwijs
Startdatum november 2016, einddatum oktober 2019. De totale kosten van dit project bedragen €3,0 miljoen. De EFRO-bijdrage is €1,5 miljoen. In de totale kosten wordt bijgedragen door het ROC €0,4 miljoen, het bedrijfsleven €0,5 miljoen, overige onderwijsinstellingen €2,0 miljoen en vanuit overheden €0,1 miljoen.

Het doel van dit project is om voor het grensoverschrijdende topcluster biobased economy meer en beter gekwalificeerd personeel op te leiden, zodat er ingespeeld wordt op de toekomstige vraag naar geschikt, technisch en techno-economisch personeel maar ook een impuls gegeven wordt aan de (verdere) ontwikkeling van deze, in ontwikkeling zijnde sector.

De meerwaarde van deze samenwerking ligt met name in de grensoverschrijdende samenwerking, gericht op het goed in beeld krijgen van de vraag naar en kwaliteiten van toekomstig personeel voor de biobased sector, het huidige tekort aan gekwalificeerd, technisch personeel en het gebrek aan aansluiting van het onderwijs op de vraag vanuit het bedrijfsleven.

Naast ROC West-Brabant zijn de volgende samenwerkingspartners betrokken:
- Gemeente Dordrecht
- Avans Hogeschool
- Bio Base Europe Training Center
- Biobase Delta
- Da Vinci College, Dordrecht
- Heilig Graf Instituut
- Hogeschool Gent
- Hogeschool InHolland
- HZ University of Applied Sciences
- SPK vzw
- Thomas More Kempen vzw
- Universiteit Hasselt
- Vito NV

Bouw- en Techniekcentrum Breda
Startdatum september 2015, einddatum 31 augustus 2019. De beoogde totale kosten van dit project bedragen €3,4 miljoen waarvan €2,3 miljoen wordt bijgedragen door het bedrijfsleven. Vanuit de regeling regionaal investeringsfonds mbo wordt een subsidie ontvangen van €1,1 miljoen. Van de totale kosten van €3,4 miljoen is ultimo 2016 €0,6 miljoen gerealiseerd.

Doelstelling is een samenwerking bewerkstelligen tussen de publieke sector en de private sector, waarin het onderwijs wordt vernieuwd en aangepast op de processen en technieken uit het hedendaagse bedrijfsleven in de gebouwde omgeving. Fysiek moet deze samenwerking tot uiting komen in het Bouw- en Techniekcentrum Breda.

Meerwaarde voor de publieke, culturele en maatschappelijke taakuitoefening is beoogd. Samenwerking met het bedrijfsleven is verbeterd waarbij onderwijs en bedrijfsleven gezamenlijk onderwijsprogramma's ontwikkelen en vormgeven. In de samenwerking zit ook een gezamenlijke aanpak in begeleiden van het opleidingstraject individuele studenten.

Naast ROC West-Brabant, Radius College zijn de volgende samenwerkingspartners betrokken:
- Stichting BouwSchool Breda
- BouwSchool Breda Opleidingen BV
- BouwSchool Breda Training en Coaching BV
- Schilder^sCOOL Breda
- Opleidingsbedrijf InstallatieWerk Brabant Zeeland
- STUC Werk en Leren

Composite Maintenance Cluster West-Brabant Aviolanda Woensdrecht
Startdatum september 2015, einddatum september 2019. De totale kosten van dit project bedragen €2,4 miljoen waarvan €1,5 miljoen wordt bijgedragen door het bedrijfsleven en €84.000 vanuit overheden. Vanuit de regeling regionaal investeringsfonds mbo wordt een subsidie ontvangen van €0,8 miljoen. Van de totale kosten van €2,4 miljoen is ultimo 2016 €0,2 miljoen gerealiseerd.

Doelstelling en beoogde meerwaarde: het PPS project richt zich met name op een betere programmatische aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt betreffende de maintenance opleidingen binnen de aviation sector in West-Brabant.
Gerealiseerde meerwaarde: in 2016 is de organisatie van het project, ambassadeurs van het bedrijfsleven en inventarisatie en SWOT van het onderwijsaanbod gerealiseerd. Keuzedelen binnen het onderwijs zijn aangevraagd. Voor het volgend schooljaar zijn activiteiten gepland voor studenten, zoals workshops, bedrijfsbezoeken, teasers en gastlessen. Tevens wordt gewerkt aan inrichting van een LAB voor composieten en Niet Destructief Onderzoek (NDO).

Naast ROC West-Brabant, Markiezaat College en Aircraft Maintenance & Training School zijn de volgende samenwerkingspartners betrokken:
- Advanced Composite Repair And Training Services (ACRATS)
- Airborne Services BV
- Dutch World Class Maintenance
- Fokker Technologies
- Gemeente Woensdrecht
- Koninklijke Luchtmacht
- Regionale Ontwikkelingsmaatschappij NV REWIN West-Brabant
- Regio West-Brabant
- Threshold Inspection & Application Training Europe

Zorgboulevard Roosendaal
Startdatum september 2014, einddatum 31 augustus 2018. De totale kosten van dit project bedragen €3,5 miljoen waarvan €1,8 miljoen wordt bijgedragen door het bedrijfsleven, €0,5 miljoen door overheden en overige partners. Vanuit de regeling regionaal investeringsfonds mbo wordt een subsidie ontvangen van €1,1 miljoen. Van de totale kosten van €3,5 miljoen is ultimo 2016 €1,7 miljoen gerealiseerd.

Doelstelling: het plan van aanpak voor de zorgboulevard in Roosendaal is gericht op het realiseren van een betere aansluiting tussen onderwijs en beroepspraktijk door de ontwikkeling van op de beroepspraktijk gericht onderwijs, de structurele samenwerking tussen publieke en private partijen en het delen van kennis, voorzieningen en faciliteiten. Het plan van aanpak omvat twee hoofdactiviteiten. De eerste hoofdactiviteit richt zich op de samenwerking rondom de ontwikkeling en oprichting van de Zorgboulevard, een fysieke omgeving die wordt gerealiseerd in het nieuwe gebouw van het Kellebeek College te Roosendaal. De tweede hoofdactiviteit omvat zeven projecten die zijn voortgekomen uit overleg met bedrijfsleven, overheid en onderwijs. Voor ieder project zijn de aanleiding, doelstellingen, activiteit en de deelnemende partners beschreven. In ieder deelproject trekken bedrijfsleven en onderwijs samen op.

Met dit project beogen we een culturele meerwaarde en meerwaarde voor de publieke taakuitoefening.
Gerealiseerde meerwaarde van het project in de eerste 2,5 jaar, is met name meerwaarde voor de publieke taakuitoefening.
Door de nieuwe vormen van werken sluit de vraag beter aan bij de ontwikkeling van studenten. De afgestudeerde zorgstudenten zijn sneller inzetbaar in de diverse organisaties. Veelvuldig voorkomende hiaten in houding, attitude en skills worden middels scenario's op school geoefend, ter voorbereiding op de beroepspraktijk.
In de huidige setting zijn de werelden van onderwijs en zorg aanmerkelijk minder gescheiden, dat betekent dat er naast stageplekken ook andere vormen van samenwerking en praktijkleren betrekkelijk eenvoudig mogelijk zijn. Door diverse deelprojecten kunnen teams gemakkelijker en meer divers aansluiten bij de activiteiten

Naast ROC West-Brabant en Kellebeek College zijn de volgende samenwerkingspartners betrokken:
- TWB Thuiszorg met aandacht
- S&L Zorg
- SDW
- Care Innovation Center
- Da Vinci College
- Bravis ziekenhuis
- Stichting Groenhuysen
- Stichting Tante Louise-Vivensis
- Gemeente Roosendaal
- Bibliotheek VANnU (per 1 januari 2016)
- De Roef Kindercentra (per september 2016)

BIJLAGE 3 GEOORMERKTE GELDEN

3.1 Plusvoorzieningen RMC regio 34

Vanuit de plusvoorzieningen worden in RMC regio 34 vier projecten bekostigd:

1. Plusvoorziening regionaal samenwerkingsverband Breda e.o.: de Observatieklas (de Rotonde)
2. Plusvoorziening regionaal samenwerkingsverband Bergen op Zoom e.o.: Transferium
3. Plusvoorziening regionaal samenwerkingsverband Roosendaal e.o.
4. Plusvoorziening mbo gepositioneerd bij Matchpoint en Novaplus

Het Servicecentrum Studie & Beroep is voorzitter van het Plusloket. Het Plusloket beschikt over een eenduidig registratiesysteem voor het signaleren, registreren en monitoren van de overbelaste jongeren, de doelgroep van de plusvoorzieningen.

Na indicering wordt de jongere doorverwezen naar de plusvoorziening of wordt besloten dat voor betreffende jongere een traject met een Pluscoach de voorkeur heeft, zodat de student in de eigen opleiding kan blijven. Het Plusloket registreert de onderliggende problematiek bij overbelasting en brengt in beeld met welke (externe) instantie het onderwijszorgplan opgesteld is. Ook wordt geregistreerd wanneer jongeren de plusvoorziening verlaten en wat de reden daarvoor is.
Het Plusloket neemt het initiatief voor structurele informatie-uitwisseling en kennisdeling tussen de vier projectleiders, bijvoorbeeld met betrekking tot ervaren knelpunten en positieve ervaringen, casussen en gekozen oplossingen bij diverse problemen.

In onderstaande tabel is weergegeven het totale aantal leerlingen en studenten dat in 2016 korte of langere tijd gebruik heeft gemaakt van een plusvoorziening.

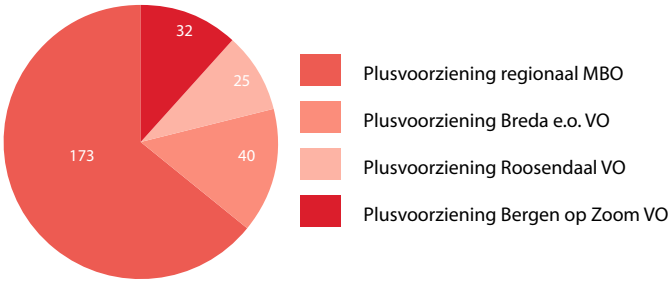

Onderstaande tabel geeft weer hoeveel leerlingen en studenten op 31-12-2016 nog gebruikmaakten van een plusvoorziening.

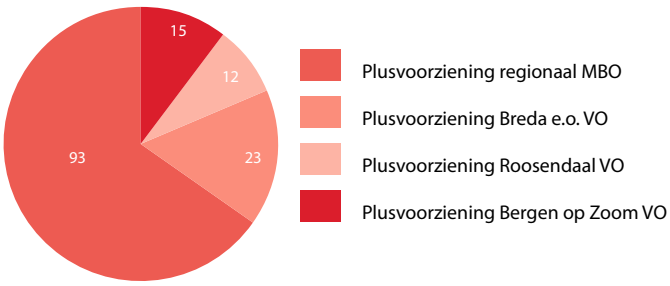

In onderstaande grafiek is weergegeven wat de onderliggende problematiek is bij de overbelasting van de jongeren.

Indicaties jaar 2016		
Huisvesting	19	3%
Financiën	56	9%
Sociaal maatschappelijk functioneren	240	40%
Criminaliteit in directe omgeving	15	2%
Lichamelijke of psychische gezondheid	124	20%
Instabiele thuissituatie	80	13%
Lage sociale economische status ouders	58	10%
Verslavingsgedrag	11	2%
Anders	2	0%
Totaal	**605**	**100%**

In de plusvoorziening wordt onderwijs gecombineerd met de zorg die de jongere nodig heeft. Vaak zijn externe instanties betrokken bij de totstandkoming van het onderwijszorgplan. Hiernaast een beeld van de diverse instanties waarmee samengewerkt wordt.

Onderwijszorgplan opgesteld in samenwerking met		
GGD	11	2%
GGZ	54	11%
Verslavingszorg	1	0%
CJG	72	14%
Leerplicht	40	8%
Politie	11	2%
(School) Maatschappelijk werk	75	15%
Jeugdzorg	25	5%
Reclassering	10	2%
Ortho-/psychologenpraktijk	18	4%
MEE	5	1%
opvangtraject	8	2%
Interne specialisten	92	18%
Anders	87	17%
Totaal	**509**	**100%**

In het Plusloket wordt ook geregistreerd wat de reden van uitschrijving is uit de plusvoorziening.				
Vo	blijft op eigen opleiding		11	23%
	terug naar eigen opleiding		11	23%
	gestart met nieuwe opleiding		20	43%
	uitstroom naar werk		2	4%
	anders*		3	6%
		subtotaal	47	100%
Mbo				
startkwalificatie behaald	uitstroom naar vervolgopleiding		14	42%
	uitstroom naar werk		19	58%
		subtotaal	33	100%
startkwalificatie niet behaald	blijft op eigen opleiding		0	0%
	hulpverlening		5	11%
	uitstroom naar werk		10	21%
	uitstroom naar andere opleiding		25	53%
	anders**		7	15%
		sutotaal	47	100%
		totaal	**127**	

*eindexamen gedaan maar uitslag onbekend, verhuizing, vrijwillig, gesloten plaatsing inclusief onderwijs
**geen reden (3x), aanmelden gemeente,verhuizen, op zoek naar studie, overgedragen UWV

3.2 Schoolmaatschappelijk werk (SMW) in het mbo

Op alle colleges en scholen zijn schoolmaatschappelijk werkers werkzaam. De meeste colleges hebben ervoor gekozen deze SMW'ers in te huren bij organisaties voor algemeen maatschappelijk werk zoals IMW en Traverse. In het mbo worden SMW'ers bekostigd uit de geoormerkte gelden van OCW, zodat studenten met psychosociale problemen die een voorspoedige schoolloopbaan in de weg staan, tijdig en professioneel geholpen worden of worden doorverwezen naar gespecialiseerde hulp. Het werk van SMW'ers levert een belangrijke bijdrage aan de kwaliteit van de zorgstructuur in het mbo en daarmee aan de onderwijsresultaten en het terugdringen van voortijdig schoolverlaten. Zij vervullen een brugfunctie in de relatie tussen begeleiding in het onderwijs en het zorgaanbod van de instellingen. Het onderstaande schema geeft weer hoeveel studenten in 2016 gebruik maakten van SMW.

SMW: aantal studenten	
Florijn College	67
Radius College	64
Markiezaat College	74
Kellebeek College	445
Cingel College	51
Zoomvliet College	56
Vitalis College	106
Prinsentuin College	80

De SMW'ers van vmbo en mbo komen bij elkaar onder voorzitterschap van Servicecentrum Studie & Beroep. Dit overleg wordt als waardevol ervaren, omdat men elkaar zo kent en weet te vinden bij overdracht of uitwisseling van informatie over leerlingen die extra zorg nodig hebben.

3.3 Meerjaren investeringsprogramma's (MIP) in het groene onderwijs

Het ministerie van EZ streeft bij de uitvoering van het groene onderwijs naar het opleiden van 'voldoende gekwalificeerde beroepsbeoefenaren voor het agrofoodcomplex en de groene ruimte'. Een van de voorwaarden die hiervoor zijn geschapen, is de landelijke agenda die in overleg met bedrijfsleven en instellingen door de staatssecretaris is vastgesteld. Deze agenda sluit aan op de beleidsagenda EZ, de Techniekpactagenda en de agenda's van de groene topsectoren. De landelijke agenda bepaalt de thema's en acties waarop de instellingen vanaf 2014 hun investeringen richtten, vastgelegd in de meerjaren investeringsprogramma's (MIP) die iedere onderwijsinstelling heeft opgesteld.

De landelijke agenda kent de volgende thema's:

A. Versterken van de kennisinfrastructuur met nieuwe diensten voor bedrijven en organisaties
B. Versterken van de doelmatigheid en effectiviteit van het opleidingsaanbod
C. Versterking van authentiek leren in samenwerking met bedrijfsleven en organisaties
D. Inhoudelijke vernieuwing van opleidingen gericht op de Human Capital Agenda.

Een goedgekeurd MIP is een voorwaarde om de aanvullende bijdrage te mogen besteden. In het MIP onderbouwt de instelling vooraf op welke wijze invulling wordt gegeven aan de landelijke agenda.

Toelichting op de gerealiseerde onderwerpen:

In 2016 is voor het MIP een nieuw actieplan aangeleverd en door het ministerie goedgekeurd. Het eerdere plan voldeed niet meer aan de huidige onderwijsontwikkeling binnen Prinsentuin College. Resterende middelen uit 2014 en 2015 zijn doorgeschoven naar 2016 tot en met 2018. Het nieuwe plan kende een inzet op alle vier de thema's en sluit nauw aan op de geformuleerde actielijnen.
Zo is onder andere met de oprichting van de sectoradviescommissies een samenwerking ontstaan tussen het bedrijfsleven en Prinsentuin College. Zo wordt aan meerdere actielijnen uit Thema A 'het versterken van de kennisinfrastructuur' invulling gegeven. Thema B 'het versterken van doelmatigheid', wordt uitgevoerd door het aangaan van een samenwerkingsverband met Edudelta en cross-overs binnen ROC West-Brabant. In thema C 'authentiek leren' wordt door het benoemen van preferente leerbedrijven, invulling gegeven aan contextrijk leren en de inzet van externe vakexperts vormgegeven. Het laatste thema D 'vernieuwing opleidingen' wordt middels aandacht voor duurzaamheid en de mogelijkheden van CIV Biobased binnen het onderwijs geïncorporeerd.

BIJLAGE 4

JOB Monitor resultatenoverzicht per thema en per mbo- college

Analysestaat JOB-monitor 2016

Vraag	NL		ROCWB		CC		FC		KC		MC		PT		RC		VC		ZC	
Informatie opleiding vooraf ontvangen klopt met nu bekend	3,7	↑	3,7		3,9	↑	3,7		3,6	↑	3,8		3,5		3,6		3,6		3,8	
Opbouw opleiding vooraf bekend	3,3	↑	3,3		3,6	↑	3,3		3,2		3,5		3,1	↓	3,2		3,1		3,5	
Afwisseling zelfstandig en in groepen werken	3,5		3,5		3,7	↑	3,5		3,3		3,5		3,3	↓	3,5		3,5		3,6	
Uitval onderwijsactiviteiten	3,7		3,7		3,7	↑	3,7		3,3	↑	3,7	↓	3,3	↓	4,1		3,8	↑	3,6	
Tevreden over rooster	3,0	nw	2,9	nw	3,2	nw	2,8	nw	2,8	nw	3,2	nw	2,8	nw	2,9	nw	2,9	nw	3,1	nw
Roosterwijzigingen tijdig doorgegeven	2,8		2,8		2,7	↑	2,6	↑	2,6	↑	3,0		2,4	↓	2,9		2,9		2,9	↑
Jouw docenten	3,6		3,6		3,7	↑	3,5		3,5		3,8	↓	3,4		3,7		3,6		3,6	
Het lesmateriaal	3,4		3,3		3,5	↑	3,3		3,2		3,5		3,0	↓	3,2		3,2		3,6	
Gebruik boeken en lesmaterialen	2,9		2,9	↓	3,1	↑	3,2	↓	2,5		3,5	↓	2,6	↓	3,0	↓	2,5	↓	3,2	
Contact met docenten	3,8	↑	3,8		3,9	↑	3,7		3,7		3,9	↓	3,5		3,8		3,8		3,8	
Wanneer toets tijdig bekend	3,9		3,9		4,0	↑	3,7		3,7		4,1	↓	3,6	↓	3,8	↓	3,9		3,9	↓
Inhoud toets tijdig bekend	3,8		3,8		3,9	↑	3,7		3,7		4,1		3,6		3,7		3,8		3,9	
Uitslag toets tijdig bekend	3,5		3,5	↓	3,7		3,4		3,5		3,7	↓	3,2	↓	3,6	↓	3,6	↓	3,4	
Aansluiting toetsen op leerstof	3,9	↑	3,9		4,0	↑	3,8		3,7		4,0		3,7		3,8		3,8		4,0	
Gelijke beoordeling mede-studenten	3,9	↑	3,8		4,1	↑	3,7		3,7		4,0		3,7	↓	3,9		3,8		3,8	
Begeleiding bij opleiding	3,5	↑	3,4		3,6	↑	3,4	↑	3,3		3,6		3,2	↓	3,3		3,5	↑	3,5	
Hulp bij problemen met leren	3,6	↑	3,5		3,6	↑	3,4	↑	3,4		3,7	↓	3,2		3,5		3,6	↑	3,6	
Beeld van eigen studievoortgang	3,7		3,7		3,6		3,6		3,7		3,8		3,3	↓	3,7		3,8		3,7	
Mogelijkheid in eigen tempo leren	3,5		3,5		3,6	↑	3,5	↑	3,4	↓	3,6		3,3		3,5		3,5		3,5	
Begeleiding bij zelfstandig werken	3,5	↑	3,4		3,6	↑	3,4	↑	3,3		3,6		3,2	↓	3,4	↑	3,4	↑	3,5	
Rustig studeren op school	3,1		3,2		3,1	↑	3,5	↑	3,1	↑	3,1	↓	2,9	↓	3,4	↑	3,3		3,2	↓
Beschikbaarheid computer	3,9		3,9	↓	3,5	↓	3,5	↓	3,7	↑	3,8	↓	3,3	↓	4,5		4,1		4,0	
Beschikbaarheid internet	4,3	nw	4,2	nw	4,1	nw	4,3	nw	4,1	nw	4,2	nw	3,9	nw	4,4	nw	4,2	nw	4,2	nw
Bereikbaarheid medewerkers van school	3,7	↑	3,6	↑	3,7	↑	3,6	↑	3,4	↑	3,7		3,4		3,7		3,6	↑	3,7	↑
Tevredenheid aantal uur op school	3,3	↓	3,3	↓	3,5		3,0		3,2	↓	3,6	↓	3,2	↓	3,2	↓	3,3		3,4	
Tevredenheid hoeveelheid stage/werk in opleiding	3,6		3,7		3,8	↑	3,4	↑	3,6		3,9		3,5	↓	3,8		3,6		3,5	
Voldoende leren op school	3,5		3,4		3,5	↑	3,4		3,1		3,7	↓	3,2	↓	3,3		3,3		3,6	
Weten waarom je iets moet leren	3,7	nw	3,7	nw	3,9	nw	3,6	nw	3,7	nw	3,8	nw	3,6	nw	3,7	nw	3,8	nw	3,8	nw
Tevreden over hoe docenten je motiveren	3,4	nw	3,3	nw	3,5	nw	3,2	nw	3,2	nw	3,5	nw	3,1	nw	3,3	nw	3,4	nw	3,3	nw
Voldoende uitgedaagd tijdens les	3,2	nw	3,2	nw	3,2	nw	3,0	nw	3,0	nw	3,5	nw	2,9	nw	3,3	nw	3,0	nw	3,3	nw
Lessen nuttig	3,2	nw	3,2	nw	3,3	nw	3,1	nw	3,0	nw	3,4	nw	3,1	nw	3,2	nw	3,1	nw	3,3	nw
Voorbereiding op stage/bpv door school (BOL)	3,4		3,3		3,4	↑	3,2		3,4		3,4	↓	3,1	↓	3,2	↑	3,4		3,4	
Vinden stage-/bpv-plaats (BOL)	3,8	↑	3,8		3,7		3,6		4,1	↓	3,6		3,6		3,3		4,1	↓	3,6	↑
Hulp school bij vinden stage-/bpv-plaats (BOL)	3,7	↑	3,7		3,6		3,4	↑	4,3		3,6	↑	2,7	↓	3,2		4,2	↓	3,4	
Voldoende leren op stage-/bpv-plaats (BOL)	4,1		4,1		4,1		3,8		4,2		4,2		4,2		4,1		4,1		4,0	
Aansluiting theorie op praktijk (BOL)	3,5	↑	3,4		3,3	↑	3,3		3,4		3,5		3,3		3,3		3,4		3,5	
Begeleiding door school tijdens stage/bpv (BOL)	3,3		3,2		3,1		3,1		3,4		3,3		2,9		3,1	↑	3,3		3,3	
Begeleiding leerbedrijf tijdens stage/bpv (BOL)	3,9		3,9		3,9		3,8	↓	3,9		4,1		4,1		3,9	↓	3,8		3,9	
Voldoende contact begeleider school en stagebegeleider (BOL)	3,1		3,0		3,1	↑	3,1		3,2		3,2		2,7		2,9	↑	3,0		3,2	
Manier van beoordeling stage/bpv (BOL)	3,8		3,8		3,6		3,7		3,8		3,8		3,7		3,7		3,8		3,8	
Vinden werkplek (BBL)	4,2		4,2		4,2	↑	3,9	↓	4,3		4,1		4,2		4,0		4,5		4,0	↑
Begeleiding leerbedrijf op werkplek (BBL)	4,0		4,0		4,2	↑	3,6	↓	4,1		4,0		4,2		4,1		3,9		4,0	↑
Bespreken werkervaringen op school (BBL)	3,8		3,8		4,2	↑	3,2	↓	3,7		3,8		3,8		3,8		3,9		3,9	↑
Voldoende leren op werkplek (BBL)	4,2		4,2		4,3	↑	3,9	↓	4,2		4,2		4,4	↑	4,3	↑	4,3		4,3	↑
Aansluiting theorie op praktijk (BBL)	3,5		3,5		3,8	↑	3,3		3,5		3,5		3,6		3,4		3,5		3,8	↑
Manier van beoordeling praktijkdeel (BBL)	3,8		3,8		3,9		3,4	↓	3,8		3,8		3,8		3,7		4,0	↑	4,0	
Voldoende contact school en leerbedrijf (BBL)	3,3	↑	3,3	↑	3,5	↑	2,6	↓	3,1	↑	3,4		3,4	↑	3,3		3,0		3,7	↑
Hulp bij maken keuzes tijdens opleiding	3,4		3,4		3,4	↑	3,3	↑	3,3		3,6		3,1	↓	3,4		3,4		3,5	
Voldoende weten over mogelijkheden verder studeren	3,3		3,3		3,4	↑	3,2		3,3		3,4		2,9	↓	3,3		3,4		3,4	
Begeleiding bij keuze beroep of vervolgopleiding	3,3	↑	3,3		3,3	↑	3,1		3,2		3,5		2,9		3,3		3,3		3,4	
Kantine op school	3,3		3,4		3,7	↑	3,5		3,2	↓	3,4		3,4	↓	3,5	↑	3,3	↓	3,2	
Geïnformeerd over rechten en plichten	3,3	↑	3,2		3,3	↑	3,2		3,2		3,4		2,9	↓	3,1	↑	3,3		3,3	
Houdt school zich aan eigen regels	3,6	↑	3,5	↑	3,7	↑	3,5	↑	3,4	↑	3,7		3,3		3,5	↑	3,5		3,6	↑
Omgang school met klachten van studenten	3,1	↑	3,0		3,2	↑	3,0	↑	2,9		3,2	↓	2,7	↓	3,0		3,1		3,2	
Last van beperking in opleiding	3,2		3,3		3,0	↓	3,4	↑	3,1		3,4		3,1		3,4		3,2		3,4	↑
Rekening houden met beperking door docenten	3,3	nw	3,3	nw	3,4	nw	3,3	nw	3,2	nw	3,4	nw	3,2	nw	3,4	nw	3,4	nw	3,4	nw
Beschikbare hulpmiddelen en aanpassingen voor beperking	3,3	↑	3,3	↑	3,4	↑	3,4	↑	3,1		3,2		3,1		3,2	↑	3,3	↑	3,4	↑
Geschiktheid gebouw voor mensen met beperking	3,6	↑	3,6		3,8	↑	3,8		3,5	↑	3,6	↓	3,4	↓	3,7	↑	3,5	↑	3,7	
School vindt mening student belangrijk	3,3	↑	3,2		3,6	↑	3,0	↑	3,1		3,3		2,9		3,1	↑	3,3		3,3	↑
Wens student actief meedenken over verbeteren school/opleiding	2,6	↑	2,5	↑	2,8	↑	2,5	↑	2,6	↑	2,4	↑	2,4	↑	2,5	↑	2,5	↑	2,6	↑
Schoon in en om het schoolgebouw	3,6	↑	3,4	↑	3,7	↑	3,2	↑	3,3	↑	3,7	↓	3,4		3,4	↑	3,2		3,5	
Veilig gevoel op school	4,1	nw	4,0	nw	4,2	nw	3,8	nw	3,9	nw	4,1	nw	4,0	nw	4,0	nw	4,0	nw	4,0	nw
School doet voldoende t.b.v. veilig/op gemak voelen	3,8		3,7		3,9	↑	3,6	↓	3,7		3,8	↓	3,7	↓	3,7		3,8	↓	3,8	
Sfeer binnen school	3,7	↑	3,6		3,9	↑	3,4		3,5	↑	3,8		3,8		3,6		3,6		3,8	
Opleiding opnieuw kiezen	3,5	↑	3,5		3,5	↑	3,3	↑	3,3		3,6		3,4		3,5		3,4		3,6	
School opnieuw kiezen	3,3	↑	3,1		3,5	↑	3,1	↑	2,8	↑	3,5		2,9	↓	3,0		3,1		3,5	
Rapportcijfer opleiding	7,0		7,0		7,4	↑	6,9		6,9		7,3		6,8	↓	7,0		7,0		7,2	
Rapportcijfer school	6,6	↑	6,4	↑	6,9	↑	6,4	↑	6,1	↑	6,7		6,0	↓	6,1		6,4	↑	6,9	↑

Toelichting pijlen:

↑ = hogere score (> 0,1) dan in 2014
= gelijke score als in 2014
↓ = lagere score (> 0,1) dan in 2014
nw = nieuw, dus geen vergelijking mogelijk

Toelichting kleuren scores:

rood = aandachtspunt (< 3,0 of 6,0)
blanco = voldoende/ruimte voor verbetering (3,0-3,5 of 6,0-7,0)
groen = goed (≥ 3,5 of 7,0)
NB1: rode score 3,0 of 6,0 is afgerond naar boven (zonder afronding < 3,0 of 6,0)
NB2: blanco score 3,5 of 7,0 is afgerond naar boven (zonder afronding < 3,5 of 7,0)

Jaarrekening

JAARREKENING

GECONSOLIDEERDE JAARREKENING

GECONSOLIDEERDE BALANS PER 31 DECEMBER 2016

(na verwerking resultaatbestemming en x € 1.000)

	Ref.	31-12-2016		31-12-2015	
Activa					
Vaste activa					
Immateriële vaste activa	4	38		56	
Materiële vaste activa	5	168.241		172.602	
Financiële vaste activa	6	57		72	
Totaal vaste activa			168.336		172.730
Vlottende activa					
Voorraden	7	197		326	
Vorderingen	8	7.786		9.463	
Liquide middelen	9	48.772		43.204	
Totaal vlottende activa			56.755		52.993
Totaal activa			225.091		225.723
Passiva					
Groepsvermogen	10		124.555		122.670
Voorzieningen	11		14.950		11.460
Langlopende schulden	12		45.680		49.381
Kortlopende schulden	13		39.906		42.212
Totaal passiva			225.091		225.723

GECONSOLIDEERDE STAAT VAN BATEN EN LASTEN OVER 2016

(x € 1.000)

	Ref.		2016	Begroting 2016		2015	
Baten							
Rijksbijdragen	15	199.353		192.117		197.430	
Overige overheidsbijdragen	16	3.548		2.608		2.294	
Cursus, les en examengeld	17	351		621		133	
Baten werk i.o.v. derden	18	9.497		9.486		8.829	
Overige baten	19	7.807		7.053		8.450	
Totaal baten			220.556		211.885		217.136
Lasten							
Personeelslasten	20	166.411		157.228		156.482	
Afschrijvingen	22	12.947		13.518		15.063	
Huisvestingslasten	23	13.677		14.248		14.036	
Overige lasten	24	23.047		23.738		23.973	
Totaal lasten			216.082		208.732		209.554
Saldo baten en lasten			4.474		3.153		7.582
Financiële baten en lasten	26		-2.302		-2.379		-2.395
Resultaat			2.172		774		5.187
Belastingen	27		-287		-119		-139
Resultaat na belastingen			1.885		655		5.048

GECONSOLIDEERD KASSTROOMOVERZICHT OVER 2016

(x € 1.000)

	Ref.	2016		2015	
Kasstroom uit operationele activiteiten					
Saldo baten en lasten			4.474		7.582
Aanpassingen voor:					
Afschrijvingen (excl. boekresultaat)		13.016		15.141	
Mutaties voorzieningen		3.490		1.074	
			16.506		16.215
Veranderingen in vlottende middelen:					
Voorraden		129		35	
Vorderingen		1.617		28	
Schulden		-2.265		5.403	
			-519		5.466
Kasstroom uit bedrijfsoperaties			20.461		29.263
Ontvangen interest		130		172	
Vennootschapsbelasting		-287		-139	
Betaalde interest		-2.413		-2.623	
			-2.570		-2.590
Kasstroom uit operationele activiteiten			17.891		26.673
Kasstroom uit investeringsactiviteiten					
Investeringen in materiële vaste activa	5	-8.881		-10.678	
Mutaties leningen u/g	6	15		14	
Desinvesteringen in materiële vaste activa	5	244		2.930	
Kasstroom uit investeringsactiviteiten			-8.622		-7.734
Kasstroom uit financieringsactiviteiten					
Aflossing langlopende schulden	12	-3.701		-3.708	
Kasstroom uit financieringsactiviteiten			-3.701		-3.708
Mutatie liquide middelen			5.568		15.231

Het verloop van de geldmiddelen is als volgt:	2016	2015
Stand per 1 januari	43.204	27.973
Mutatie boekjaar	5.568	15.231
Stand per 31 december	48.772	43.204

TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE JAARREKENING

1 Algemeen

Activiteiten
De activiteiten van de Stichting ROC West-Brabant te Breda, kantoorhoudende te Etten-Leur, en haar groepsmaatschappijen bestaan voornamelijk uit dienstverlening op het gebied van onderwijs.

Grondslagen voor de consolidatie
In de geconsolideerde jaarrekening van Stichting ROC West-Brabant zijn de financiële gegevens verwerkt van de tot de groep behorende rechtspersonen waarop een overheersende zeggenschap kan worden uitgeoefend of waarover de centrale leiding wordt gevoerd. De geconsolideerde jaarrekening is opgesteld met toepassing van de grondslagen voor de waardering en resultaatbepaling van Stichting ROC West-Brabant.

De in de consolidatie begrepen groepsmaatschappijen zijn:

Groepsmaatschappij	Activiteiten (zie eveneens referentie 32)
ROC Corbeille B.V. (100%)	Verzorgen van huisvesting voor onderwijsdoeleinden
ROC Personeel B.V. (100%)	Werven en ter beschikking stellen van personeel
Novalis Personeel B.V. (100%)	Verzorgen van intake gesprekken en assesments
IT Workz B.V. (100%)	Beheer ICT-infrastructuur en computerfaciliteiten
Briljant B.V. (100% dochter van IT Workz B.V.)	Creëren van samenwerkingsverbanden en projecten
ROC ICT Services B.V. (100%)	Beheer ICT-infrastructuur
ATG B.V. (100%)	Aanbieden hoogwaardige luchtvaarttechnische opleidingen
AM&TS B.V. (100% dochter van ATG B.V.)	Verzorgen van opleiding en examens luchtvaarttechniek

De financiële gegevens van de groepsmaatschappijen worden volledig in de geconsolideerde jaarrekening opgenomen onder eliminatie van de onderlinge verhoudingen en transacties. Belangen van derden in het vermogen en in het resultaat van groepsonderdelen worden, indien van toepassing, afzonderlijk in de geconsolideerde jaarrekening tot uitdrukking gebracht.

Stichting ROC West-Brabant kan daarnaast de financiële en operationele activiteiten van de Stichting tot Steun aan het Baronie College beheersen en zij heeft de overheersende zeggenschap over de activiteiten van Stichting Talentenfonds ROC West-Brabant. Deze rechtspersonen zijn echter afzonderlijk en gezamenlijk van te verwaarlozen betekenis. Derhalve is ook in 2016 afgezien van consolidatie van deze rechtspersonen (art. 2:407 lid 1 sub a BW).

De resultaten van nieuw verworven groepsonderdelen en andere in de consolidatie meegenomen rechtspersonen worden geconsolideerd vanaf de overnamedatum. Op die datum worden de activa, voorzieningen en schulden gewaardeerd tegen de reële waarden. Betaalde goodwill wordt geactiveerd en afgeschreven over de economische levensduur. De resultaten van afgestoten deelnemingen worden in de consolidatie verwerkt tot het tijdstip waarop de groepsband wordt verbroken.

Aangezien de staat van baten en lasten over 2016 van Stichting ROC West-Brabant in de geconsolideerde jaarrekening is verwerkt, is (in de enkelvoudige jaarrekening) volstaan met weergave van een beknopte staat van baten en lasten in overeenstemming met artikel 2: 402 BW.

Verbonden partijen

Alle groepsonderdelen, zoals opgenomen in de paragraaf consolidatie, zijn aangemerkt als verbonden partij.

Algemene grondslagen voor de opstelling van de (geconsolideerde) jaarrekening

De geconsolideerde jaarrekening is opgesteld conform de richtlijnen van de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en overeenkomstig de verslaggevingsvoorschriften en bepalingen zoals weergegeven in Titel 9 Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek. Tevens is Richtlijn 660 van de Raad voor de Jaarverslaggeving gevolgd. In deze richtlijn zijn voor de sector presentatie-, waarderings- en verslaggevingsvoorschriften opgenomen.

De waardering van activa en passiva en de bepaling van het resultaat vinden plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij de desbetreffende grondslag voor de specifieke balanspost anders wordt vermeld, worden de activa en passiva gewaardeerd volgens het kostprijsmodel.

Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Winsten worden slechts genomen voor zover zij op de balansdatum zijn gerealiseerd. Verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

In de balans, de staat van baten en lasten en het kasstroomoverzicht zijn referenties opgenomen. Met deze referenties wordt verwezen naar de toelichting.

Rapporteringsvaluta

De bedragen in de tabellen worden gepresenteerd in duizenden euro's. Als gevolg van afrondingen zijn in sommige gevallen geringe verschillen ontstaan. Deze verschillen tasten het getrouwe beeld van de jaarrekening niet aan en zijn geen belemmering voor het verkrijgen van het vereiste inzicht.

Continuïteit van de activiteiten

De geconsolideerde jaarrekening is opgesteld op basis van de continuïteitsveronderstelling.

Financiële instrumenten

Algemeen

Stichting ROC West-Brabant maakt in de normale bedrijfsuitoefening gebruik van uiteenlopende financiële instrumenten die de Stichting blootstellen aan renterisico's, kredietrisico's en liquiditeitsrisico's. Deze betreffen financiële instrumenten die in de balans zijn opgenomen.

Stichting ROC West-Brabant handelt niet in financiële derivaten en heeft procedures en gedragslijnen om de omvang van het kredietrisico bij elke tegenpartij of markt te beperken.

Stichting ROC West-Brabant past kostprijshedge-accounting toe voor de renteswap die ervoor heeft gezorgd dat de variabel rentende schuld aan de ING is omgezet in een vast rentende lening. Het effectieve deel, wordt tegen kostprijs gewaardeerd. Op iedere balansdatum wordt bepaald of er een indicatie is voor ineffectiviteit door de kritische kenmerken van het hedge-instrument te vergelijken met de kritische kenmerken van de afgedekte positie. In het geval dat de kritische kenmerken van het hedge-instrument en de kritische kenmerken van de afgedekte positie niet aan elkaar gelijk zijn wordt een kwantitatieve ineffectiviteitsmeting uitgevoerd. Ineffectiviteit wordt in de staat van baten en lasten verwerkt indien en voor zover uit de kwantitatieve ineffectiviteitsmeting (cumulatief) een verlies blijkt.
In 2016 is er geen sprake van een ineffectief deel.

Renterisico en kasstroomrisico
Bij de overige leningen met een vast rentepercentage over de gehele looptijd is het renterisico beperkt tot eventuele veranderingen in de marktwaarde van opgenomen en uitgegeven leningen.

Bij de variabel rentende leningen heeft het kasstroomrisico betrekking op eventuele veranderingen in het rentepercentage van deze leningen.

Bij de Rabobank leningen met een stand ultimo boekjaar van € 1,3 respectievelijk € 7,7 miljoen is sprake van een variabel rentepercentage.

Reële waarde
De reële waarde van de in de balans verantwoorde financiële instrumenten, waaronder vorderingen, liquide middelen en kortlopende schulden, benadert de boekwaarde ervan. De reële waarde van de overige in de balans verantwoorde financiële instrumenten wijkt niet materieel af van de boekwaarde.

GRONDSLAGEN VOOR WAARDERING EN RESULTAATBEPALING GECONSOLIDEERDE JAARREKENING

2 Grondslagen voor waardering van activa en passiva

Immateriële vaste activa
De immateriële vaste activa worden gewaardeerd op het bedrag van de bestede kosten, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en indien van toepassing met bijzondere waardeverminderingen. De jaarlijkse afschrijvingen bedragen een vast percentage van de bestede kosten. De economische levensduur en de afschrijvingsmethoden worden aan het einde van elk boekjaar opnieuw beoordeeld.

Goodwill wordt geactiveerd en lineair afgeschreven gedurende de geschatte toekomstige gebruiksduur.

Het volgende afschrijvingspercentage is gehanteerd:

Goodwill	20% van de aanschafwaarde

Materiële vaste activa
De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en indien van toepassing met bijzondere waardeverminderingen. De afschrijvingen worden gebaseerd op de geschatte economische levensduur en worden berekend op basis van een vast percentage van de verkrijgingsprijs, rekening houdend met een eventuele restwaarde. Er wordt afgeschreven vanaf het moment van ingebruikname.

De aangewende investeringssubsidies worden zichtbaar in mindering gebracht op de boekwaarde van de materiële vaste activa.

Kosten voor periodiek groot onderhoud worden ten laste gebracht van het resultaat op het moment dat deze zich voordoen.

Het systeem van afschrijvingen is als volgt:

Gebouwen	3,33% van de aanschafwaarde
Verbouwingen	5-10% van de aanschafwaarde
Terreinvoorzieningen	10% van de aanschafwaarde
Terreinen	0% van de aanschafwaarde
Hard- en software	25-33,3% van de aanschafwaarde
Meubilair	6,67% van de aanschafwaarde
Overig inventaris	5-10% van de aanschafwaarde
Vervoermiddelen	15-25% van de aanschafwaarde

Bij gebouwen wordt rekening gehouden met een restwaarde van 10%.
Bij vervoermiddelen wordt rekening gehouden met een restwaarde van 10% respectievelijk 25%.
De activeringsgrens voor overige activa bedraagt € 5.000.

Bijzondere waardevermindering
Op iedere balansdatum wordt beoordeeld of er aanwijzingen zijn dat een vast actief aan een bijzondere waarde-vermindering onderhevig kan zijn. Indien dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief vastgesteld. Indien het niet mogelijk is de realiseerbare waarde voor het individuele actief te bepalen, wordt de realiseerbare waarde bepaald van de kasstroomgenererende eenheid waartoe het actief behoort. Van een bijzondere waardevermindering is sprake als de boekwaarde van een actief hoger is dan de realiseerbare waarde. De realiseerbare waarde is de hoogste van de opbrengstwaarde en de bedrijfswaarde.

Financiële vaste activa
De leningen u/g worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs, welke gelijk zijn aan de nominale waarde, onder aftrek van noodzakelijk geachte voorzieningen.

Voorraden
De voorraden worden gewaardeerd op verkrijgingsprijs of lagere netto-opbrengstwaarde. Deze lagere netto-opbrengst-waarde wordt bepaald door individuele beoordelingen van de voorraden.

Vorderingen en overlopende activa
De vorderingen en overlopende activa worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. De reële waarde en geamortiseerde kostprijs zijn gelijk aan de nominale waarde.
Noodzakelijk geachte voorzieningen voor het risico van oninbaarheid worden in mindering gebracht.
Deze voorzieningen worden bepaald op basis van beoordeling van de vorderingen.

Liquide middelen
De liquide middelen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Indien liquide middelen niet ter directe beschikking staan worden ze verwerkt onder de vorderingen.
Liquide middelen die gedurende langer dan 12 maanden niet ter directe beschikking staan van Stichting ROC West-Brabant worden, indien van toepassing, verwerkt onder de financiële vaste activa.

Voorzieningen
Voorzieningen zijn gevormd voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op de balansdatum bestaan, waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is en waarvan de omvang op betrouwbare wijze is in te schatten. De voorzieningen zijn gewaardeerd tegen de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen per balansdatum af te wikkelen. De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de contante waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen af te wikkelen, tenzij anders vermeld. De contante waardebepaling heeft plaatsgevonden op basis van een discontering tegen 4%. De periodieke toename die samenhangt met de contante waardebepaling is onderdeel van de dotatie aan de voorziening.

Pensioenen
ROC West-Brabant heeft voor haar werknemers een toegezegd-pensioenregeling. Hiervoor in aanmerking komende werknemers hebben op de pensioengerechtigde leeftijd recht op een pensioen dat is gebaseerd op het gemiddeld verdiend loon berekend over de jaren dat de werknemer pensioen heeft opgebouwd bij ROC West-Brabant.

De verplichtingen, welke voortvloeien uit deze rechten van haar personeel, zijn ondergebracht bij het bedrijfstak-pensioenfonds ABP. ROC west-Brabant betaalt hiervoor premies waarvan circa 70 procent door de werkgever wordt betaald en circa 30 procent door de werknemer.

De pensioenrechten worden jaarlijks geïndexeerd, indien en voor zover de dekkingsgraad van het pensioenfonds (het vermogen van het pensioenfonds gedeeld door haar financiële verplichtingen) dit toelaat.
De dekkingsgraad ultimo 2016 ligt ruim boven de kritische grens waarbij pensioenen verlaagd zouden moeten worden. Op 28 februari 2017 is de beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds 93,2% (bron: website www.abp.nl, d.d. 28-3-2017). Omdat de financiële situatie op 31 december 2016 nog steeds onvoldoende is moet ABP begin 2017 een nieuw herstelplan indienen bij de toezichthouder gebaseerd op de financiële positie van ABP eind 2016.

ROC West-Brabant heeft geen verplichting tot het voldoen van aanvullende bedragen in geval van een tekort bij het pensioenfonds, anders dan het effect van hogere toekomstige premies. ROC West-Brabant heeft daarom alleen de verschuldigde premies tot en met het einde van het boekjaar in de jaarrekening verantwoord.

Voorziening wachtgelden
De voorziening wachtgelden is gevormd voor toekomstige wachtgelduitkeringen aan ex-werknemers die ultimo boekjaar aanspraak maken op een wachtgelduitkering, voor zover deze ten laste komen van ROC West-Brabant.

Voorziening jubilea
De voorziening jubilea wordt opgenomen voor de verwachte uitkeringen gedurende het dienstverband. Bij de berekening van de voorziening wordt onder meer rekening gehouden met verwachte salarisstijgingen en de blijfkans.

Voorziening arbeidsongeschiktheid
Voor de op balansdatum bestaande verplichtingen tot doorbetaling van de lonen en salarissen (inclusief werkgevers-lasten) van het per balansdatum naar verwachting voor langere tijd arbeidsongeschikte personeel, is een voorziening gevormd ter grootte van het naar verwachting in de toekomst verschuldigde bedrag.
Aan arbeidsongeschikt personeel betaalde bedragen worden ten laste van deze voorziening gebracht.

Voorziening duurzame inzetbaarheid
Sinds augustus 2014 heeft de werknemer die valt onder de cao-VO, in het kader van het levensfase bewust personeelsbeleid, jaarlijks de beschikking over een basisbudget van 50 uur om die naar eigen inzicht in te zetten voor keuzes die passen binnen de levensfase en de persoonlijke situatie. Naast het basisbudget krijgen werknemers van 57 jaar en ouder het recht op een aanvullend budget van maximaal 120 uur per jaar. Dit is niet gekoppeld aan dienstjaren.

De werknemer die valt onder de cao-BVE heeft, in het kader van het levensfase bewust personeelsbeleid, recht op seniorenverlof als hij 57 jaar of ouder is en direct voorafgaand aan de ingangsdatum van het verlof gedurende ten minste 5 jaren aaneengesloten in dienst is bij een werkgever die valt onder de werkingssfeer van deze cao. Hier is dus sprake van opbouw van recht.
De voorziening duurzame inzetbaarheid is gevormd voor de uren die door de werknemers die vallen onder de cao-VO zijn gespaard, het aanvullend budget waarvan door de werknemers die vallen onder de cao-VO gebruik wordt gemaakt en het recht op seniorenverlof waarvan de werknemers die vallen onder de cao-BVE gebruik maken dan wel, door de opbouw van rechten, gebruik kunnen gaan maken.

Voorziening sociaal beleid
De voorziening sociaal beleid heeft betrekking op kosten in verband met de reorganisatie van activiteiten en wordt gevormd indien voor de groep een feitelijke of juridische verplichting is ontstaan. De hoogte van de voorziening wordt jaarlijks vastgesteld aan de hand van verwachte (ontslag) uitkeringen en reorganisatiekosten. Met mogelijke RVU gevolgen is rekening gehouden.

Voorziening voor latente belastingen
Voor in de toekomst te betalen belastingbedragen uit hoofde van verschillen tussen commerciële en fiscale balans-waarderingen wordt een voorziening getroffen ter grootte van de som van deze verschillen vermenigvuldigd met het geldende belastingtarief. Op deze voorziening worden in mindering gebracht de in de toekomst te verrekenen belastingbedragen uit hoofde van de beschikbare voorwaartse verliescompensatie, voor zover het waarschijnlijk is dat de toekomstige fiscale winsten beschikbaar zullen zijn voor verrekening.

Langlopende schulden
Schulden met een resterende looptijd van meer dan één jaar worden aangeduid als langlopend. De langlopende schulden worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. De reële waarde en geamortiseerde kostprijs zijn gelijk aan de nominale waarde van de schuld.

Het aflossingsbedrag voor het komende jaar is verantwoord onder de kortlopende schulden.

Kortlopende schulden
Dit betreffen schulden met een op balansdatum resterende looptijd van ten hoogte één jaar.
Kortlopende schulden worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. De reële waarde en geamortiseerde kostprijs zijn gelijk aan de nominale waarde van de schuld.

Overlopende passiva
De overlopende passiva betreffen vooruit ontvangen bedragen die aan opvolgende perioden worden toegerekend en nog te betalen bedragen, voor zover ze niet onder de andere kortlopende schulden zijn te plaatsen.

3 Grondslagen voor bepaling van het resultaat

Algemeen
Bij de bepaling van het exploitatieresultaat geldt het volgende beginsel: lasten en baten zijn toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben.

Rijksbijdragen
De ontvangen normatieve rijksbijdrage wordt in het jaar waarop de toekenning betrekking heeft volledig verwerkt als bate in de staat van baten en lasten.

De niet-geoormerkte OCW-subsidies (vrij besteedbare doelsubsidies zonder verrekeningsclausule) worden eveneens volledig verwerkt als bate in de staat van baten en lasten in het (school)jaar waarop de toekenningen betrekking hebben, tenzij het niet-geoormerkte OCW-subsidies met een grote omvang betreft waarvoor een herzien bestedingsplan beschikbaar is. In dat geval wordt de subsidie als bate in de staat van baten en lasten verantwoord naar rato van de voortgang van de activiteiten.

Geoormerkte OCW-subsidies met een vrij besteedbaar overschot (doelsubsidies waarbij het overschot geen verrekeningsclausule heeft) worden ten gunste van de staat van baten en lasten verantwoord naar rato van de voortgang van de gesubsidieerde activiteiten. Het deel van de subsidies waar nog geen activiteiten voor zijn verricht per balansdatum worden verantwoord onder de overlopende passiva.

Geoormerkte OCW-subsidies (doelsubsidies met verrekeningsclausule) worden ten gunste van de staat van baten en lasten verantwoord in het jaar ten laste waarvan de gesubsidieerde lasten komen. Niet bestede middelen worden verantwoord onder de overlopende passiva zolang de bestedingstermijn nog niet is verlopen. Niet bestede middelen worden verantwoord onder de kortlopende schulden zodra de bestedingstermijn is verlopen op balansdatum.

Overige exploitatiesubsidies
Overige exploitatiesubsidies worden ten gunste van de staat van baten en lasten gebracht in het jaar ten laste waarvan de gesubsidieerde lasten komen of opbrengsten zijn gederfd, of waarin het exploitatietekort zich heeft voorgedaan.

Baten werk in opdracht van derden
Verlenen van diensten
De verantwoording van opbrengsten uit het verlenen van diensten geschiedt naar rato van de geleverde prestaties, gebaseerd op de verrichte diensten tot aan de balansdatum in verhouding tot de in totaal te verrichten diensten.

Deelnemersbijdragen
De deelnemersbijdragen, die bij aanvang van het cursusjaar in rekening worden gebracht, worden tijdsevenredig als baten in het betreffende boekjaar verantwoord.

Personeelsbeloningen
Periodiek betaalbare beloningen
Lonen, salarissen en sociale lasten worden op grond van de arbeidsvoorwaarden verwerkt in de staat van baten en lasten voor zover ze verschuldigd zijn aan werknemers.

Afschrijvingen
Immateriële vaste activa en materiële vaste activa worden vanaf het moment van ingebruikname lineair afgeschreven over de verwachte toekomstige gebruiksduur van het actief. Over terreinen wordt niet afgeschreven. Boekwinsten en -verliezen bij verkoop van materiële vaste activa zijn begrepen onder de afschrijvingen evenals afboekingen in verband met een duurzame waardevermindering.

Financiële baten en lasten
Rentebaten en rentelasten
Rentebaten en rentelasten worden tijdsevenredig verwerkt.

Belastingen
Belastingen omvatten de over de verslagperiode verschuldigde en verrekenbare winstbelastingen en latente belastingen. De belastingen worden in de staat van baten en lasten opgenomen, behoudens voor zover deze betrekking hebben op posten die rechtstreeks in het eigen vermogen worden opgenomen, in welk geval de belasting rechtstreeks in het eigen vermogen wordt verwerkt.

De over het boekjaar verschuldigde en verrekenbare belasting is de naar verwachting te betalen belasting over de belastbare winst over het boekjaar, berekend aan de hand van belastingtarieven die zijn vastgesteld op verslagdatum, dan wel waartoe materieel op verslagdatum is besloten en eventuele correcties op de over voorgaande jaren verschuldigde belasting.

Voor latente belastingen wordt een voorziening getroffen voor tijdelijke verschillen tussen de boekwaarde van activa en verplichtingen ten behoeve van de financiële verslaggeving en de fiscale boekwaarden van die posten.

Er wordt uitsluitend een latente belastingvordering opgenomen voor zover het waarschijnlijk is dat er in de toekomst belastbare winsten beschikbaar zullen zijn die voor de realisatie van het tijdelijke verschil kunnen worden aangewend. Latente belastingvorderingen worden op iedere verslagdatum beoordeeld en verlaagd voor zover het niet langer waarschijnlijk is dat het daarmee samenhangende belastingvoordeel zal worden gerealiseerd.

Segmentatie
De segmentatie van de staat van baten en lasten is gebaseerd op de diverse onderwijstypen binnen Stichting ROC West-Brabant. Er worden 3 onderwijstypen onderscheiden. Het AOC, het VO en de BVE.
Het AOC omvat het volledige vanuit het ministerie van EZ bekostigde (groene onderwijs - MBO en VO - binnen Stichting ROC West-Brabant. Het VO omvat alle overige V(MB)O scholen binnen Stichting ROC West-Brabant.
De BVE omvat alle MBO scholen binnen Stichting ROC West-Brabant met uitzondering van de MBO school voor groen onderwijs. Ook de activiteiten van de diverse BV's worden meegenomen binnen de sector BVE.

Grondslagen voor de opstelling van het geconsolideerde kasstroomoverzicht
Het kasstroomoverzicht wordt opgesteld volgens de indirecte methode.

Winstbelastingen, ontvangen interest en betaalde interest worden opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten.

De verkrijgingsprijs van verworven groepsmaatschappijen wordt opgenomen onder de kasstroom uit investeringsactiviteiten, voor zover betaling in geldmiddelen heeft plaatsgevonden. Hierbij worden geldmiddelen aanwezig in deze groepsmaatschappijen afgetrokken van de aankoopprijs.

Transacties waarbij geen ruil van geldmiddelen plaatsvindt worden niet in het kasstroomoverzicht opgenomen.

TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE BALANS

4 Immateriële vaste activa

De mutaties in de immateriële vaste activa worden als volgt weergegeven:

	Goodwill
Stand per 1 januari 2016	
Verkrijgingsprijs	246
Cumulatieve afschrijvingen	-190
Boekwaarden	56
Mutaties	
Afschrijvingen	-18
Saldo	-18
Stand per 31 december 2016	
Verkrijgingsprijs	246
Cumulatieve afschrijvingen	-208
Boekwaarden	38

5 Materiële vaste activa

De mutaties in de materiële vaste activa worden als volgt weergegeven:

	Gebouwen en terreinen	In uitvoering	Inventaris en apparatuur	Overig	Investeringssubsidies	Totaal
Stand per 1 januari 2016						
Verkrijgingsprijs	266.940	599	53.140	1.459	-7.212	314.926
Cumulatieve afschrijvingen	-115.247	0	-30.589	-715	4.227	-142.324
Boekwaarden	151.693	599	22.551	744	-2.985	172.602
Mutaties						
Investeringen	2.828	1.710	4.245	98	0	8.881
Desinvesteringen	0	0	-151	-93	0	-244
Afschrijvingen	-7.037	0	-6.122	-117	278	-12.998
Saldo	-4.209	1.710	-2.028	-112	278	-4.361
Stand per 31 december 2016						
Verkrijgingsprijs	264.002	2.309	54.574	1.375	-7.008	315.252
Cumulatieve afschrijvingen	-116.518	0	-34.051	-743	4.301	-147.011
Boekwaarden	147.484	2.309	20.523	632	-2.707	168.241

De investeringen in gebouwen en terreinen betreffen de volgende nieuwbouwprojecten en verbouwingen:

Biesdonkweg 33, Breda	1.710
Nieuwbouw	1.710
Buitenlaan 2, Andel	257
Biesdonkweg 31, Breda	162
Ganzerik 3, Breda	192
Nobellaan 50, Bergen op Zoom	239
Terheijdenseweg 348, Breda	188
Terheijdenseweg 350, Breda	453
Tuinzigtlaan 10, Breda	227
Overige < € 150.000	1.110
Verbouwingen	2.828
	4.538

De stand ultimo 2016 inzake gebouwen in uitvoering betreft aanloopkosten voor de nieuwbouw aan de Biesdonkweg 33, te Breda.

De investeringen in inventaris en apparatuur zijn als volgt opgebouwd:

Meubilair	490
Hard- en software	2.458
Overig inventaris	1.297
	4.245

Bijzondere waardevermindering
In 2016 heeft geen bijzondere waardevermindering plaatsgevonden.

6 Financiële vaste activa

Het verloop van de financiële vaste activa kan als volgt worden gespecificeerd:

	Leningen u/g
Stand per 1 januari 2016	72
Aflossingen	-15
Stand per 31 december 2016	57

Leningen u/g
In 2012 is een lening verstrekt aan de English Education Group. Deze BV zet met ingang van 1 januari 2013 de activiteiten voort van Anglia. Tot 31 december 2012 een entiteit binnen ROC West-Brabant. Afspraken omtrent rente en aflossing zijn vastgelegd in een leningsovereenkomst. Het rentepercentage over deze lening bedraagt 3%. Aflossingen vinden plaats met ingang van 2014.

7 Voorraden

	31-12-2016	31-12-2015
Gebruiksgoederen	197	326

Een voorziening voor incourantheid wordt niet noodzakelijk geacht.

8 Vorderingen

Deze post is als volgt te specificeren:	31-12-2016	31-12-2015
Debiteuren	4.287	4.600
Deelnemers/cursisten	1.809	2.025
Overige overheden	2.201	3.033
Belastingvorderingen	74	0
Overige vorderingen	44	43
Overlopende activa	2.819	3.226
Voorziening wegens oninbaarheid	-3.448	-3.464
Totaal vorderingen	7.786	9.463

Alle vorderingen hebben een resterende looptijd korter dan een jaar.

Overige overheden	31-12-2016	31-12-2015
Gemeenten	1.880	3.014
Overig	321	19
Totaal overige overheden	2.201	3.033

De vordering op gemeenten is als volgt te specificeren:	31-12-2016	31-12-2015
Verkoop pand Gemeente Tholen	1.867	2.800
Ov.gemeentelijke subsidies boekjaar	10	68
	1.877	2.868
Nog te ontvangen m.b.t. voorgaande jaren	3	146
	1.880	3.014

De verdeling over de gemeenten is als volgt:	31-12-2016	31-12-2015
Bergen op Zoom	0	39
Breda	7	17
Drimmelen	4	2
Halderberge	0	23
Moerdijk	1	39
Oosterhout	0	17
Roosendaal	0	3
Rucphen	0	10
Woensdrecht	0	18
Zundert	0	43
Tholen	1.868	2.800
Overige gemeenten	0	3
	1.880	3.014

De vordering op overige overheden betreft een vordering op het Ministerie van Sociale Zaken (ESF).

Belastingvorderingen	31-12-2016	31-12-2015
Vennootschapsbelasting	74	0
Totaal overige vorderingen	74	0

Dit betreft voornamelijk de actieve belastinglatentie van IT Workz B.V.

Overige vorderingen	31-12-2016	31-12-2015
Borgsommen	37	25
Vorderingen op personeel	7	18
Totaal overige vorderingen	44	43

Overlopende activa	31-12-2016	31-12-2015
Automatiseringskosten	1.005	757
Huisvesting	534	653
Leerlingkosten	348	551
Samenwerking VO-BVE	292	241
Personeelskosten	268	542
Lopende projecten	156	189
Rente-opbrengsten	34	94
Beheer-en administratie	44	97
Overige	138	102
Totaal overlopende activa	2.819	3.226

Voorziening wegens oninbaarheid	31-12-2016	31-12-2015
Stand per 1 januari	-3.464	-3.426
af: onttrekking	98	56
bij: dotatie	-82	-94
Stand per 31 december	-3.448	-3.464

Het saldo op 31 december bevat, evenals het saldo op 1 januari een aantal vorderingen op failliete partijen. Na het definitief afwikkelen van een faillissement worden de vordering en de voorziening pas afgeboekt.

9 Liquide middelen

	31-12-2016	31-12-2015
Kasmiddelen	73	52
Tegoeden op bankrekeningen	48.699	43.152
Totaal liquide middelen	48.772	43.204

De gelden staan volledig ter vrije beschikking.

10 Groepsvermogen

Het groepsvermogen wordt in de toelichting bij de (enkelvoudige) balans nader onderbouwd onder referentie 38.

11 Voorzieningen

	31-12-2016		31-12-2015	
Personeelsvoorzieningen				
Wachtgelden	3.460		3.500	
Jubilea	1.319		1.226	
Arbeidsongeschiktheid	1.248		822	
Duurzame inzetbaarheid	2.910		357	
Sociaal beleid	5.724		5.266	
		14.661		11.171
Overige voorzieningen				
Sloopkosten	289		289	
		289		289
Totaal voorzieningen		14.950		11.460

Het verloop van de voorzieningen is als volgt:

	Wacht-gelden	Jubilea	Arbeids-ongeschikt-heid	Duurzame Inzetbaar-heid	Sociaal beleid	Overige voorzie-ningen	Totaal
Stand per 1 januari	3.500	1.226	822	357	5.266	289	11.460
Dotaties	1.110	112	426	2.663	1.505	0	5.816
Onttrekkingen	-1.150	-19	0	-3	-587	0	-1.759
Vrijval	0	0	0	-107	-460	0	-567
Stand per 31 december	3.460	1.319	1.248	2.910	5.724	289	14.950
Kortlopend deel < 1 jaar	1.012	100	913	234	4.267	0	6.526
Langlopend deel > 1 jaar	2.448	1.219	335	2.676	1.457	289	8.424

Voorziening wachtgelden

De voorziening is opgenomen voor de verwachte wachtgelduitkeringen van lopende wachtgeldaanspraken.

Voorziening jubilea

De voorziening jubilea is opgenomen voor verwachte uitkeringen gedurende het dienstverband van de werknemers. De voorziening wordt op persoonsniveau berekend en er wordt per categorie van aantal dienstjaren rekening gehouden met een blijfkans.

Voorziening arbeidsongeschiktheid

De voorziening arbeidsongeschiktheid is opgenomen voor de verwachte verplichting die op balansdatum bestaat tot het in de toekomst doorbetalen van beloningen aan personeelsleden die op balansdatum naar verwachting blijvend geheel of gedeeltelijk niet in staat zijn werkzaamheden te verrichten door ziekte of arbeidsongeschiktheid.

Voorziening duurzame inzetbaarheid

De voorziening duurzame inzetbaarheid is opgenomen voor de uren die gespaard zijn door werknemers die vallen onder de cao-VO en gebruik maken van de mogelijkheid om 50 klokuren te sparen danwel gebruik maken van het aanvullende verlofbudget in het kader van het levensfasebewust personeelsbeleid.
Daarnaast is de voorziening duurzame inzetbaarheid opgenomen voor het recht op seniorenverlof waarvan de werknemers die vallen onder de cao-BVE gebruik maken of, door de opbouw van rechten, gebruik kunnen gaan maken. Ultimo 2015 was voor dit recht op seniorenverlof nog geen voorziening opgenomen. Slechts een beperkt aantal werknemers maakten toen daadwerkelijk gebruik van het recht op seniorenverlof. Tevens was toen nog geen betrouwbare schatting te maken van werknemers die naar verwachting gebruik zouden gaan maken van dit recht.
De dotatie in 2016 hangt grotendeels samen met het vormen van dit deel van de voorziening.

Voorziening sociaal beleid

De dotatie vloeit met name voort uit het verlengen van einddata van bestaande afspraken en uit afspraken met medewerkers van met name de ondersteunende diensten die hen stimuleren om vrijwillig te vertrekken. Dit vooral naar aanleiding van de reorganisatie van de dienst Marketing en Communicatie die met ingang van 1 januari 2017 is ingegaan. De onttrekkingen betreffen de betalingen die in 2016 hebben plaatsgevonden aan medewerkers die in het kader van eerdere reorganisaties van bedrijfsonderdelen zijn vertrokken.

Voorziening sloopkosten

De voorziening voor sloopkosten vloeit voort uit de besluiten ten aanzien van de nieuwbouw van het Vitalis College. De huidige locatie zal deels worden verlaten. Het deel dat wordt verlaten zal na verlaten worden gesloopt.

Voorziening latente belastingen
Latente belastingvorderingen en -verplichtingen worden opgenomen voor tijdelijke verschillen tussen de waarde van de activa en passiva volgens fiscale voorschriften enerzijds en de boekwaarden die in deze jaarrekening gevolgd worden anderzijds. De berekening geschiedt tegen de belastingtarieven die op het einde van het verslagjaar gelden, of tegen de tarieven die in de komende jaren gelden, voor zover deze al bij wet zijn vastgesteld.

12 Langlopende schulden

Kredietinstellingen		Stand per 1-1-2016	Aflos-singen 2017	Stand per 31-12-2016	looptijd > 1 jaar	looptijd > 5 jaar	Rentevoet (%)	Effectieve rente (%)
Deutsche Bank		1.594	-103	1.491	411	1.080	6,23	6,38
ING		34.375	-2.500	31.875	10.000	21.875	variabel	-
Rabobank	*	1.328	-74	1.254	299	955	variabel	-
Rabobank	*	1.609	-107	1.502	427	1.075	3,40	3,45
Rabobank	*	2.808	-250	2.558	998	1.560	5,72	5,87
Rabobank		7.667	-667	7.000	2.667	4.333	variabel	-
Totaal langlopende schulden		49.381	-3.701	45.680	14.802	30.878		

Aflossingsverplichtingen binnen 12 maanden na afloop van het boekjaar zijn opgenomen onder de kortlopende schulden.

Kredietinstellingen (vervolg)		Rentevast tot en met	Einddatum lening	Aflossing per	Huidige opslag (%)	Herzieningsmogelijkheid opslag
Deutsche Bank		01-09-23	01-05-32	kwartaal	-	-
ING		-	01-07-30	kwartaal	0,55	einde rentevaste periode
Rabobank	*	-	01-10-34	maand	0,75	altijd
Rabobank	*	01-02-17	01-02-32	maand	-	-
Rabobank	*	01-04-28	01-04-28	maand	-	-
Rabobank		-	01-01-33	jaarlijks	1,50	altijd

Deutsche Bank

Als zekerheid voor de door Deutsche Bank verstrekte kredietfaciliteiten is verstrekt:
- hypothecaire inschrijving ad € 4.537.800 op onroerend goed te Breda (Markendaalseweg).

ING

Als zekerheid voor de door de ING verstrekte kredietfaciliteiten is verstrekt:
- hypothecaire inschrijving ad € 81.500.000 op onroerend goed van Stichting ROC West-Brabant.
De kredietfaciliteit bestaat uit een geldlening en een rekening courant krediet van € 10.000.000. Op de lening is een renteswap afgesloten. Deze renteswap heeft een looptijd tot en met juni 2025. De renteswap zet de variabele rente op de lening (gebaseerd op 3 maands-Euribor) om in een vaste rente van 5,10%. De marktwaarde van de renteswap bedraagt ultimo boekjaar - € 9.196.664. Er zit geen margin-call op deze renteswap hetgeen betekent dat Stichting ROC West-Brabant geen bijstortverplichting heeft.

Op basis van individuele documentatie is vastgesteld dat de hedge effectief is.

Rabobank

Als zekerheid voor de door de Rabobank verstrekte geldleningen en kredietfaciliteiten is verstrekt:
- hypothecaire inschrijving ad € 25.000.000 op het onroerend goed te Etten-Leur
- borgtocht ad € 5.745.000 door St. Waarborgfonds BVE op de leningen aangeduid met een *
- verpanding huurpenningen en afstanddoening huurrechten
- negative pledge/ pari-passu verklaring en cross-default.

De variabele rente van de lening ultimo 2016 € 1,3 miljoen groot, is opgebouwd op basis van het 1-maands Euribor met een opslag van 0,75%-punt. De variabele rente van de lening ultimo 2016 € 7,7 miljoen groot, is opgebouwd op basis van het 12-maands Euribor met een opslag van 1,5%-punt.

13 Kortlopende schulden

Deze post is als volgt te specificeren:	31-12-2016	31-12-2015
Kredietinstellingen	3.701	3.708
Crediteuren	6.467	6.850
Ministerie	181	105
Belastingen en premies soc. verz.	7.644	7.518
Schulden terzake van pensioenen	1.640	1.607
Overige kortlopende schulden	173	144
Overlopende passiva	20.100	22.280
Totaal kortlopende schulden	39.906	42.212

De kortlopende schulden hebben allen een resterende looptijd van korter dan een jaar.

Ministerie

Dit betreft aan het Ministerie van OCW terug te betalen VSV programmagelden zoals opgenomen in de verantwoording subsidies OCW met verrrekeningsclausule, onderdeel aflopend per ultimo 2016 en terug te betalen subsidie zij-instroom.

	Jaar en kenmerk	in EUR
VSV programmagelden	2013-22679	117.949
VSV programmagelden	2016-30855	40.597
Zij - instroom	2015-50032	22.000
Totaal ministerie		180.546

Belastingen en premies sociale verzekeringen	31-12-2016	31-12-2015
Loonheffing (incl. sociale premies)	7.311	7.204
Omzetbelasting	333	302
Vennootschapsbelasting	0	12
Totaal belastingen en premies	7.644	7.518

De belastingen ultimo boekjaar betreffen met name afdrachten over de maand december en de 13e maand.

Schulden terzake van pensioenen	31-12-2016	31-12-2015
Premie ouderdoms-/nabestaandenpensioen	1.300	1.339
Premie FPU	206	223
Premie invaliditeits/arbeidsongeschiktheidspensioen	44	43
Partner plus	0	2
Naheffing	90	0
Totaal schulden terzake pensioenen	1.640	1.607

De schulden ultimo boekjaar betreffen de afdrachten over de maand december en de 13e maand alsmede een naheffing omdat de pensioengrondslag 2016 te laag is vastgesteld.

Overige kortlopende schulden	31-12-2016	31-12-2015
Borgsommen	123	92
Personeelsvereniging	28	23
Schulden aan personeel	16	13
Ouderraad/ leerlingraad	2	2
Overigen	4	14
Totaal overige kortlopende schulden	173	144

De schulden aan personeel betreffen nabetalingen van netto lonen over 2016.

Overlopende passiva	31-12-2016	31-12-2015
Vooruitontvangen wettelijk cursusgeld	117	54
Geoormerkte subsidies OCW - zonder verrekening	334	488
Geoormerkte subsidies EZ - zonder verrekening	950	1.422
Geoormerkte subsidies OCW - met verrekening	2.809	2.713
Geoormerkte subsidies EZ - met verrekening	12	0
Niet-geoormerkte subsidies OCW	2.639	3.804
Niet-geoormerkte subsidies EZ	287	776
Lopende projecten	1.120	1.569
Vakantiegeld en -dagen	5.503	5.212
Bijdragen deelnemers restant schooljaar	858	1.026
Rente langlopende leningen	478	519
Energie	229	311
Eindejaarsuitkering	223	191
Bindingstoelage	337	338
Huisvesting	82	475
Ouderbijdragen	546	490
Accountants- en advieskosten	185	174
Detachering/uitzendkrachten	385	374
Bijdragen bedrijven	164	94
Prestatieverplichting	470	820
Nieuwbouw nota's	692	81
Overige personeelskosten	563	198
Leerlingkosten	254	389
Kopieerkosten	22	602
Automatisering	353	46
Maatwerk	345	0
Overige	143	114
Totaal overlopende passiva	20.100	22.280

De niet-geoormerkte subsidies OCW waren ultimo 2015 incidenteel hoog door een overloop van kwaliteitsgelden welke pas in de loop van 2015 werden ontvangen.
De prestatieverplichting vloeit voort uit een vaststellingsovereenkomst tussen ROC West-Brabant en het Ministerie van OCW gesloten op 9 oktober 2014. De prestatie wordt geleverd vanaf het schooljaar 2014/2015. Vanaf 2016 valt de schuld naar rato van de geleverde prestatie vrij.

Het verloop van de post vooruitontvangen wettelijk cursusgeld luidt als volgt:

Jaar	Te innen cursusgeld	Inhouding cursusgeld	Saldo 31-12-2015	Te innen cursusgeld 2016	Inhouding cursusgeld 2016	Verlies tlv exploitatie 2016	Vrijval tgv exploitatie 2016	Saldo 31-12-2016
2014	2.665	-2.623	42	0	-1	0	-41	0
2015	2.591	-2.579	12	0	0	0	0	12
2016				1.827	-2.016	294	0	105
Totaal	5.256	-5.202	54	1.827	-2.017	294	-41	117

Het te innen cursusgeld betreft het cursusgeld dat verschuldigd is door deelnemers die gedurende het kalenderjaar

gestart zijn aan een opleiding. De inhouding cursusgeld betreft de inhouding inzake wettelijk cursusgeld vanuit CFI. Deze inhouding is gebaseerd op de deelnemers per 1 oktober in het jaar t-2. Een eventueel overschot wordt niet meteen ten gunste van het resultaat gebracht, omdat deze gelden alsnog (grotendeels) in het jaar t+2 afgedragen zullen moeten worden. De post bevat dan ook maximaal twee jaarlagen. Een eventueel tekort (verlies) wordt wel meteen ten laste van het resultaat gebracht.

Verantwoording subsidies OCW en EZ

G1 Subsidies OCW zonder verrekeningsclausule

Omschrijving	Jaar en kenmerk	Bedrag toewijzing	Ontvangen t/m 2016	Prestatie afgerond
Zij-instroom	2014 - 46877	240	240	ja
Zij-instroom	2015 - 50032	320	320	nee
Zij-instroom	2016 - 53197	340	340	nee
Zij-instroom	2016 - 53223	40	40	nee
Lerarenbeurs	2014 - 46565	165	165	ja
Lerarenbeurs	2015 - 50045	96	96	ja
Lerarenbeurs	2015 - 52249	17	17	ja
Lerarenbeurs	2015 - 52425	93	93	ja
Lerarenbeurs	2015 - 52530	35	35	ja
Lerarenbeurs	2016 - 53129	124	124	nee
Lerarenbeurs	2016 - 55254	15	15	nee
Lerarenbeurs	2016 - 55423	60	60	nee
Lerarenbeurs	2016 - 55528	22	22	nee
Totaal		1.567	1.567	

Subsidies EZ zonder verrekeningsclausule

Omschrijving	Jaar en kenmerk	Bedrag toewijzing	Ontvangen t/m 2016	Prestatie afgerond
Lerarenbeurs	2015 - 50210	22	22	ja
Lerarenbeurs	2015 - 52490	26	26	ja
Lerarenbeurs	2016 - 52991	25	25	nee
Lerarenbeurs	2016 - 53249	27	27	nee
Praktijkleren	2014 - 2299	505	505	ja
MIP gelden	2014 - 2299	290	290	nee
Praktijkleren	2015 - 2689	480	480	nee
MIP gelden	2015 - 2689	437	437	nee
Totaal		1.812	1.812	

G2 Subsidies OCW met verrekeningsclausule

G2A *Aflopend per ultimo verslagjaar*

Omschrijving	Jaar en kenmerk	Bedrag toewijzing	Ontvangen t/m 2016	Totale kosten	Te verrekenen
Schoolmaatschappelijk werk	2015 - 28962	602	602	-602	0
VSV regiomiddelen	2013 - 22679	3.177	3.177	-3.059	118
VSV regiomiddelen	2015 - 30820	700	700	-700	0
VSV regiomiddelen	2016 - 30855	1.000	1.000	-959	41
Totaal		5.479	5.479	-5.320	159

De te verrekenen (terug te betalen) subsidies zijn opgenomen onder de schulden aan het ministerie.

G2B *Doorlopend tot in een volgend verslagjaar*

Omschrijving	Jaar en kenmerk	Bedrag toewijzing	Saldo 01-01-2016	Ontvangen 2016	Lasten 2016	Totale kosten	Saldo 31-12-2016
Investeringsfonds Zorgboulevard	2014 - 27697	1.125	322	225	-204	-388	343
Investeringsfonds	2015 - 29206	1.957	671	391	-247	-261	815
Investeringsfonds	2016 - 22743	499	0	125	0	0	125
Investeringsfonds	2016 - 22893	783	0	196	0	0	196
Regionale aanpak VSV	2016 - 31769	710	0	710	0	0	710
Schoolmaatschappelijk werk	2016 - 31028	494	0	494	0	0	494
Voorziening leermiddelen	2016 - 32070	149	0	149	-23	-23	126
Totaal		5.717	993	2.290	-474	-672	2.809

G2 Subsidies EZ met verrekeningsclausule

G2B *Doorlopend tot in een volgend verslagjaar*

Omschrijving	Jaar en kenmerk	Bedrag toewijzing	Saldo 01-01-2016	Ontvangen 2016	Lasten 2016	Totale kosten	Saldo 31-12-2016
Schoolmaatschappelijk werk	2016 - 2927	32	0	32	-32	-32	0
Voorziening leermiddelen	2016 - 32017	12	0	12	0	0	12
Totaal		44	0	44	-32	-32	12

G3 Subsidies EZ niet geoormerkt

	Jaar en kenmerk	Bedrag toewijzing	Saldo 01-01-2016	Ontvangen 2016	Lasten 2016	Totale kosten	Saldo 31-12-2016
Kwaliteitsgelden	2015 - 20109	486	486	0	-486	-486	0
Kwaliteitsgelden - excellentie	2015 - 29424	61	61	0	-61	-61	0
Kwaliteitsgelden	2016 - 31150	350	0	350	-350	-350	0
Kwaliteitsgelden - excellentie	2016 - 31220	56	0	56	0	0	56
Prestatiebox	2016 - 2945	254	0	254	-254	-254	0
Resultaatafhankelijk budget	2016 - 3030	174	0	174	-174	-174	0
VSV vast 2015 MBO	2014 - 2574	20	19	0	-19	-20	0
VSV vast 2015 VO	2014 - 27052	35	35	0	-35	-35	0
VSV variabel 2015 MBO	2015 - 2891	125	125	0	-32	-32	93
VSV variabel 2016 MBO	2016 - 3042	100	0	100	0	0	100
VSV vast 2016 MBO	2015 - 2874	20	20	0	-20	-20	0
VSV vast 2016 VO	2015 - 29626	20	20	0	-4	-4	16
VSV vast 2017 VO	2016 - 129202	12	0	12	0	0	12
VSV variabel 2015 VO	2015 - 30298	10	10	0	-10	-10	0
VSV variabel 2016 VO	2016 - 31829	10	0	10	0	0	10
Wachtgeld	2016 - 2857	599	0	599	-599	-599	0
Totaal niet-geoormerkte subsidies		2.332	776	1.555	-2.044	-2.045	287
Naar andere scholen					18		
Naar exploitatie					-2.026		

Het saldo per 31-12-2016 zal in 2017 besteed worden.

14 Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen

Stichting Waarborgfonds BVE

Door de OKF-operatie zijn de gebouwen economisch eigendom geworden van ROC West-Brabant. Voorwaarde voor de overdracht is dat alle ROC's zich aansluiten bij de Stichting Waarborgfonds MBO. Als deelnemer van het Waarborgfonds heeft ROC West-Brabant de verplichting in geval van toekomstige calamiteiten met betrekking tot gebouwen van aangesloten deelnemers een bijdrage te voldoen aan deze Stichting indien het kapitaal van genoemde Stichting onder het stichtingsvermogen van € 10 miljoen komt. De bijdrage voor ROC West-Brabant bedraagt maximaal 2% van de aan de aan de instelling rechtstreeks verstrekte Rijksbijdrage. Het mogelijk maximale risico bij calamiteiten bedraagt, op basis van de cijfers 2016, een bedrag van € 2,3 miljoen.

Meerjarige financiële verplichtingen

Het totaal van de verplichtingen met een looptijd langer dan 1 jaar bedraagt berekend over de totale looptijd, naar verwachting circa € 25,5 miljoen. Dit is als volgt opgebouwd.

	Totale omvang	looptijd > 1 jaar	looptijd > 5 jaar
Schoonmaakbedrijven	15.400	13.180	4.390
Onderhoud	560	310	0
Schoolboeken	3.600	2.420	0
Verzekeringen	1.210	910	0
Kopieerkosten	2.450	1.630	0
Kantoorartikelen	240	120	0
Arbodienst	1.270	1.090	360
Gebruiksrechten	1.490	960	0
Totaal meerjarige financiële verplichtingen	26.220	20.620	4.750

Huurverplichtingen

Het totaal van de huurverplichtingen inzake onroerend goed met een looptijd langer dan 1 jaar bedraagt, berekend over de totale looptijd, circa € 7,7 miljoen. Circa € 6,4 miljoen heeft een looptijd > 1 jaar en circa € 2,2 miljoen heeft een looptijd > 5 jaar.

Fiscale eenheden

Voor de omzetbelasting is sprake van een fiscale eenheid tussen ROC West-Brabant en haar deelnemingen IT Workz B.V., Novalis Personeels B.V., ROC ICT Services B.V., Aviation Training Group B.V., Aircraft Maintenance & Training School B.V. en Briljant Breda B.V.. Alle entiteiten betrokken in de fiscale eenheid zijn hoofdelijk aansprakelijk voor schulden aan de belastingdienst inzake de omzetbelasting.

Voor de vennootschapsbelasting is sprake van een fiscale eenheid tussen Aviation Training group B.V. en haar deelneming Aircraft Maintenance & Training School B.V. Alle entiteiten betrokken in de fiscale eenheid zijn hoofdelijk aansprakelijk voor schulden aan de belastingdienst inzake de vennootschapsbelasting.

Wet vermindering afdracht (WVA)

In maart 2012 is een convenant ondertekend tussen het Ministerie van OCW en het directoraat-generaal Belastingdienst van het Ministerie van financiën. Dit convenant is op 19 december 2013 verlengd. Het convenant stelt de Belastingdienst in staat om gemakkelijker in bezit te komen van inspectierapporten van de Onderwijsinspectie. Op basis van dergelijke inspectierapporten kan de Belastingdienst gemakkelijker een oordeel vormen over de vraag of door leerwerkbedrijven de WVA correct is toegepast. Middels de WVA ontvangt een werkgever een compensatie voor gemiste arbeidstijd wanneer werknemers een (BBL) opleiding volgen. Er is een verschil in benadering bij beide organisaties bij de constatering van omissies.

Wanneer de Onderwijsinspectie tekortkomingen in onderwijskwaliteit of kwaliteitsborging constateert, wordt er een hersteltermijn gehanteerd. De Belastingdienst daarentegen kan een organisatie bij het constateren van een afwijking van de belastingwetten, een naheffingsaanslag opleggen voor de afgelopen vijf jaar. Dat leidt dus in de praktijk tot situaties die lastig te hanteren zijn.

Door organisaties die met ROC West-Brabant een praktijkleerovereenkomst zijn aangegaan werd veelvuldig een beroep gedaan op de WVA. Bij een aantal van deze bedrijven/organisaties heeft de Belastingdienst een controle uitgevoerd op de juiste toepassing van de WVA wetgeving. Het negatieve oordeel van de Onderwijsinspectie met betrekking tot de maatwerktrajecten uitgevoerd door P3transfer, is hierbij niet onopgemerkt gebleven. Het is niet

ondenkbaar dat ROC West-Brabant hierdoor ook in de toekomst nog met verplichtingen ten opzichte van deze klanten zal worden geconfronteerd. Het is onzeker wat de aard en omvang zal zijn van deze verplichtingen. Ze kunnen van materiële betekenis zijn voor het beeld dat de jaarrekening geeft van de vermogenspositie van ROC West-Brabant. Er is per 31 december 2016 geen voorziening gevormd omdat de omvang van een dergelijke voorziening niet betrouwbaar kan worden bepaald.

ROC West-Brabant staat leerwerkbedrijven die een verschil van inzicht hebben met de Belastingdienst over de toepassing van de WVA daar waar mogelijk en gewenst bij.

Financiële instrumenten

Renterisico
Het renterisicobeleid heeft tot doel de renterisico's die voortkomen uit de financiering van ROC West-Brabant te beperken en daarmee tevens de netto-rentelasten te optimaliseren. Dit beleid heeft geleid tot het aangaan van een renteswap bij het afsluiten van een financiering waarvan de ingangsdatum in de toekomst was gelegen, waardoor dit slechts mogelijk was tegen een variabele rente. Op moment van afsluiten van de financiering was de vaste rente die ontstond door het afsluiten van de renteswap historisch gezien relatief laag.

Liquiditeitsrisico
Voor het afdekken van het renterisico op de langlopende schuld aan de ING bank met een boekwaarde van € 34,3 miljoen (incl. het kortlopende deel) heeft ROC West-Brabant per 31 december 2016 een renteswap lopen van € 34,3 miljoen met een negatieve reële waarde van € 9,2 miljoen. Met deze renteswap wordt het risico van een variabele rente (gebaseerd op 3-maands Euribor plus een opslag van 0,55%) afgedekt door een overeengekomen vast rentepercentage van 5,10% voor de gehele looptijd. Voor de verwerking van de renteswap past ROC West-Brabant kostprijshedge-accounting toe. De kostprijs van de renteswap bedraagt nihil.

Indien de reële waarde van de renteswap behorende bij de langlopende schuld aan de ING bank negatief is, heeft ROC West-Brabant geen verplichting om een onderpand te storten.

Bij tussentijdse beëindiging van de renteswap wordt onderling afgerekend op basis van de reële waarde op het moment van beëindiging.

De reële waarde van deze lening is gelijk aan de boekwaarde.

TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE STAAT VAN BATEN EN LASTEN

15 Rijksbijdragen

	2016	Begroting 2016	2015
Rijksbijdragen OCW	176.964	169.990	168.502
Rijksbijdragen EZ	22.389	22.127	28.928
Totaal rijksbijdragen	199.353	192.117	197.430

Rijksbijdragen OCW		2016		Begroting 2016		2015
Rijksbijdrage sector BVE	103.519		100.448		110.740	
Rijksbijdrage sector VO	48.279		46.836		40.780	
Totaal rijksbijdrage		151.798		147.284		151.520
Geoormerkte OCW subsidies	3.203		2.193		2.211	
Niet-geoormerkte OCW subsidies	20.563		19.309		13.396	
Totaal overige subsidies		23.766		21.502		15.607
Rijksbijdragen SWV		1.400		1.204		1.375
Totaal rijksbijdragen OCW		176.964		169.990		168.502

Rijksbijdragen EZ		2016		Begroting 2016		2015
Rijksbijdrage sector BVE	7.963		7.723		8.764	
Rijksbijdrage sector VO	11.844		11.507		17.922	
Totaal rijksbijdrage		19.807		19.230		26.686
Geoormerkte EZ subsidies	556		724		788	
Niet-geoormerkte EZ subsidies	2.026		2.173		1.454	
Totaal overige subsidies		2.582		2.897		2.242
Totaal rijksbijdragen EZ		22.389		22.127		28.928

De begroting 2016 van de rijksbijdrage voor de onderscheiden sectoren is gebaseerd op het reguliere macrobudget voor 2016. Met name door een een aanpassing van de bekostiging ter compensatie van de stijging van de loonkosten als gevolg van de cao-afspraken is de rijksbijdrage hoger dan begroot. Leerlingen van een tweetal VO scholen die zowel groen onderwijs als niet-groen onderwijs aanbieden worden met ingang van het schooljaar 2015/2016 geheel vanuit OCW bekostigd. Dit heeft geleid tot een verschuiving van de bekostiging tussen OCW en EZ en verklaart de afwijking van de post rijksbijdrage sector VO met de vergelijkende cijfers uit 2015.

De stijging van de post niet geoormerkte subsidies OCW ten opzichte van 2015 komt voornamelijk door het

resultaatafhankelijke budget (studiewaarde) en doordat de kwaliteitsgelden 2015 én 2016 in met name 2016 zijn ingezet.

De aansluiting tussen de in de exploitatierekening 2016 opgenomen post rijksbijdrage per sector en de bedragen volgens CFI brieven luidt als volgt:

OCW		BVE	VO
Rijksbijdrage 2016 MBO	25 LX	99.113	998
Overgangsbekostiging 2016 MBO	25 LX	2.379	
Vavo overgangsbekostiging 2016	25 LX	2.115	
Personele vergoeding VO 2016	25 LX		11.852
Exploitatie vergoeding VO 2016	25 LX		1.462
Vermindering uitkeringen 2016	25 LX		-159
Personele vergoeding VO 2016	02 HI		7.491
Exploitatie vergoeding VO 2016	02 HI		1.205
Vermindering uitkeringen 2016	02 HI		-107
Personele vergoeding VO 2016	15 NY		3.347
Exploitatie vergoeding VO 2016	15 NY		492
Vermindering uitkeringen 2016	15 NY		-47
Personele vergoeding VO 2016	19 XV		13.975
Exploitatie vergoeding VO 2016	19 XV		2.084
Vermindering uitkeringen 2016	19 XV		-195
Personele vergoeding VO 2016	03 AM		5.250
Exploitatie vergoeding VO 2016	03 AM		706
Vermindering uitkeringen 2016	03 AM		-75
Volgens Gefis		103.607	48.279
Vrijval prestatieverplichting		257	0
Maatwerkbekostiging		-345	0
		103.519	48.279

EZ		BVE	VO
Rijksbijdrage 2016 MBO/ VMBO	21 CY	7.769	11.844
Overgangsbekostiging 2016 MBO	21 CY	101	
Volgens Gefis		7.870	11.844
Vrijval prestatieverplichting		93	0
		7.963	11.844

16 Overige overheidsbijdragen

		2016	Begroting 2016		2015
Gemeentelijke bijdragen en subsidies					
Bijdrage educatie	1.490		1.385		1.535	
Overige gemeentelijke bijdragen	1.437		1.070		1.156	
Totaal gemeentelijke bijdragen en subsidies		2.927		2.455		2.691
Overige overheidsbijdragen					
Bijdragen Provincies	0		0		0	
Bijdragen overige Ministeries	621		153		-397	
Totaal overige overheidsbijdragen		621		153		-397
Totaal overige overheidsbijdragen		3.548		2.608		2.294

Gemeentelijke bijdragen betreft met de gemeenten afgesloten contracten inzake educatiegelden en overige gemeentelijke subsidies.

De 'bijdragen overige Ministeries' is hoger dan begroot door een toekenning van ESF gelden. De 'bijdragen overige Ministeries' was in 2015 negatief door een terugvordering van ESF-gelden vanuit het Ministerie van SZW.

17 Cursus-, les en examengelden

	2016	Begroting 2016	2015
Cursusgelden sector BVE	-145	21	-370
Lesgelden sector VO	138	126	130
Examengelden	358	474	373
Totaal cursus-, les en examengelden	351	621	133

De cursusgelden sector BVE betreffen de cursusgelden die geïnd worden bij educatie alsmede het saldo van de vrijval van vooruitontvangen wettelijk cursusgeld (uiterlijk na 2 jaar) en het verlies op wettelijk cursusgeld dat meteen genomen wordt (zie de toelichting bij het verloop van de post vooruitontvangen wettelijk cursusgeld).

18 Baten werk in opdracht van derden

	2016	Begroting 2016	2015
Contractonderwijs	1.161	1.262	1.244
Overige	8.336	8.224	7.585
Totaal baten werk i.o.v. derden	9.497	9.486	8.829

De toename van de post overige ten opzichte van 2015 vloeit met name voort uit een hogere instroom van mensen met een migratieachtergrond. In de begroting was hiermee reeds rekening gehouden.

19 Overige baten

		2016	Begroting 2016		2015	
Verhuur		1.199		1.290		1.310
Detachering personeel		1.384		582		1.249
Sponsoring		0		10		10
Ouderbijdragen		170		165		126
Schoolbijdragen		18		0		13
Bijdragen activiteiten / doorverkoop		3.797		3.822		4.282
Overige baten						
Inkomsten kantine/ simulatiewerkplaats	383		355		390	
Overigen	856		829		1.070	
Totaal overige		1.239		1.184		1.460
Totaal overige baten		7.807		7.053		8.450

De overige baten worden veelal voorzichtig begroot.

20 Personeelslasten

		2016	Begroting 2016		2015	
Brutolonen en salarissen	116.596		112.726		112.604	
Sociale lasten	14.459		13.644		14.020	
Pensioenpremies	13.829		13.870		13.833	
Lonen en salarissen		144.884		140.240		140.457
Mutatie personele voorzieningen	5.249		3.274		3.566	
Kosten afvloeiingsregelingen	591		0		260	
Personeel niet in loondienst	12.143		9.798		9.038	
Overige	4.499		4.106		3.819	
Overige personele lasten		22.482		17.178		16.683
Af: uitkeringen		-955		-190		-658
Totaal personele lasten		166.411		157.228		156.482

De begroting van de lonen en salarissen is gebaseerd op het prijspeil ultimo 2015. In 2016 heeft vanuit cao-afspraken een verhoging van de brutolonen plaatsgevonden van 3% met terugwerkende kracht vanaf 1 januari 2016.
Deze stijging is gecompenseerd door een verhoging van de Rijksbijdrage.
In de begroting was reeds rekening gehouden met een hogere inzet van personeel niet in loondienst. Door een hoger ziekteverzuim en een hogere dan begrote instroom van ISK leerlingen zijn de kosten voor personeel niet in loondienst fors hoger dan begroot. Dit wordt deels gecompenseerd door hogere dan begrote uitkeringen en hogere dan begrote opbrengsten uit detachering van personeel.
Het gemiddelde aantal fte binnen Stichting ROC West-Brabant is in 2016 licht gestegen.

De mutatie personele voorzieningen betreft het saldo van de dotatie aan personele voorzieningen ad € 5.816 en de vrijval ad € 567 (zie referentie 11). De overschrijding ten opzichte van de begroting en 2015 hangt grotendeels samen met de vorming van een voorziening voor duurzame inzetbaarheid.

Wet Normering Topinkomens (WNT)
De WNT is ingegaan op 1 januari 2013. De bezoldingsmaxima voor topfunctionarissen binnen het beroeps-onderwijs en educatie is voor 2016 vastgesteld op € 179.000 (voor 2015 was dat € 178.000). De maximale vergoeding voor toezichthouders is hiervan afgeleid en bedraagt voor de voorzitter 15% en voor de leden 10% van de maximale bezoldiging voor topfunctionarissen.

Vermelding bezoldiging topfunctionarissen en gewezen* topfunctionarissen

		omvang dienstverband in fte	externe inhuurbasis	beloning EUR	voorziening beloning op termijn EUR	uitkering beëindiging dienstverband EUR	Totaal EUR
Raad van Bestuur							
A. Kastelein	voorzitter	1	nee	180.832	15.896	0	196.728
J.M.R.M. Neutelings	lid	1	nee	154.879	15.539	0	170.418
A.A. Kaim-Lamers	lid	1	nee	47.357	5.206	0	52.563
I.D. Dulfer-Kooijman*	lid	1	nee	5.628	0	70.176	75.804
							495.513
Raad van Toezicht							
A. Heikens	voorzitter			26.850	0	0	26.850
W. Kraaijeveld	vice-voorzitter			17.900	0	0	17.900
A.M.L. Verpaalen	lid			17.900	0	0	17.900
C. Daleboudt	lid			29.700	0	0	29.700
H.C.W. Beijerinck	lid			17.900	0	0	17.900
							110.250

Bij de heer Kastelein is overgangsrecht van toepassing. De voor hem te hanteren norm is afhankelijk van zijn inkomen over 2014 en bedraagt € 198.402.
Mevrouw A.A. Kaim-Lamers is in dienst vanaf 1 september 2016. Het bezoldigingsmaximum voor 2016 bedraagt derhalve € 59.830.
Mevrouw Dulfer - Kooijman is vanaf 21 december 2015 vrijgesteld van werkzaamheden. Het dienstverband is geëindigd op 31 maart 2016. De beloning over de periode vanaf 21 december 2015 tot en met 31 maart 2016 wordt derhalve beschouwd als deel uitmakend van de beëindigingsvergoeding. Het bedrag opgenomen onder beloning betreft het in 2016 uitbetaalde vakantiegeld dat toerekenbaar is aan de periode 1 juni 2015 tot 21 december 2015. Het betreft reguliere beloning en maakt derhalve geen onderdeel uit van de beëindigingsvergoeding. Hiermee is in de (vergelijkende) cijfers 2015 rekening gehouden. De totale beëindigingsvergoeding over de periode 21 december 2015 tot en met 31 maart 2016 heeft € 75.000 bedragen.

De beloning 2016 aan dhr. C. Daleboudt omvat een nabetaling over 2015 van € 11.800. Hiermee is in de (vergelijkende) cijfers 2015 reeds rekening gehouden. Het bedrag ter beoordeling van de WNT norm bedraagt derhalve € 17.900. Daarmee wordt aan de WNT norm 2016 voldaan.

Vermelding bezoldiging topfunctionarissen en gewezen* topfunctionarissen
(vergelijkende cijfers 2015)

		omvang dienstverband in fte	externe inhuurbasis	beloning EUR	voorziening beloning op termijn EUR	uitkering beëindiging dienstverband EUR	Totaal EUR
Raad van Bestuur							
A. Kastelein	voorzitter	1	nee	181.667	17.084	0	198.751
* I.D. Dulfer - Kooijman	lid	1	nee	152.793	16.067	0	168.860
I.D. Dulfer - Kooijman*	lid	1	nee	0	0	4.824	4.824
J.M.R.M. Neutelings	lid	1	nee	49.542	5.343	0	54.885
							427.320

Alle bestuurders hebben een dienstverband van 1 fte.

Raad van Toezicht							
A. Heikens	voorzitter			26.700	0	0	26.700
W. Kraaijeveld	lid			17.800	0	0	17.800
A.M.L. Verpaalen	lid			17.800	0	0	17.800
C. Daleboudt	lid			17.800	0	0	17.800
H.C.W. Beijerinck	lid			17.800	0	0	17.800
							97.900

* *gewijzigd ten opzichte van het overzicht zoals opgenomen in de jaarrekening 2015 in verband met toerekening vakantiegeld aan het juiste kalenderjaar.*

Vanwege het loonakkoord afgesloten tussen bonden en het kabinet, hebben alle werknemers werkzaam in de publieke sector in 2015 een eenmalige uitkering van € 500 ontvangen. Voor de heer Kastelein heeft deze uitkering ertoe geleid dat in 2015 zijn normbeloning van € 198.402 met € 349 is overschreden. Deze omissie is in 2016 gecorrigeerd.
Mevrouw Dulfer - Kooijman is vanaf 21 december 2015 vrijgesteld van werkzaamheden. Het bezoldingsmaximum voor 2015 bedraagt derhalve € 172.635. De bezoldiging over deze periode heeft € 168.860 bedragen.
De heer Neutelings is in dienst vanaf 1 september 2015. Het bezoldigingsmaximum voor 2015 bedraagt derhalve € 59.333.

21 Gemiddeld aantal werknemers

Gedurende het jaar 2016 waren gemiddeld 2.107 werknemers in dienst op basis van een volledig dienstverband. Hiervan waren 2.001 werknemers werkzaam binnen ROC West-Brabant en 106 werknemers binnen de deelnemingen. In 2015 waren dat gemiddeld 2.070 werknemers (1.965 respectievelijk 105).

22 Afschrijvingen

	2016	Begroting 2016	2015
Immateriële vaste activa	18	13	51
Materiële vaste activa	12.998	13.527	12.866
Bijzondere waardevermindering	0	0	2.224
Boekresultaat verkoop materiële vaste activa	-69	-22	-78
Totaal afschrijvingen	12.947	13.518	15.063

Conform de richtlijnen voor de jaarverslaggeving wordt zowel het boekresultaat in verband met verkoop van materiële vaste activa alsmede een eventuele afboeking in verband met een duurzame waardevermindering verantwoord onder de afschrijvingen. Omdat het een bijzondere post is, worden deze items (indien van toepassing) separaat opgenomen.

De bijzondere waardevermindering in 2015 had betrekking op de bijzondere waardevermindering van de grond aan de Wouwsestraatweg te Bergen op Zoom, de grond aan de Rijnesteinstraat te Breda en verbouwingen aan het Trivium te Etten-Leur.

23 Huisvestingslasten

	2016	Begroting 2016	2015
Huur	2.730	2.957	2.820
Onderhoud	3.354	3.262	3.545
Energie en water	3.005	3.384	2.626
Schoonmaakkosten	2.681	2.694	2.571
Heffingen	900	805	785
Verzekeringen	222	332	343
Overige huisvestingslasten	785	814	1.346
Totaal huisvestingslasten	13.677	14.248	14.036

De post energie en water was in 2015 relatief lag door teruggaven met betrekking tot voorgaande jaren.
De overige huisvestingslasten 2015 omvatte een dotatie aan de voorziening sloopkosten.

24 Overige lasten

		2016	Begroting 2016		2015	
Administratie- en beheerslasten						
Beheer en administratie	7.331		7.023		6.986	
Overige beheerslasten	591		807		614	
Subtotaal		7.922		7.830		7.600
Inventaris, apparatuur en leermiddelen						
Inventaris en apparatuur	3.322		3.141		3.749	
Leermiddelen	6.799		6.972		7.425	
Subtotaal		10.121		10.113		11.174
Overige						
PR kosten	632		1.068		811	
Kosten leerlingen	3.988		4.353		3.986	
Kosten simulatieplaatsen	260		277		263	
Kosten kantine	124		97		139	
Subtotaal		5.004		5.795		5.199
Totaal overige lasten		23.047		23.738		23.973

De toename van de post beheer en administratie hangt met name samen met de aanschaf en implementatie van Magister voor het VO, Qlickview als rapportagetool en het digitaal doorstroomdossier.
Door het aangescherpt beleid inzake PR kosten zijn de kosten wederom aanzienlijk lager dan begroot.

25 Accountantshonoraria

In het boekjaar en voorgaand boekjaar zijn de volgende bedragen aan accountantshonoraria ten laste van het resultaat gebracht:

	2016			2015		
	controle-rend accountant	overige accoun-tants	totaal	controle-rend accountant	overige accoun-tants	totaal
Controle van de jaarrekening	244	0	244	273	0	273
Andere controlewerkzaamheden	8	42	50	5	52	57
Fiscale advisering	0	107	107	15	121	136
Andere niet-controlediensten	15	66	81	15	4	19
	267	215	482	308	177	485

De controlerend accountant met betrekking tot 2016 was Deloitte Accountants B.V.

26 Financiële baten en lasten

	2016	Begroting 2016	2015
Rentebaten	70	71	198
Rentelasten	-2.372	-2.450	-2.593
Saldo financiële baten en lasten	-2.302	-2.379	-2.395

27 Belastingen

	2016	Begroting 2016	2015
Vennootschapsbelasting	-287	-119	-139

Dit betreft de vennootschapsbelasting welke verschuldigd is over het door groepsmaatschappijen behaalde resultaat.

28 Gebeurtenissen na balansdatum

Er hebben zich na balansdatum geen bijzondere gebeurtenissen voorgedaan.

29 Voorstel bestemming saldo staat van baten en lasten

Het resultaat over 2016 bedraagt € 1.885.000. Voorgesteld wordt om het resultaat als volgt toe te rekenen aan de posten binnen het eigen vermogen:

Algemene reserve - publiek	BVE	619
Bestemmingsreserve - privaat	BVE	756 *
Algemene reserve - publiek	VO	-619
Algemene reserve - publiek	AOC	1.129
		1.885

Dit voorstel is reeds in de jaarrekening verwerkt.

* dit betreft het resultaat van de commerciële activiteiten van de B.V.'s.

30 Staat van baten en lasten per bedrijfssegment

Binnen ROC West-Brabant zijn de volgende bedrijfssegmenten te onderscheiden:

	Resultaat 2016
ROC BVE-sector	1.375
ROC VO sector	-619
AOC (BVE en VO sector)	1.129
	1.885

Hiernavolgend wordt de staat van baten en lasten per bedrijfssegment weergegeven.
De activiteiten van de groepsmaatschappijen zijn met name gericht op de BVE sector. De staat van baten en lasten van de groepsmaatschappijen zijn dan ook opgenomen in die van het bedrijfssegment ROC BVE-sector.

ROC BVE-sector

		2016	Begroting 2016		2015	
Baten						
Rijksbijdragen	126.403		123.102		127.724	
Overige overheidsbijdragen	3.518		2.542		2.270	
Cursus-, les en examengelden	232		480		73	
Baten werk i.o.v. derden	9.194		9.290		8.631	
Overige baten	5.260		5.037		4.634	
		144.607		140.451		143.332
Bijdrage vanuit AOC		2.179		1.961		2.931
Totaal baten		146.786		142.412		146.263
Lasten						
Personeelslasten	107.845		102.186		100.915	
Afschrijvingen	11.010		10.976		12.772	
Huisvestingslasten	10.262		10.681		11.046	
Overige lasten	13.696		14.461		14.332	
Totaal lasten		142.813		138.304		139.065
Saldo baten en lasten		3.973		4.108		7.198
Financiële baten en lasten		-2.311		-2.368		-2.399
Resultaat		1.662		1.740		4.799
Belastingen		-287		-119		-139
Resultaat na belastingen		1.375		1.621		4.660

ROC VO-sector

	2016	Begroting 2016	2015
Baten			
Rijksbijdragen	50.633	47.670	40.687
Overige overheidsbijdragen	24	66	19
Cursus-, les en examengelden	140	126	112
Baten werk i.o.v. derden	24	14	31
Overige baten	1.478	1.217	2.099
Totaal baten	52.299	49.093	42.948
Lasten			
Personeelslasten	43.163	40.652	35.355
Afschrijvingen	985	1.112	847
Huisvestingslasten	2.273	2.210	1.542
Overige lasten	6.569	6.496	5.421
Totaal lasten	52.990	50.470	43.165
Saldo baten en lasten	-691	-1.377	-217
Financiële baten en lasten	72	74	81
Resultaat	-619	-1.303	-136

AOC (BVE en VO sector)

	2016	Begroting 2016	2015
Baten			
Rijksbijdragen	22.317	21.345	29.019
Overige overheidsbijdragen	6	0	5
Cursus-, les en examengelden	-21	15	-52
Baten werk i.o.v. derden	279	182	167
Overige baten	1.069	799	1.717
	23.650	22.341	30.856
Bijdrage ROC West-Brabant	-2.179	-1.961	-2.931
Totaal baten	21.471	20.380	27.925
Lasten			
Personeelslasten	15.403	14.390	20.212
Afschrijvingen	952	1.430	1.444
Huisvestingslasten	1.142	1.357	1.448
Overige lasten	2.782	2.781	4.220
Totaal lasten	20.279	19.958	27.324
Saldo baten en lasten	1.192	422	601
Financiële baten en lasten	-63	-85	-77
Resultaat	1.129	337	524

ENKELVOUDIGE JAARREKENING

BALANS PER 31 DECEMBER 2016
(na verwerking resultaatbestemming)

	Ref.	31-12-2016		31-12-2015	
Activa					
Vaste activa					
Immateriële vaste activa	32	20		35	
Materiële vaste activa	33	151.122		151.007	
Financiële vaste activa	34	11.462		14.563	
Totaal vaste activa			162.604		165.605
Vlottende activa					
Voorraden		68		70	
Vorderingen	35	6.752		7.983	
Liquide middelen	36	46.750		41.806	
Totaal vlottende activa			53.570		49.859
Totaal activa			216.174		215.464
Passiva					
Eigen vermogen	37		124.555		122.670
Voorzieningen	39		14.827		11.336
Langlopende schulden	40		38.680		41.714
Kortlopende schulden	41		38.112		39.744
Totaal passiva			216.174		215.464

STAAT VAN BATEN EN LASTEN OVER 2016

	2016	Begroting 2016	2015
Aandeel in resultaat van maatschappijen waarin wordt deelgenomen	1.851	128	550
Overig resultaat	34	527	4.498
Nettoresultaat	1.885	655	5.048

Het nettoresultaat 2016 ligt ruim boven de begroting 2016. Dit geldt met name voor het aandeel in het resultaat van maatschappijen waarin wordt deelgenomen. Het overig resultaat (resultaat van ROC West-Brabant zelf) blijft achter.

Aandeel in resultaat van maatschappijen waarin wordt deelgenomen

De afwijking van het gerealiseerde en begrote resultaat is als volgt ontstaan:

	2016	Begroting 2016	verschil
Corbeille	28	-324	352
IT Workz	837	397	440
ROC ICT Services	951	-35	986
Overige BV´s	35	90	-55
Totaal	1.851	128	1.723

Het resultaat van Corbeille is gunstiger dan begroot. Dit komt voornamelijk doordat de afschrijvingslasten te hoog begroot zijn, lagere onderhoudskosten en lagere rentelasten over de lening met variabele rente.
Het resultaat van IT Workz is eveneens gunstiger dan begroot. Dit komt voornamelijk door een verbetering van de bruto-marge.
Het hogere resultaat van ROC ICT Services wordt veroorzaakt doordat de omzet die aanvankelijk is misgelopen door het besluit van ROC West-Brabant om eerder te stoppen met Edictis, het deelnemerspakket, alsnog is doorberekend.

Overig resultaat
Het resultaat van ROC West-Brabant zelf valt circa € 0,5 miljoen lager uit dan begroot. Hier liggen diverse oorzaken aan ten grondslag.

De baten (exclusief de compensatie voor de gestegen brutolonen) liggen circa € 3,8 miljoen hoger dan begroot. Dit komt vooral door hogere dan begrote niet-geoormerkte subsidies, overheidsbijdragen (waaronder toegekende ESF-gelden) en opbrengsten uit werk voor derden.
De lasten (exclusief de stijging van de brutolonen) liggen circa € 4,3 miljoen hoger dan begroot. Deze overschrijding hangt met name samen met het moeten vormen van een voorziening voor duurzame inzetbaarheid voor het (recht op) senioren-verlof en hogere SLA kosten door het besluit eerder te stoppen met Edictis.

Recapitulatie	in miljoenen
(Niet) geoormerkte subsidies	2,0
Gemeentelijk bijdragen	0,4
ESF-gelden	0,4
Opbrengst werk voor derden	1,0
	3,8
Dotatie voorziening duurzame inzetbaarheid	-2,6
SLA (i.v.m. besluit eerder te stoppen met Edictis)	-1,6
Totaal	-0,4

TOELICHTING OP DE ENKELVOUDIGE JAARREKENING

31 Algemeen

De enkelvoudige jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW en de stellige uitspraken van de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving, uitgegeven door de Raad van de Jaarverslaggeving. Deze bepalingen zijn van toepassing op grond van de Regeling Jaarverslaggeving Onderwijs.

De grondslagen van waardering en van resultaatbepaling voor de enkelvoudige jaarrekening en de geconsolideerde jaarrekening zijn gelijk.

GRONDSLAGEN VOOR WAARDERING EN RESULTAATBEPALING ENKELVOUDIGE JAARREKENING

Deelnemingen
Deelnemingen in groepsmaatschappijen en overige deelnemingen waarin invloed van betekenis kan worden uitgeoefend, worden gewaardeerd volgens de nettovermogenswaardemethode. Wanneer 20% of meer van de stemrechten uitgebracht kan worden, wordt ervan uitgegaan dat er invloed van betekenis is.

De nettovermogenswaardemethode wordt berekend volgens de grondslagen die gelden voor deze jaarrekening. Indien de waardering van een deelneming volgens de nettovermogenswaarde negatief is, wordt deze op nihil gewaardeerd. Indien en voorzover Stichting ROC West-Brabant in deze situatie geheel of gedeeltelijk in staat voor de schulden van de deelneming, dan wel het stellige voornemen heeft de deelneming tot betaling van haar schulden in staat te stellen, wordt een voorziening getroffen. Indien Stichting ROC West-Brabant in deze situatie een vordering op de deelneming heeft die uitstijgt boven de negatieve nettovermogenswaarde, wordt de voorziening in mindering gebracht op de vordering.

Vorderingen op deelnemingen
De onder financiële vaste activa opgenomen vorderingen op deelnemingen worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, onder aftrek van noodzakelijk geachte voorzieningen.

Voor de overige grondslagen van de waardering van activa en passiva en voor de bepaling van het resultaat wordt verwezen naar de paragrafen 2 en 3 zoals opgenomen in de toelichting op de geconsolideerde jaarrekening.

TOELICHTING OP DE ENKELVOUDIGE BALANS

32 Immateriële vaste activa

De mutaties in de immateriële vaste activa worden als volgt weergegeven:	Goodwill
Stand per 1 januari 2016	
Verkrijgingsprijs	75
Cumulatieve afschrijvingen	-40
Boekwaarden	35
Mutaties	
Afschrijvingen	-15
Saldo	-15
Stand per 31 december 2016	
Verkrijgingsprijs	75
Cumulatieve afschrijvingen	-55
Boekwaarden	20

33 Materiële vaste activa

De mutaties in de materiële vaste activa worden als volgt weergegeven:

	Gebouwen en terreinen	In uitvoering	Inventaris en apparatuur	Overig	Investeringssubsidies	Totaal
Stand per 1 januari 2016						
Verkrijgingsprijs	233.824	599	39.498	1.356	-7.212	268.065
Cumulatieve afschrijvingen	-98.695	0	-21.918	-672	4.227	-117.058
Boekwaarden	135.129	599	17.580	684	-2.985	151.007
Mutaties						
Investeringen	2.828	1.710	2.409	79	0	7.026
Overname hard-en software IT Workz	0	0	2.929	0	0	2.929
Desinvesteringen	0	0	0	-90	0	-90
Afschrijvingen	-6.401	0	-3.528	-99	278	-9.750
Saldo	-3.573	1.710	1.810	-110	278	115
Stand per 31 december 2016						
Verkrijgingsprijs	230.886	2.309	46.914	1.265	-7.008	274.366
Cumulatieve afschrijvingen	-99.330	0	-27.524	-691	4.301	-123.244
Boekwaarden	131.556	2.309	19.390	574	-2.707	151.122

De onderbouwing van de post bijzondere waardevermindering staat vermeld onder referentie 5.

34 Financiële vaste activa

Het verloop van de financiële vaste activa kan als volgt worden gespecificeerd:

	Groeps-maatschap-pijen	Vorderingen op groepsmaat-schappij	Leningen u/g	Totaal
Stand per 1 januari 2016	1.089	13.402	72	14.563
Afwaardering beginsaldo	-13.708	0	0	-13.708
Desinvesteringen/ afgeloste leningen	0	-3.917	-15	-3.932
Resultaat deelnemingen	1.851	0	0	1.851
Opwaarderingen	12.688	0	0	12.688
Stand per 31 december 2016	1.920	9.485	57	11.462

Groepsmaatschappijen	Boek-waarde 1-1-2016	Afwaarde-ring boek-waarde	Resultaat boekjaar 2016	Opwaar-dering 2016	Boek-waarde 31-12-2016
ROC-Corbeille B.V.	0	-12.307	28	12.279	0
ROC Pers. B.V.	2	0	-2	0	0
Novalis Pers. B.V.	8	0	-8	0	0
IT Workz B.V.	1.079	0	837	0	1.916
ATG B.V.	0	-454	45	409	0
ROC ICT Services B.V.	0	-947	951	0	4
Totaal	1.089	-13.708	1.851	12.688	1.920

Middels de post afwaardering boekwaarde wordt het negatieve eigen vermogen van de groepsmaatschappij op 1 januari weer zichtbaar. Op jaareinde wordt een eventueel negatief eigen vermogen verrekend met de vordering op de deelneming.

Ultimo 2016 is de boekwaarde van ROC Corbeille B.V. en ATG B.V. negatief. Deze negatieve waarden worden, zoals hierboven vermeld, verrekend met de vordering op de deelneming.

Vorderingen op groepsmaatschappijen	31-12-2016	31-12-2015
ROC Corbeille B.V.	8.521	8.523
IT Workz B.V.	0	2.900
ROC ICT Services B.V.	158	1.123
Aviation Training Group B.V.	806	856
	9.485	13.402

De vordering op ROC Corbeille B.V. is met name ontstaan vanuit het verstrekken van gelden vanuit ROC West-Brabant ter financiering van onroerend goed. Het rentepercentage over de resterende vordering is gelijk aan de rente die berekend wordt op de lening die verstrekt is door de Rabobank aan ROC Corbeille eveneens ter financiering van het onroerend goed. Afspraken zijn vastgelegd in leningsovereenkomsten.

De vordering op ROC ICT Services B.V. is ontstaan door het verstrekken van gelden ter financiering van de aankoop van Edictis, het softwarepakket voor de deelnemersadministratie van ROC West-Brabant. Het rentepercentage over deze vordering heeft 2,5% bedragen. Afspraken zijn vastgelegd in leningsovereenkomsten.

De vordering op Aviation Training Group B.V. (ATG) is ontstaan uit de herfinanciering van gelden vanuit ROC West-Brabant. Het rentepercentage over de vordering bedraagt 4,5% respectievelijk 3%. De afspraken zijn vastgelegd in een 2-tal leningsovereenkomsten. Een bedrag van € 100.000 is binnen 12 maanden opeisbaar.

Leningen u/g

Ultimo 2012 is een lening verstrekt aan de English Education Group. Deze BV heeft met ingang van 1 januari 2013 de activiteiten voortgezet van Anglia. Tot 31 december 2012 een entiteit binnen ROC West-Brabant. Afspraken omtrent rente en aflossing zijn vastgelegd in een leningsovereenkomst. Het rentepercentage over deze lening bedraagt 3%. Aflossingen vinden plaats met ingang van 2014.

Verbonden partijen

Naam	Juridische vorm	Statutaire zetel	Eigen vermogen 31-12-2016	Exploitatie-saldo 2016	Omzet 2016	Verklaring art. 2:403 BW	Deelname-percentage	Consoli-datie ja/nee
Corbeille	B.V.	Bergen op Zoom	-12.279	28	1.542	N	100	J
Personeel	B.V.	Etten-Leur	0	-2	0	N	100	J
Novalis Pers.*	B.V.	Breda	0	-8	46	N	100	J
IT Workz	B.V.	Etten-Leur	1.916	837	13.606	N	100	J
ATG	B.V.	Breda	-409	45	1.614	N	100	J
ROC ICT	B.V.	Etten-Leur	0	951	2.535	N	100	J
			-10.772	1.851	19.343			
Steun aan BC	Stichting	Breda	0	0	0	N	nvt	N
Talentenfonds	Stichting	Breda	0	0	20	N	nvt	N
			-10.772	1.851	19.363			

* inmiddels zijn de activiteiten van Novalis Personeels gestaakt en is de B.V.opgeheven.

IT Workz heeft 100% van de aandelen van Briljant B.V. ATG heeft 100% van de aandelen van AM&TS B.V. Briljant en AM&TS zijn daarmee indirect een deelneming van Stichting ROC West-Brabant.

De activiteiten van de verbonden partijen zijn aan te merken als publiek met uitzondering van de activiteiten van ATG (waaronder AM&TS) en een deel van de activiteiten van IT Workz (waaronder Briljant).
De activiteiten van de verbonden partijen vallen onder code 4 ´overige´ met uitzondering van de activiteiten van ROC Corbeille (code 3: onroerende zaken) en AM&TS (code 1: contractonderwijs).

AM&TS verzorgt het commerciële onderwijs in vliegtuigonderhoud en is derhalve aangemerkt als een private B.V. Deze B.V. dient zelf inkomsten te genereren om de activiteiten uit te kunnen voeren. In de opstartfase is sprake geweest van aanloopverliezen. Deze aanloopverliezen worden tijdelijk gedekt vanuit het private vermogen van ROC West-Brabant (verkregen vanuit in het verleden gegenereerde private activiteiten) en IT Workz maar dienen uiteindelijk terugverdiend te worden.

Naam	Doelstelling	Bestuurder/ directie per 31-12-2016
Corbeille	Het verzorgen van goede huisvesting voor onderwijsdoeleinden voor onder ROC West-Brabant ressorterende opleidingen	Stichting ROC West-Brabant
ROC Personeel	Verlenen van diensten aan St. ROC West-Brabant onder andere door het werven en ter beschikking stellen van personeel	Stichting ROC West-Brabant C.N. Bink *(gevolmachtigde)*
Novalis Personeel	Het verzorgen van intake gesprekken en assesments en plaatsing van onderwijsvragenden	Stichting ROC West-Brabant J.J.A.M. de Jongh *(gevolmachtigde)*
IT Workz	Beheer en ontwikkeling van ICT-infrastructuur, ontwikkelen, produceren en uitgeven van software, beheer van computerfaciliteiten	Stichting ROC West-Brabant J.M.L.M. Broeken *(operationeel directeur)*
ATG	Het aanbieden van hoogwaardige luchtvaarttechnische opleidingen aan klanten en holdingactiviteiten.	Stichting ROC West-Brabant
ROC ICT	Beheer en ontwikkeling van ICT-infrastructuur	Stichting ROC West-Brabant
Steun aan BC	Ondersteunen van niet-subsidiabele activiteiten van St. ROC West-Brabant	A.C.A.D.M. Koreman F.H.A.B.M. de Bekker W.M.M. van Fessem A.Kastelein
Talentenfonds	Belonen van bijzondere prestaties en stimuleren en financieel ondersteunen van ideeën en initiatieven van studenten van ROC West-Brabant	A.C.J. Flink A.Kastelein F.J.A.M. van Beijsterveldt

35 Vorderingen

Deze post is als volgt te specificeren:	31-12-2016	31-12-2015
Debiteuren	2.661	2.314
Groepsmaatschappijen	0	284
Deelnemers/cursisten	1.809	2.025
Overige overheden	2.201	3.033
Overige vorderingen	35	30
Overlopende activa	2.249	2.558
Voorziening wegens oninbaarheid	-2.203	-2.261
Totaal vorderingen	6.752	7.983

36 Liquide middelen

	31-12-2016	31-12-2015
Kasmiddelen	72	51
Tegoeden op bankrekeningen	46.678	41.755
Totaal liquide middelen	46.750	41.806

De liquide middelen staan alle ter vrije besteding van ROC West-Brabant per 31 december 2016.

37 Eigen vermogen

Het eigen vermogen bestaat uit algemene reserves en bestemmingsreserves en/of fondsen. Hierin is tevens een segmentatie opgenomen naar publieke en private middelen.

De bestemmingsreserves zijn reserves met een beperktere bestedingsmogelijkheid, waarbij de beperking door het bestuur is aangebracht. Bestemmingsfondsen zijn reserves met een beperktere bestedingsmogelijkheid, waarbij de beperking door derden is aangebracht.

	Stand per 1-1-2016	Resultaat 2016	Overige mutaties	Stand per 31-12-2016
Algemene reserve	120.659	1.129	280	122.068
Bestemmingsreserve - privaat				
Algemeen	-562	756	0	194
Totaal bestemmingsreserve - privaat	-562	756	0	194
Herwaarderingsreserve				
OKF-gebouwen	2.573	0	-280	2.293
Totaal herwaarderingsreserve	2.573	0	-280	2.293
Totaal eigen vermogen	122.670	1.885	0	124.555

Het exploitatiesaldo 2016 is conform het voorstel resultaatbestemming toegevoegd aan de algemene reserve voor wat betreft het publieke deel en aan de bestemmingsreserve - privaat voor wat betreft het private deel.

De herwaarderingsreserve OKF betreft de in 1997 overgenomen gebouwen in het kader van de OKF. De herwaarderingsreserve wordt in 30 jaar, conform de afschrijvingstermijn van de gebouwen, aan de algemene reserve toegevoegd.

38 Segmentatie groepsvermogen

Het saldo van het groepsvermogen volgens de geconsolideerde balans is als volgt te verdelen:

	31-12-2016	31-12-2015
Publiek	124.361	123.232
Privaat	194	-562
	124.555	122.670

Het private vermogen is opgebouwd vanuit de commerciële activiteiten. Sinds 2009 zijn de commerciële activiteiten ondergebracht binnen BV's.

Het private vermogen ultimo boekjaar is als volgt opgebouwd:	31-12-2016	31-12-2015
ROC West-Brabant	968	968
ATG	-3.301	-3.346
IT Workz	2.527	1.816
Totaal privaat vermogen	194	-562

39 Voorzieningen

		31-12-2016		31-12-2015
Personeelsvoorzieningen				
Wachtgelden	3.460		3.500	
Jubilea	1.196		1.102	
Arbeidsongeschiktheid	1.248		822	
Duurzame inzetbaarheid BVE en VO	2.910		357	
Sociaal beleid	5.724		5.266	
		14.538		11.047
Overige voorzieningen				
Sloopkosten	289		289	
		289		289
Totaal voorzieningen		14.827		11.336

Voor een nadere toelichting op deze post wordt verwezen naar de tekst zoals opgenomen onder referentie 11.

40 Langlopende schulden

		Stand per 1-1-2016	Aflossing 2017	Stand per 31-12-2016	looptijd > 1 jaar	looptijd > 5 jaar	Rentevoet (%)	Effectieve rente (%)
Kredietinstellingen								
Deutsche Bank		1.594	-103	1.491	411	1.080	6,23	6,38
ING		34.375	-2.500	31.875	10.000	21.875	variabel	-
Rabobank	*	1.328	-74	1.254	299	955	variabel	-
Rabobank	*	1.609	-107	1.502	427	1.075	3,40	3,45
Rabobank	*	2.808	-250	2.558	998	1.560	5,72	5,87
Totaal langlopende schulden		41.714	-3.034	38.680	12.135	26.545		

Aflossingsverplichtingen binnen 12 maanden na afloop van het boekjaar zijn opgenomen onder de kortlopende schulden.

		Rentevast tot en met	Einddatum lening	Aflossing per	Huidige opslag (%)	Herzieningsmogelijkheid opslag
Kredietinstellingen						
Deutsche Bank		01-09-23	01-05-32	kwartaal	-	-
ING		-	01-07-30	kwartaal	0,55	einde rentevaste periode
Rabobank	*	-	01-10-34	maand	0,75	altijd
Rabobank	*	01-02-17	01-02-32	maand	-	-
Rabobank	*	01-04-28	01-04-28	maand	-	-

Deutsche Bank

Als zekerheid voor de door Deutsche Bank verstrekte kredietfaciliteiten is verstrekt:
- hypothecaire inschrijving ad € 4.537.800 op onroerend goed te Breda (Markendaalseweg).

ING

Als zekerheid voor de door de ING verstrekte kredietfaciliteiten is verstrekt:
- hypothecaire inschrijving ad € 81.500.000 op onroerend goed van St. ROC West-Brabant.

De kredietfaciliteit bestaat uit een geldlening en een rekening courant krediet van € 10.000.000. Op de lening is een renteswap afgesloten. Deze renteswap heeft een looptijd tot en met juni 2025. De renteswap zet de variabele rente op de lening (gebaseerd op 3 maands-Euribor) om in een vaste rente van 5,10%. De marktwaarde van de renteswap bedraagt ultimo boekjaar - € 9.196.664. Er zit geen margin-call op deze renteswap hetgeen betekent dat St. ROC West-Brabant geen bijstortverplichting heeft.

Rabobank

Als zekerheid voor de door de Rabobank verstrekte geldleningen en kredietfaciliteiten is verstrekt:
- borgtocht ad € 5.745.000 door St. Waarborgfonds BVE op de leningen aangeduid met een *
- negative pledge/ pari passu
- cross default

De variabele rente van de lening ultimo 2016 € 1,3 miljoen groot, is opgebouwd op basis van het 1-maands Eurobor met een opslag van 0,75%-punt.

41 Kortlopende schulden

Deze post is als volgt te specificeren:	31-12-2016	31-12-2015
Kredietinstellingen	3.034	3.034
Crediteuren	6.878	6.389
Ministerie	181	105
Belastingen en premies soc. verzekeringen	7.078	6.989
Schulden terzake van pensioenen	1.630	1.596
Overige kortlopende schulden	154	144
Overlopende passiva	19.157	21.487
Totaal kortlopende schulden	38.112	39.744

42 Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen

Hiervoor wordt verwezen naar de tekst zoals opgenomen onder referentie 14.

Etten-Leur, 21 juni 2017

Was getekend:

dr. J.M.R.M. Neutelings	voorzitter a.i. Raad van Bestuur van Stichting ROC West-Brabant
drs. A. Kastelein MBA	lid Raad van Bestuur van Stichting ROC West-Brabant
A.A. Kaim-Lamers	lid Raad van Bestuur van Stichting ROC West-Brabant
mr. A. Heikens	voorzitter Raad van Toezicht van Stichting ROC West-Brabant
W. Kraaijeveld	vice-voorzitter Raad van Toezicht van Stichting ROC West-Brabant
prof. dr. H.C.W. Beijerinck	lid Raad van Toezicht van Stichting ROC West-Brabant
S.M. Boelema	lid Raad van Toezicht van Stichting ROC West-Brabant
mr M.J.R. Groenewoud MBA	lid Raad van Toezicht van Stichting ROC West-Brabant
drs. G.I.W.M. Buck CCMM	lid Raad van Toezicht van Stichting ROC West-Brabant

OVERIGE GEGEVENS

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan de raad van toezicht van Stichting ROC West-Brabant

VERKLARING OVER DE IN HET JAARVERSLAG 2016 OPGENOMEN JAARREKENING 2016

Ons oordeel

Wij hebben de (in dit jaarverslag 2016 op pagina 86 tot en met 136 opgenomen) jaarrekening 2016 van Stichting ROC West-Brabant te Breda gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- geeft de in het jaarverslag 2016 opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting ROC West-Brabant op 31 december 2016 en van het resultaat over 2016 in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs.
- zijn de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2016 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in paragraaf 2.3.1 Referentiekader van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW/EZ 2016.

De jaarrekening bestaat uit:

- de geconsolideerde en enkelvoudige balans per 31 december 2016.
- de geconsolideerde en enkelvoudige staat van baten en lasten over 2016.
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en het Onderwijsaccountantsprotocol OCW/EZ 2016 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting ROC West-Brabant, zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

VERKLARING OVER DE IN HET JAARVERSLAG 2016 OPGENOMEN ANDERE INFORMATIE

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag 2016 andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag inclusief bijlagen
- de overige gegevens
- de overige bijlagen

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:
- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en paragraaf 2.2.3 Bestuursverslag van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW/EZ 2016 is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Regeling jaarverslaggeving onderwijs, paragraaf 2.2.3 Bestuursverslag van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW/EZ 2016 en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

De raad van bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en de overige OCW wet- en regelgeving.

BESCHRIJVING VAN VERANTWOORDELIJKHEDEN MET BETREKKING TOT DE JAARREKENING

Verantwoordelijkheden van de raad van bestuur en de raad van toezicht voor de jaarrekening

De raad van bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening, in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs. De raad van bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen.

In dit kader is de raad van bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die de raad van bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet de raad van bestuur afwegen of de onderwijsinstelling in staat is om haar activiteiten in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemde verslaggevingsstelsel moet de raad van bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij de raad van bestuur het voornemen heeft om de onderwijsinstelling te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. De raad van bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de onderwijsinstelling.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht, dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de aansturing van, het toezicht op en de uitvoering van de groepscontrole. In dit kader hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden voor de groepsonderdelen. Bepalend hierbij zijn de omvang en/of het risicoprofiel van de groepsonderdelen of de activiteiten. Op grond hiervan hebben wij de groepsonderdelen geselecteerd waarbij een controle of beoordeling van de volledige financiële informatie of specifieke posten noodzakelijk was.

Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de bijlage bij onze controleverklaring.

Eindhoven, 21 juni 2017
Deloitte Accountants B.V.
Was getekend: drs. W.P.J.M. van de Rijdt RA

Bijlage bij de controleverklaring

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Onderwijsaccountants-protocol OCW/EZ 2016, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, dan wel het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;

- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controle-werkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de onderwijs-instelling;

- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door de raad van bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;

- het vaststellen dat de door de raad van bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een instelling haar continuïteit niet langer kan handhaven;

- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en

- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

OVERIGE BIJLAGEN

Gegevens over de rechtspersoon

Rechtspersoon	
Bestuursnummer	31107
Naam instelling	Stichting ROC West Brabant
Rechtsvorm	Stichting
Statutaire zetel	Breda
KvK-nummer	41.105.340
Adres	Trivium 74
Postadres	Postbus 699
Postcode / Plaats	4870 AR ETTEN-LEUR
Telefoon	076 - 50 48 000
Internet-site	www.rocwb.nl

Contactpersoon	
Naam	mw. I.J.H.M. van Toren
Functie	Vakspecialist Consolidatie en Rapportage
Telefoon	076 - 50 48 065
E-mail	i.vantoren@rocwb.nl

Brinnummers	
03 AM	Stedelijk Gymnasium
19 XV	Prisma College
02 HI	Markiezaat vmbo
15 NY	Praktijkschool Breda
21 CY	Prinsentuin College
25 LX	ROC West-Brabant

Samenstelling Raad van Toezicht juni 2017	
A. Heikens	voorzitter
W. Kraaijeveld	vice-voorzitter
H.C.W. Beijerinck	lid
S.M. Boelema	lid
G.I.W.M. Buck	lid
M.J.R. Groenewoud	lid

Samenstelling Raad van Bestuur juni 2017	
J.M.R.M. Neutelings	voorzitter a.i.
A. Kastelein	lid
A.A. Kaim-Lamers	lid

OVO scholen

Staat van baten en lasten

	2016	Begroting 2016	2015
Baten			
Rijksbijdragen	24.244	23.465	19.138
Overige overheidsbijdragen	543	538	340
Cursus-, les en examengelden	138	126	130
Baten werk i.o.v. derden	7	10	8
Overige baten	1.100	1.209	1.513
Totaal baten	26.032	25.348	21.129
Lasten			
Personele lasten	21.539	20.155	17.198
Afschrijvingen	1.105	1.163	774
Huisvestingslasten	1.131	1.107	877
Overige instellingslasten	3.063	3.152	2.513
Totaal lasten	26.838	25.577	21.362
Saldo baten en lasten	-806	-229	-233
Financiële baten en lasten	72	78	81
Resultaat	-734	-151	-152

Het resultaat is als volgt verdeeld over de OVO scholen

	2016	Begroting 2016	2015
Stedelijk gymnasium	-19	20	59
Prisma College*	-715	-171	-211
	-734	-151	-152

* dit betreft de scholen: de Rotonde, Prinsentuin van Cooth en Graaf Engelbrecht.
Er wordt binnen Prinsentuin van Cooth geen onderscheid meer gemaakt tussen leerlingen binnen het reguliere VO onderwijs en het groen onderwijs.

Weerstandsvermogen
Het weerstandsvermogen van het OVO bedraagt 10% (2015: 15%) en valt daarmee nog net binnen de met de VO raad afgesproken signaleringsgrenzen van 10%(min) en 40%(max).

Huisvesting scholen masterplan Breda

Algemeen

In 2009 zijn in het kader van het Masterplan Breda de gebouwen van de vmbo scholen die tot dan toe eigendom waren van de Gemeente Breda overgedragen aan ROC West-Brabant. Het gaat, naar de stand op 31-12-2016, om de volgende gebouwen/ vmbo-scholen:

locatie	vmbo school
Frankenthalerstraat 17	Praktijkschool Breda
Groene Woud 2	de Rotonde
Tuinzigtlaan 10	van Cooth
van Riebeecklaan 2	Tessenderlandt
Heuvelstraat 52a	Kompas
Rijnesteinstraat 1	Christoffelschool

Ook de daarbij behorende vergoedingen worden doorbetaald aan ROC West-Brabant. ROC West-Brabant dient jaarlijks verantwoording af te leggen over de besteding van de vergoeding die de gemeente hiervoor doorbetaalt.

Onderstaande cijfers hebben betrekking op bovengenoemde panden en maken onderdeel uit van de enkelvoudige cijfers van ROC West-Brabant zoals opgenomen in deze jaarstukken.

De vergoeding vanuit de gemeente Breda aangevuld met een bijdrage vanuit de scholen was in 2016 niet toereikend. De investeringsuitgaven en uitgaven voor groot onderhoud waren in de afgelopen jaren hoog. Deze uitgaven zijn gefinancierd vanuit middelen vanuit ROC West-Brabant hetgeen heeft geleid tot een toename van de rentelasten.

Ook in de eerstkomende jaren zal de vergoeding niet toereikend zijn en zal ROC West-Brabant eigen middelen moeten investeren.
Het volgende investeringsproject staat nog gepland:
- Herhuisvesting Christoffel/ Kompas; verwachte investering ca € 2,7 miljoen.

Balans per 31 december 2016
(na verwerking resultaatbestemming)

		31-12-2016		31-12-2015
Vaste activa				
Materiële vaste activa	17.350		17.596	
Totaal vaste activa		17.350		17.596
Vlottende activa				
Liquide middelen	-20.933		-20.752	
Totaal vlottende activa		-20.933		-20.752
Totaal activa		-3.583		-3.156
Eigen vermogen		-3.583		-3.156
Totaal passiva		-3.583		-3.156

Staat van baten en lasten over 2016

	2016		Begroting 2016		2015	
Baten						
Rijksbijdragen	201		207		172	
Overige overheidsbijdragen	1.117		892		949	
Totaal baten		1.318		1.099		1.121
Lasten						
Personeelslasten	27		30		27	
Afschrijvingen	569		565		737	
Huisvestingslasten	504		543		482	
Totaal lasten		1.100		1.138		1.246
Saldo baten en lasten		218		-39		-125
Financiële baten en lasten		-645		-800		-756
Resultaat		-427		-839		-881

Kasstroomoverzicht 2016

		2016		2015
Kasstroom uit operationele activiteiten				
Saldo baten en lasten		218		-125
Aanpassingen voor:				
Afschrijvingen (excl. boekresultaat)	569		737	
		569		737
Kasstroom uit bedrijfsoperaties		787		612
Betaalde interest	-645		-756	
		-645		-756
Kasstroom uit operationele activiteiten		142		-144
Kasstroom uit investeringsactiviteiten				
Investeringen materiële vaste activa	-323		-184	
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		-323		-184
Mutatie liquide middelen		-181		-328

Het verloop van de geldmiddelen is als volgt:	2016	2015
Stand per 1 januari	-20.752	-20.424
Mutatie boekjaar	-181	-328
Stand per 31 december	-20.933	-20.752

Toelichting op de balans en staat van baten en lasten

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa zijn als volgt te specificeren:

	Aanschaf-prijs t/m 2015	Afschrij-vingen t/m 2015	Boek-waarde 31-12-2015	Investeringen 2016	Afschrijvinge n 2016	Boek-waarde 31-12-2016
Gebouwen						
Frankenthalerstr. 17	6.636	-268	6.368	13	-203	6.178
Groene Woud 2	4.500	-530	3.970	118	-145	3.943
Tuinzigtlaan 10	846	-238	608	14	-83	539
van Riebeecklaan 2	814	-230	584	178	-88	674
Heuvelstraat 52a	17	-2	15	0	-5	10
Rijnesteinstraat 1	214	-81	133	0	-45	88
Totaal gebouwen	13.027	-1.349	11.678	323	-569	11.432
Terreinen						
Baronielaan 4*	1.006	0	1.006	0	0	1.006
Groene Woud 2	365	0	365	0	0	365
van Riebeecklaan 2	3.553	0	3.553	0	0	3.553
Heuvelstraat 52a	72	0	72	0	0	72
Rijnesteinstraat 1	922	0	922	0	0	922
Totaal terreinen	5.918	0	5.918	0	0	5.918
Generaal totaal	18.945	-1.349	17.596	323	-569	17.350

Baronielaan 4 betreft de voormalige locatie van de Praktijkschool. Naar verwachting wordt dit terrein in 2017 verkocht. De Praktijkschool is momenteel gevestigd aan de Frankenthalerstraat 17 in Breda. Dat terrein is onderdeel van het Prinsentuin College.

Liquide middelen

Dit betreft de negatieve kasstroom met betrekking tot de masterplan-gebouwen. Dit vloeit met name voort uit de aankoop van de gebouwen begin 2010, de investeringen in de daarna volgende jaren, alsmede de betaling van de schuld aan Building Breda.
Deze aankoop, investeringen en betaling van de schuld zijn aan de liquide middelen van het ROC onttrokken.

Eigen vermogen

	Saldo 1-1-2016	Bestemming resultaat	Saldo 31-12-2016
Algemene reserve	-3.156	-427	-3.583

Rijksbijdragen

Dit betreft het vanuit de scholen doorbetaalde aandeel in de instandhoudingskosten welke dient ter dekking van huisvestingslasten. In 2015 is hiervoor een tarief van € 75 per leerling aangehouden.

Deze post is als volgt opgebouwd:	2016	Begroting 2016	2015
Praktijkschool	24	24	24
Rotonde	29	29	29
van Cooth	65	65	28
Tessenderlandt incl. Christoffel/ Kompas	83	89	91
Totaal rijksbijdragen	201	207	172

Overige overheidsbijdragen

	2016	Begroting 2016	2015
Bijdrage 2016 resp. 2015	1.117	892	949

Dit betreft de via Building Breda ontvangen bijdrage vanuit de Gemeente Breda inzake de panden welke zijn overgedragen in het kader van het Masterplan.

Personele lasten

Dit betreft de inzet van personeelsleden van de dienst Huisvesting van ROC West-Brabant welke is toe te rekenen aan de masterplan-gebouwen.

Afschrijvingen

	2016	Begroting 2016	2015
Gebouwen	569	565	545
Bijzondere waardevermindering	0	0	192
Totaal afschrijvingen	569	565	737

Huisvestingslasten

	2016	Begroting 2016	2015
Huur	1	20	54
Verzekeringen	31	30	37
Onderhoud	309	403	275
Heffingen	163	80	116
Overige huisvestingslasten	0	10	0
Totaal huisvestingslasten	504	543	482

Financiële baten en lasten

Dit betreft de rentelast over de negatieve kasstroom met betrekking tot de masterplan-gebouwen.

MIP gelden

MIP monitor financieel en inhoudelijk 21 CY - Prinsentuin

	F	G	H	I	J	K	L
	IN MIP GEPLANDE INZET VAN MIDDELEN						
Actielijn art. 17	**Investeringsmiddelen**		**Eigen middelen**		**Totaal geplande inzet (control)voor**		
	FIM2014	**FIM2015**	**FEM2014**	**FEM2015**	**2014**	**2015**	**2016**
a.1 vernieuwing opleidingen	167.900	107.768	198.012	167.900	365.912	275.668	5.814
a.2 groene kennis voor burgers	45.625	40.679	20.440	45.625	66.065	86.304	11.629
a.3 kennistoepassing	8.760	8.346	5.840	8.760	14.600	17.106	11.629
b.1 samenwerkingsverbanden	0	0	0	0	0	0	26.165
b.2 teams vakdocenten	0	0	0	0	0	0	0
c.1 innovatieve bedrijven	4.380	25.038	5.005	4.380	9.385	29.418	43.608
c.2 inhuur deskundigheid	8.760	12.508	0	4.380	8.760	16.888	23.258
d.1 groene groei	42.340	61.876	0	42.340	42.340	104.216	5.814
d.2 thema's innovatieagenda's	8.030	50.054	0	8.030	8.030	58.084	5.814
d.3 agenda bèta – techniek	4.575	130.885	0	4.575	4.575	135.460	5.814
d.4 voedselzekerheid	0	0	0	0	0	0	0
	290.370	437.154	229.297	285.990	519.667	723.144	139.547

Beschikking DUO 2013 229.298

	M	N	O	P	Q	R	S
	DAADWERKELIJK BESTEDE INVESTERINGSMIDDELEN						
Actielijn art. 17	**Besteed in 2014 uit art. 5 + 5a 2013, volgens opgave instelling**	**Besteed in 2014 uit art. 5 2014, volgens opgave instelling**	**Totaal besteed in 2014 (uit Art. 5+5a 2013 en Art. 5 2014)**	**Totaal besteed in 2015 (uit Art. 5+5a 2013 en Art. 5 2014)**	**Besteed in 2016 (uit Art. 5+5a 2013 en Art.5 2014**	**Besteed in 2016 uit Art. 5 2015**	**Totaal besteed t/m 2016 (uit Art. 5+5a 2013 en Art. 5 2014) O+P+Q+R**
a.1 vernieuwing opleidingen	198.012	2.100	200.112	142.500	5.814	0	348.426
a.2 groene kennis voor burgers	20.440		20.440	1.500	11.629	0	33.569
a.3 kennistoepassing	5.840		5.840		11.629	0	17.469
b.1 samenwerkingsverbanden	0		0		26.165	0	26.165
b.2 teams vakdocenten	0		0		0	0	0
c.1 innovatieve bedrijven	5.005		5.005		47.940	0	52.945
c.2 inhuur deskundigheid	0		0		18.929	0	18.929
d.1 groene groei	0		0		5.814	0	5.814
d.2 thema's innovatieagenda's	0		0		5.814	0	5.814
d.3 agenda bèta – techniek	0		0		5.814	0	5.814
d.4 voedselzekerheid	0	0	0		0	0	0
	229.297	2.100	231.397	144.000	139.548	0	514.945
					inclusief besteed in 2013		514.945

Beschikking DUO 2014 290.371 **Beschikking DUO 2015** 437.175

	T	U	V	W
		VERWACHTE INZET INVESTERINGSMIDDELEN		
Actielijn art. 17	**Actielijn**	**Geplande inzet in 2017 uit overloop Art.5**	**Geplande inzet in 2018 uit overloop Art.5**	
a.1 vernieuwing opleidingen	a1	20.351	2.907	
a.2 groene kennis voor burgers	a2	34.887	11.629	
a.3 kennistoepassing	a3	34.887	11.629	
b.1 samenwerkingsverbanden	b1	34.887	26.165	
b.2 teams vakdocenten	b2			
c.1 innovatieve bedrijven	c1	72.681	29.072	
c.2 inhuur deskundigheid	c2	58.145	34.887	
d.1 groene groei	d1	17.443	5.814	
d.2 thema's innovatieagenda's	d2	17.443	5.814	
d.3 agenda bèta – techniek	d3	17.443	5.814	
d.4 voedselzekerheid	d4	0	0	
		308.166	133.733	441.899

Controle:		
Nog te besteden vanaf 2016 (DUO-opgave 2013 + 2014 + 2015) - totaal besteed t/m 2016	**=**	**441.899**
Totaal verwachte uitputting eind 2018	**=**	**0**

BRIN	Actie-lijn	Activiteit	Beoogde uitkomst per activiteit	Indicatoren per uitkomst	Uitgevoerde acties 2016	Bereikte resultaten 2016	Verwachte acties en resultaten 2017
21CY Prinsentuin	a.1	a.1.1 Analyseren en actualiseren van het opleidingenportofolio afgestemd met bedrijfsleven	• Actueel opleidingenportofolio afgestemd met het bedrijfsleven • Versterkte positie van kleine opleidingen	• voor het schooljaar 2017/2018 is er een opleidingsportfolio afgestemd met zowel het mt als het bedrijfsleven.	Binnen SAC zijn keuzedelen besproken en afgestemd met de vraag van het bedrijfsleven. SAC groen en leefomgeving, SAC AGro en Food en SAC bloem & styling, daar worden keuzedelen en inhoud opleiding besproken	Predicaat Bloemistenacademie, daarvoor bieden we keuzedelen aan (VBW), en ook inhoud van de onderwijsmodules wordt met VBW afgestemd Verantwoording middels notulen SAC en overleg Bloemistenacademie en Cumula Academie	
21CY Prinsentuin	a.1	a.1.2 Opzetten van een projectbureau	• Studenten kunnen gebruik maken van actuele opdrachten uit het bedrijfsleven	• In 2016 wordt onderzoek gedaan naar de mogelijkheden en wijze van inrichting van een projectbureau. • In 2017 2018 is er een operationeel projectbureau	In 2016, is een orientatie uitgevoerd ten aanzien van het projectbureau		In 2017 zal een notitie worden opgezet en dient deze actie nog verder uitgewerkt te worden, eer er een projectenbureau actief is.
21CY Prinsentuin	a.1	a.1.3 Professionaliseren van docenten gericht op de ontwikkelingen in de sector	• Docentenstages en vakinhoudelijke scholing	• Met ingang van 2017/2018 is per sectordocent minimaal een stage/vakopleiding gevolgd en vastgelegd in het bekwaamheidsdossier	Besproken binnen SAC om hier invulling en inrichting aan te geven, binnen MT ook nog in ontwikkeling om per 17-18 hier nadere invulling aan te geven.	Vakinhoudelijke scholing , docenten volgen masterclasses conform aanbod aan studenten (lopen dus mee). Met als doel zelfbekwaam te worden in deze inhoud. Samenwerking HAS met als doel kennisdeling	Docentstages verder invulling aan geven
21CY Prinsentuin	a.1	a.1.4 Onderwijsmodules zijn ontwikkeld in samenwerking met het bedrijfsleven en geschikt voor regulier onderwijs & "levenslang leren"	• Ontwikkelde opleidingsmodules die ook ingezet zijn in "levenslang leren"	• Ontwikkelde opleidingsmodules zijn in samenwerking met het bedrijfslevens tot stand gekomen. De onderwijsmodules maken met ingang van 2017- 2018 onderdeel uit van het curriculum	Ontwikkeling van modules binnen HKS	leerarrangement 1 tm 3 zijn ontwikkeld, invulling gegeven binnen SAC en afgestemd.	
21CY Prinsentuin	a.2	a.2.1 Organiseren week van de duurzaamheid	• Er is jaarlijks een programma (oktober)in het teken van duurzaamheid voor studenten, welke ook opengesteld wordt voor de stakeholders	• Vanaf schooljaar 2016-2017 is er een programma per schooljaar uitgevoerd met relevante thema's op het gebied van	Week van de duurzaamheid (week 41)	Alle docenten bij betrokken bij voorbereiding 1 gezamenlijke dag en 4 dagen binnen de lessen,waardoor ook alle studenten met het thema hebben gewerkt	

BRIN	Actie-lijn	Activiteit	Beoogde uitkomst per activiteit	Indicatoren per uitkomst	Uitgevoerde acties 2016	Bereikte resultaten 2016	Verwachte acties en resultaten 2017
				duurzaamheid.			
21CY Prinsentuin	a.2	a.2.2 Studenten leveren een bijdrage aan activiteiten in de regio gericht op een positieve gezonde leefstijl en duurzaam samenleven	• Uitgevoerde bijeenkomsten: Expositie bloem, voorlichtingsdagen op lagere scholen, familiedag dier • Het project ecoschools draag zichtbaar bij aan een positieve gezonde leefstijl en duurzaam samenleven • Er is een project volkstuintjes gestart met omwonende van het Prinsentuin College	• Vanaf schooljaar 2016-2017 is er een overzicht van activiteiten aanwezig met daarin opgenomen welke thema's en doelgroepen zijn benaderd in het kader van positieve gezonde leefstijl en duurzaam samenleven • In het schooljaar 2015-2016 keurmerk zilver en in schooljaar 2016-2017 keurmerk groen. • In schooljaar 2016-2017 zijn voorlichtingen gehouden door studenten.	Ontwikkelen van activiteiten waarmee studenten-bedrijfsleven en omwonenden in verbinding treden. Audit eco schools doorlopen en activiteiten ter verbetering ontwikkeld (oa afvalscheiding)	Bijeenkomsten: Bloem en Styling: More Creative middag en avond HO HO Horseday Familiedag Dier Ontmoetingsmiddag Peuters (kinderdagverblijf) VMBO meenemen naar beurs naar Groot groen plus Wedstrijd bloemschikken Groei en Bloei Expositie bloem (examenstukken) Agro: informtie verstrekken landbouwvoertuigen en andere verkeersdeelnemers aan basisschoolleerlingen (verkeer en landbouwvoertuigen) Voorlichtingsrondes op weg naar 2 Keurmerk zilver behaald	Voorbereidingen treffen om het keurmerk groen te behalen
21CY Prinsentuin	a.3	a.3.1 Het opzetten en inrichten van een structuur, waarin de onderwijsmodules periodiek door het bedrijfsleven geëvalueerd worden	• Ons onderwijsaanbod sluit aan bij de vraag van het bedrijfsleven.	• Vanaf schooljaar 2015 -2016 wordt een pilot opgestart binnen team Groen en Leefomgeving en vanaf schooljaar 2017 -2018 is per er afdeling is een werkgroep met het bedrijfsleven die periodiek lesstof evalueert en adviseert. Dit wordt middels een rapportage vastgelegd	Voor alle teams zijn Sac's opgericht en gevuld. In de SAC worden ontwikkelen vanuit het bedrijfsleven besproken, met het oog op integratie in het onderwijs. Leerararanegementen worden eveneens ontwikkeld en besproken in samenspraak smet de SAC	2016 is uitgezet naar alle teams, alle teams hebben nu minimaal een SAC (7 stuks)	

BRIN	Actie-lijn	Activiteit	Beoogde uitkomst per activiteit	Indicatoren per uitkomst	Uitgevoerde acties 2016	Bereikte resultaten 2016	Verwachte acties en resultaten 2017
21CY Prinsentuin	a.3	a.3.1 Het opzetten en inrichten van een structuur, waarin de onderwijsmodules periodiek door het bedrijfsleven geëvalueerd worden	• Actieve samenwerking met verwante HBO instellingen, waarbij kennisdeling onderdeel van de agenda is.	• In schooljaar 2015-2016 heeft Prinsentuin College heeft met HAS Den Bosch een werkgroep die periodiek samenkomt om kennisdeling en kennistoepassing te bespreken. Er worden HBO studenten (minimaal 3 per jaar)ingezet op praktijkgericht onderzoek te doen met als doel kennistoepassing en kennisdeling. In schooljaar 2016-2017 zijn drie samenwerkingen tussen HBO en MBO studenten. Met ingang van schooljaar 2015-2016 is met de STOAS hogeschool een actief samenwerkingsverband met als doel HBO studenten in het MBO te begeleiden en gericht vraag en aanbod af te stemmen.	STOAS: stuurgroeplid groen consortium en daarbij leveren we een schoolopleider, welke particpeert in het coordineren en organiseren van scholing en begeleiding van en voor studenten. Afhankelijk van de hoeveelheid studenten is er een werkplekbegeleider aan gekoppeld. 10-15 docenten. FONTYS: begeleiden van voor biologie,biochemie en scheikunde binnen afdeling dier. Hiervoor worden programma's afgestemd met Fontys. Binnen PC werken ze aan verdieping, verbreding van opdrachten plaats die gebruikt worden binnen het MBO. (40 uur per jaar Aissah) HAS: samenwerkingsvreband met HAS plantenteelt, wordt in 2017 verder verbreed naar TPL en VEE. Er is een actieve kennisuitwisseling en deling op het gebied van plantkundig onderzoek. HAS maakt gebruik faciliteiten op PC, in samenwerking met het PC (daglichtloos telen cel & praktijkgericht onderzoek in de kas) AVANS: ontwikkeling ad trajecten met AVANS	Samenwerking ontwikkeld met: STOAS, FONTYS, HAS en AVANS	
21CY Prinsentuin	B.1	B1.1 In samenwerking aanbieden van primaire opleidingen in het deelgebied West-Brabant - Zeeland	• Prinsentuin en Edudelta werken samen in de uitvoering van de primaire sector	• In schooljaar 2015 - 2016 is er minimaal 1 opleiding in gezamenlijkheid uitgevoerd.	Opleiding GGI is op extra locatie Heerle in uitvoering gebracht. Hierbij worden zowel aan studenten van Prinsentuin als Edudelta gezamenlijk les gegeven. De inzet van docenten komen	GGI, locatie Heerle	

BRIN	Actie-lijn	Activiteit	Beoogde uitkomst per activiteit	Indicatoren per uitkomst	Uitgevoerde acties 2016	Bereikte resultaten 2016	Verwachte acties en resultaten 2017
					van beide scholen		
		B1.2 Strategisch onderzoek naar de mogelijkheden van Samenwerkingsverband in AOC netwerk Zuidwest Nederland	• Strategisch plan	• Met ingang van 2017-2018 zijn de uitkomsten van het strategisch plan onderdeel van het jaarplan Prinsentuin College	Middels externe begeleiding is het MT, samen met de staf het Meerjarenbeleidsplan aan het ontwikkelen.	Concept Meerjarenbeleidsplan	Voorjaar 2017 afronding
		B1.3 Het aangaan van samenwerkingsverbanden op basis van het strategisch onderzoek	• Een doelmatig opleidingsaanbod o.b.v. het strategisch plan	• De resultaten van het doelmatigheidsonderzoek worden in 2017-2018 op strategisch niveau vertaald in een voorstel om het opleidingsaanbod van het Prisnentuin College in samenwerking met andere AOC's aan te bieden / af te stemmen.	Een netwerkkaart is ontwikkeld, waarin alle verbindingen tussen de verschillende scholen zijn opgenomen. Deze netwerkaart wordt ingezet om samenwerkingen in de regio te bevorderen en tevens actie actief gebruikt om de doelmatigheiddiscussie vorm te geven.	Netwerkkaart	
		B1.4 Het onderzoeken van samenwerkingsverbanden binnen ROC West-Brabant naar mogelijke cross overs.	• Rapport waarin de mogelijk cross over binnen ROC West Brabant op HUBO Haalbaarheid Uitvoerbaar Betaalbaar en organiseer baar zijn beschreven	• Vanaf 2016-2017 zijn er 2 pilot cross overs gerealiseerd binnen ROC West-Brabant in samenwerking met het Prinsentuin College.	Het aangaan van een samenwerkingsverband met Radius, waterkwaliteit. Tussen NMR en LAB Radius. In onderzoek & ontwikkeling GGI met Markiezaat College In onderzoek samenwerking met Cingel College ivm gezamenlijk optreden mbt voedselzekerheid.	Prinsentuin College- Radius College	Mogelijkheid samenwerking GGI Markiezaat is nader onderzocht en is bepaald welke samenwerking mogelijk is.
	B.2						
21CY Prinsentuin	c.1	c.1.1 Beschrijven definitie en criteria preferente leerbedrijven en oormerken huidige leerbedrijven die passen binnen een innovatieve leeromgeving. Welke betrekking hebben op BPV	• Criteria voor preferente leerbedrijven zijn gedefinieerd en leerbedrijven die hier aan voldoen zijn inzichtelijk	• Vanaf 2016-2017 Op basis van de vastgestelde criteria zijn er per opleidingsteam preferente leerbedrijven die actief worden ingezet door de opleidingsteams	Bedrijven die aansluiten bij de SAC's worden ingezet als preferent leerbedrijf. Notitie preferente leerbedrijven dient nog afgerond te worden in 2016-2017 Scholingen aanbieden voor co-assessoren 2016-2017	Preferente leerbedrijven zijn vastgelegd binnen de inrichting van de SAC's	Scholing co-assessoren januari-februari

BRIN	Actie-lijn	Activiteit	Beoogde uitkomst per activiteit	Indicatoren per uitkomst	Uitgevoerde acties 2016	Bereikte resultaten 2016	Verwachte acties en resultaten 2017
21CY Prinsentuin	c.1	c.1.2 Treeport Zundert uitbouwen naar een duurzame samenwerking gericht op innovaties	• Het inzetten van innovatieve leeromgevingen vanuit het netwerk van Treeport.	• Vanaf schooljaar 2015-2016 Er is een vastgesteld opleidingsprogramma met leden van Treeport gericht op innovatie vanuit de plantenteelt sector.	Afdelingsmanageris lid van scholingsgroep in Treeport Zundert. Gericht op innovatief praktijkgericht onderwijs op de bedrijven die aangesloten zijn bij de scholingsgroep.	Een scholingsprogramma ingericht per Leerarrangement.	
21CY Prinsentuin	c.1	c.1.3 Het onderzoeken naar Contextrijke leeromgevingen waar onderwijsactiviteiten kunnen worden uitgevoerd. Het realiseren van contectrijke leeromgeving o.b.v. de uitkomst van het uitgevoerde onderzoek.	• Leslocaties voor onderwijsuitvoering bij de contextrijke leeromgeving zelf gerealiseerd	• Vanaf schooljaar 2015-2016 zijn er minimaal 3 duurzame samenwerkingsverbanden op Prinsentuin College niveau met bedrijven gericht op onderwijsuitvoering op locatie	Bij een aantal bedrijven wordt onderwijs gegeven op locatie, met behulp van de middelen die in de praktijk voorhanden zijn.	Onderwijslocatie Natuurlijk Tomaat Renee Vermunt (veehouderij) Manege Overbosch Bartels (Agrarisch Loonwerk)	
21CY Prinsentuin	c.2	c.2.1 Externe Vak experts inzetten op de onderwijsuitvoering en/of onderwijsontwikkelingingezet om kwaliteit onderwijsprogramma te versterken.	• Een onderwijsprogramma hebben welke up to date is en gewaardeerd wordt door onze studenten.innovatieve bedrijven en organisaties wordt verzorgd.	• Resultaten vanuit de Job-monitor (2018) op het gebied onderwijsuitvoering en -ontwikkeling zijn gemiddeld 0,3 punt hoger dan de uitkomsten van de Job-monitor (2016) op dezelfde gebieden.organisaties wordt verzorgd	Kwaliteitsmedeewerker bereidt extra JOB monitor voor. Extra inzet consultant voor deskundigheidverbetering onderwijskwaliteit. inzet op workshops voor verdieping en verbreding curriculum Inzichtelijk maken hoe de BPV kwalitatief beter kan	Voorbereid extra job monitor voor in maart-april. Inzet op ontwikkeling onderwijsteams Inzet op inzet vakexperts binnen het onderwijsprogramma Er is een BPV-verbeterplan en een aantal acties zijn al uitgezet	Volledig uitvoering geven aan het BPV-verbeterplan
21CY Prinsentuin	c.2	c.2.2 Vastleggen van vakkennis in digitale content (kennisfilmpjes)	• Kennisfilmpjes vanuit het onderwijsprogramma met specifieke vakkennis is beschikbaar gesteld voor docenten en studenten	• Vanaf schooljaar 2016-2017 Er zijn 5 nieuwe kennisvideo's ontwikkelt en toegankelijk voor studenten	Kennisfimpjes in samenwerking met Briljantnet & eigen studenten voor locatie vee, techniek Heerle, NMR	3 filmpjes reeds beschikbaar en gedeeld	3 extra kennisfilmpjes beschikbaar stellen en delen.
21CY Prinsentuin	d.1	d.1.1 In alle opleidingen is aantoonbaar aandacht voor het effect van hun	• De studenten zijn zichzelf bewust van de effecten van hun handelen op een duurzame	• Vanaf schooljaar 2016-2017 is het keuzedeel duurzaamheid is voor alle niveau 2,3 en 4	Week duurzaamheid is uitgevoerd voor alle studenten. Studenten nemen voortrekkersrol en	Zilveren keurmerk ECO-Schools	Behalen hoogste keurmerk van ECO-school (keurmerk groen)

BRIN	Actie-lijn	Activiteit	Beoogde uitkomst per activiteit	Indicatoren per uitkomst	Uitgevoerde acties 2016	Bereikte resultaten 2016	Verwachte acties en resultaten 2017
		handelen op de duurzaamheid binnen de samenleving .	samenleving	opleidingen beschikbaar. Studenten worden uitgenodigd om deel te nemen aan de week van de duurzaamheid.	particeperen in Eco Schools		
21CY Prinsentuin	d.2	d.2.1 Onderzoeken welke modules er binnen het CIV beschikbaar zijn Matchen beschikbare modules vanuit het CIV op het opleidings-programma. Aanbieden van de gekozen modules in het opleidings aanbod.	• Lijst met beschikbare modules • Matchingsoverzicht keuzemodules met opleidingsoverzicht • Lijst aangeboden modules vanuit CIV, passend bij opleidingsprogramma	• Vanaf schooljaar 2016-2017 zijn er CIV modules ontwikkelt en worden als keuzedeel aangeboden in de opleidingen waarvoor aan het keuzedeel is gekoppeld	In onderzoek genomen de verschillende modules gecombineerd met welke keuzedelen relevant zijn voor het Prinsentuin College.	Keuzedeel BIOBASED gemaakt en aangeboden per 17-18. Keuzedeel duurzaamheid (aparte modules voor niv 2,3,4)	
21CY Prinsentuin	d.3	d.3.1 Medewerkers Prinsentuin colleges participeren structureel op strategisch en tactisch, operationeel niveau binnen CIV Biobased	• Door de participatie in CIV biobased zijn de opbrengsten vertaald in beleid, aanbod en uitvoering van onderwijsprogramma's	• Vanaf schooljaar 2015-2016 is er een projectleider Biobased aangesteld binnen het Prinsentuin College. Er is aanbod in het opleidingsprogramma dat gericht is op Biobased. Er zijn 2 Biobased activiteiten ontplooit met studenten van het Prinsentuin College.	Participatie in CIV door 2 medewerkers in 2016, welke ook de keuzedelen mede hebben ontwikkeld	Kartrekker is bepaald voor 2016. Studenten hebben Biobased gericht excursies gedaan, er is een Biobased aanbod aan opdrachten. Er is een online introductiecursus Biobased.	Voor 2017 wordt extra medewerker voor 0,2 ingezet. Er is een Biobased praktijkruimte ingericht in de kas gericht op plantgericht onderzoek.
21CY Prinsentuin	d.4						

*Vanaf 2016 is een nieuw actieplan opgemaakt, hierdoor is de inhoudelijke monitor afwijkend tov de vorige versies.